



ƏDALET

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 41 (6183) 30 oktyabr 2026-cı il

Qiyməti 40 qəpik

İlham Əliyev: “Azərbaycan sabitlik adasıdır”

Azərbaycan sabitlik adasıdır. Adalet.az xəbər verir ki, bunu Prezident İlham Əliyev Bakıda “Ortaq gələcək naminə dialoq” mövzusunda VII Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun açılış mərasimində çıxışında deyib.

O bildirib ki, hər kəs öz ev tapşırığına diqqəti yönəltməlidir:

“Digər ölkələrdə baş verənlər onların öz işidir. Biz öz ölkəmizdə hər hansı bir hörmətsizlik üstünlük his-sindən azadiq. Bizə kimsə diqqət et-sin, biz bundan tam azadiq. Biz öz dəyişməyən mövqeyimizlə fərqləni-rik. Azərbaycanda əldə olunmuş bu 35 illik nailiyyətlər Azərbaycan xalqı tərəfindən əldə olunub. Hər hansı bir beynəlxalq yardım olmayıb. Bu gün Azərbaycanın xarici siyasətinə, iqtisadiyyatına, fəaliyyətinə baxsaq, görürük Azərbaycanın rolu çox artıb. Bu gün Azərbaycan sabitlik adasıdır. Bizim müstəqil siyasətimiz bizə böyük hörmət qazandırıb”.



“Azərbaycan buna sadiq qalır”

Bayramovdan Ankarada önəmli açıqlama

“Ankarada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasında iştirak etməkdən və çıxış etməkdən məmnunam”.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov X hesabında yazıb.

Nazir bildirib ki, 2025-ci il Qəbələ Zirvə Toplantısından bəri Azərbaycanın türk həmrəyliyinə dərinləşdirmək, əməkdaşlığı gücləndirmək, eləcə də iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin genişləndirilməsi istiqamətindəki sədrlik səyləri vurğulanıb: “TDT Təhlükəsizlik Şurası katiblərinin Bakı görüşündən və müdafiə sənayesi əməkdaşlığı üzrə 2027-ci il yol xəritəsindən tutmuş, orta q mədəni irsimizi qoruyan təşəbbüslərə qədər bir çox sahələrdə əməkdaşlığı inkişaf etdirmişik.

2026-cı ildəki dörd görüşümüz regional və global problemlər üzrə siyasi dialoqu və koordinasiyanı gücləndirdi.

Azərbaycan orta q vizyonumuzu konkret nəticələrə çevirməyə, TDT-dən tam istifadə etməyə və sülh, rifah və beynəlxalq səviyyədə daha güclü kollektiv səs uğrunda tərəfdaşlığımızı gücləndirməyə sadiq qalır”.



Məmməd QƏDİR

Sizə halaldı



Mən saray şairi deyiləm, haşa,
Başım dərdə şaddı, ayağım daşa,
Adınız Cavanşir, Babəklə qoşa
Çəkilir, qoyduğun izə halaldı,
Ali Baş Komandan, Sizə halaldı!

Seyid övladının qurban cəddinə,
Düşmənin hünərinə düşür həddinə,
Xətt çəkib o alçaq təmas xəttinə,
Siz tarix yazırsız təzə, halaldı,
Ali baş komandan, Sizə halaldı.

Bağanı çanaqdan Siz çıxarırsız,
İti Qarabağdan Siz çıxarırsız,
Milleti qınaqdan Siz çıxarırsız,
Haqqı haqq eləyən düzə halaldı,
Ali baş komandan, Sizə halaldı.

Çox gözəl bərelib qazda, növdə,
Çörək olan yerdə yal güdür it də,
Xalq Sizi gözləyir hər gün Tvitdə,
Qələbə müjdəli sözə halaldı,
Ali baş komandan, Sizə halaldı.

Yanan ürəklərə su çiləyirsiz
Bizi açıqlayıb, bizi deyirsiz,
Külümüzə qopan közü deyirsiz,
Köksünüzdə yanan közə halaldı,
Ali baş komandan, Sizə halaldı.

Vətən bir qartaldı, sovrulur oddan,
Dönməz əqidəniz gəlir boz qurddan,
İti qovan kimi qovursuz yurddan,
Çökür düşmənimiz dizə, halaldı,
Ali baş komandan, Sizə halaldı.

Zülmət dünyamızda ağ yolumuzsuz,
Həqiqət mələyi, haqq yolumuzsuz,
Siz bizim xilaskar simvolumuzsuz,
Heç vaxt gəlməyəsiz gözə, halaldı,
Ali baş komandan, Sizə halaldı..

AQIL ABBAS OXUCULARI İLƏ GÖRÜŞDÜ

Bakı Expo Mərkəzində keçirilən beynəlxalq kitab sərgisində yazıçı Aqil Abbasın “Qanun” nəşriyyatında buraxılmış “Rəmiş” kitabının Şərif Ağayevin təşkilatçılığı ilə təqdimatı keçirilib.

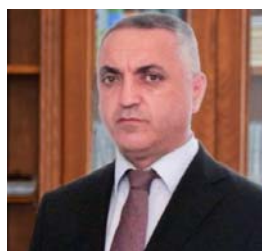


BİR MİLLƏT, İKİ DÖVLƏTİN BİRGƏ ŞARKISI



OQTAYI ATDILAR XARALA,
QALDI SARALA-SARALA.
TÜRKİYƏDƏ DÖNDÜ DUMANA,
ÜMİDİ QALDI GÜMANA
GÜMANI DA ƏKDİLƏR, BİTMƏDİ.

PREZİDENTİN XANKƏNDİ,
XOCALI VƏ AĞDƏRƏ RAYON-
LARI ÜZRƏ XÜSUSİ NÜMAYƏN-
DƏSİ VƏZİFƏSİ BOŞDUR. YƏNİ
ELÇİN YUSUBOVUN KRESLOSU
HƏLƏ Kİ BOMBOŞDU.



ZELENSKİ UKRAYNANIN QORBAÇOVUDU

ABŞ və Avropa dövlətlərinin xüsusi xidmət orqanları Qorbaçovu hakimiyyətə gətirdilər və onun əli ilə də SSRİ-ni dağıtdılar.

ABŞ və Avropa dövlətlərinin xüsusi xidmət orqanları Zelenskini hakimiyyətə gətirdilər və nəticədə Ukrayna da darmadağın oldu, Rusiyanın da iqtisadiyyatı çökdü. İndi də ABŞ Zelenskiyə deyir ki, barışın. Amma Putin istədiyinə çatmayana qədər çətin ki barışa.



ANS niyə bağlandı?

Oqtay Saral bəyəm özbaşına danışırdı? Hamı bilir ki, yox. Hamı da özünü bilməzliyə vurur. O iki ölkə arasında münasibətlərin tənzimlənməsi naminə verilən qurban, böyük siyasətin kiçik piyadasıdır. O əvvəlcə elə danışmalı, sonra da görəvdən alınmalıydı. Burda bir nüans da var. Ərdoğan ANS-in bağlanması ilə bağlı İlham Əliyevin məlum yestinə qarşılıq verdi!



Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Vətəndaş Müqaviləsi Partiyası bələdiyyə seçkilərində qalib gəldi.

İlham Əliyev Ərdoğanı təbrik etdi



Prezident İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı təbrik məktubu göndərmiş.

Adalet.az xəbər verir ki, məktubda deyilir:

"Hörmətli cənab Prezident,

Əziz Qardaşım,

Qardaş Türkiyə Respublikasının milli bayramı - 29 Oktyabr Respublika Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün Türkiyə xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Azərbaycan ilə Türkiyəni tarixin sınaqlarından çıxmış əsl dostluq və qardaşlıq telləri bağlayır. 2021-ci ildə Sizinlə birgə imzaladığımız Şuşa Bəyannaməsi ilə ölkələrimiz arasında münasibətlər ən yüksək pilləyə - müttəfiqlik səviyyəsinə çataraq keyfiyyətə yeni məzmun və mahiyyət kəsb etmişdir.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, ali dövlət fəaliyyətinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş Türkiyə Respublikasına və xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram".

Maliyyə Nazirliyinin Əsasnaməsində dəyişiklik edilib

Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə"də dəyişiklik edilməsi barədə Fərman imzalayıb.

Sənədin mətni Azərbaycan Prezidentinin rəsmi internet saytında dərc olunub.

Sənədə əsasən, nazirliyin iri dövlət şirkətlərinin gəlirlər və xərclər smetaları üzrə Komissiyaın Katibliyinin funksiyalarını həyata keçirmək vəzifəsi ləğv edilib.

"Azərbaycan İƏT çərçivəsində əməkdaşlığın inkişafına xüsusi önəm verir"

Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığın inkişafına, həmrəyliyin və qarşılıqlı dəstəyin möhkəmləndirilməsinə xüsusi önəm verir və bu istiqamətdə daim səylər göstərir.

Bu barədə Prezident İlham Əliyevin İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv dövlətlərin korrupsiyaya qarşı mübarizə orqanları rəhbərlərinin Bakıda keçirilən üçüncü yüksək səviyyəli iclasının iştirakçılarına müraciətində bildirilib.

Müraciətdə deyilir ki, korrupsiya dövlət təsisatlarına ictimai etimadı sarsıdan, sosial ədalətə, sağlam rəqabətə və iqtisadi inkişafa xələl gətirən cinayətdir. "Bəzi hallarda bu növ cinayətlərin transsərhəd xarakteri müvafiq tədbirlərin həm milli, həm də beynəlxalq müstəvidə görülməsini zəruri edir. Bu xüsusda, "İƏT üzv dövlətlərinin korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə hüquq mühafizə əməkdaşlığı haqqında Məkkə Əl-Mükərrəmə Konvensiyası" bu sahədə vahid hüquqi platforma formalaşdırın strateji sənəddir. Azərbaycanın bu Konvensiyaya qoşulması beynəlxalq əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi baxımından böyük önəm daşıyır", - deyir dövlətimizin başçısının müraciətində vurğulanıb.

Qeyd edək ki, Bakıda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv dövlətlərin korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan hüquq-mühafizə orqanları rəhbərlərinin üçüncü yüksək səviyyəli görüşü keçirilir. Bakı Konqres Mərkəzində təşkil olunan tədbir oktyabrın 27-28-ni əhatə edir.

Tədbirdə İƏT-ə üzv 57 dövlətdən 48-nin nümayəndələri də daxil olmaqla, 250-dən çox şəxsin iştirakı gözlənilir. Onların arasında 30 dövlət qurumunun rəhbəri, səfirlər, beş beynəlxalq və regional təşkilatın rəhbər və yüksək vəzifəli nümayəndələri, həmçinin üç müşahidəçi dövlətin təmsilçiləri var.

Görüşün ikinci günü xarici nümayəndələr və baş prokurorlarla müsahibələrin, daha sonra isə tədbirin bağlanış mərasiminin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Ərdoğan: "Türk dövlətləri üçün həmrəylik strateji zərurətdir"

"Ortaq tariximizin köklü irsi və birgə gələcəyimizi formalaşdırmaq iradəmiz ən güclü ifadəsini türk dünyasının birliyində tapır. Qardaş xalqlarımız əsrlər ərzində müxtəlif coğrafiyalarda çoxsaylı sınaqlardan keçiblər. Onları bir-birinə bağlayan könül körpülərinə bu gün Türk Dövlətləri Təşkilatı daxilində siyasi, humanitar, iqtisadi və mədəni həmrəyliyimizin möhkəm bünövrəsi kimi söykənirik".

Adalet.az xəbər verir ki, bu fikirlər Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Türk Dövlətləri Təşkilatının 13-cü Zirvə görüşü ilə bağlı müraciətində yer alıb.

TDT-nin Ankarada "Türk əsri: dildə, fikirdə, işdə birlik" mövzusunda 13-cü Zirvə görüşünün keçiriləcəyini qeyd edən Ərdoğan bu görüşə xüsusi əhəmiyyət verdiyini vurğulayıb:

"O, orta q iradəmizi daha da möhkəmləndirəcək. Zirvədə növbəti dövr üçün Təşkilata sədrliyi əziz Azərbaycandan təhvil alacaşıq.

Bu vəzifəyə türk dünyasının orta q hədəflərinə çatması və Təşkilatımızın institusional baxımdan güclənməsi üçün üzərimizə düşən tarixi məsuliyyət kimi baxıram".

Türkiyə Prezidenti bildirib ki, köklü dəyişikliklər dünya siyasətini yenidən formalaşdırır. Beynəlxalq sistem ədalət və etimad yaratmaqda çətinlik çəkir,

müharibələr və böhranlar isə geniş əraziləri əhatə edir:

"Belə bir dövrdə türk dövlətləri üçün həmrəylik strateji zərurətdir. Ən ağır sınaqları aşmağa və öz gələcəklərini



müəyyənləşdirməyə orta q iradə ətrafında sıx birləşən türk dövlətlərinin gücü çatır. Birliyimizi hər bir qardaş ölkənin suverenliyini, müstəqilliyini və milli iradəsini uca tutaraq qururuq. Bu birliyi orta q dəyərlərimizlə yanaşı, qarşılıqlı etimad və maraqlar üzərində yüksəldəcəyik".

Ərdoğan bildirib ki, orta q sivilizasiyaya mənsub olduğumuzu dərk etmək birliyimizə ən qiymətli dayaşı verir.

Eyni böyük sivilizasiyanın coğrafiyalara sığmayan zənginliyi Xoca Əhməd Yəsəvinin hikmətində, Əlişir Nəvainin kəlamında, Nizami Gəncəvinin irfanında, Məhtimqulu Fəraqinin misralarında, Yunus Əmrənin könül dilində və Çingiz Aytmatovun qələmində təcəssüm edir. Bütün bunlar həmin zənginliyin gələcəyinə də işıq salan nişanələrdir.

"İstənilən şəraitdə qardaşlığımızı yaşatmaq, bir-birimizin haqq və hüquqlarını müdafiə etmək bu köklü sivilizasiyanın bizdən tələb etdiyi məsuliyyətdir. Elə bu anlayışla türk dünyasından ayrılmaz olan Kipr türk xalqının yanında olmağa davam edirik. Təşkilatımızda Şimali Kipr Türk Respublikasına verilmiş müşahidəçi statusunun açdığı imkanları genişləndirmək və qardaş ölkələrlə bağlarını möhkəmləndirmək bizim üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Qəti mövqeyimiz dəyişməyəcək: Kipr türklərinə qarşı ədalətsiz təcrid bitməli, onların suveren bərabərliyi və bərabər beynəlxalq statusu tanınmalıdır.

Orta q coğrafiyamızda sülhün və qarşılıqlı etimadın möhkəmlənməsinə də Türk Dövlətləri Təşkilatının artan gücü xidmət edəcək. Əməkdaşlıq və həmrəyliyə söykənən yanaşması ilə Təşkilatımız regional və qlobal sabitliyə bundan sonra da töhfə verəcək", - Rəcəb Tayyib Ərdoğan vurğulayıb.

Azərbaycan BMT-də nüvə silahlarının ləğvini qabardıb

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) Baş Assambleyasının 81-ci sessiyasının Birinci Komitəsində Silahsızlanma Mexanizmi üzrə tematik müzakirə zamanı Azərbaycanın bəyanatında atom enerjisinə nəzarət, eləcə də nüvə silahlarının ləğvi məsələlərini əhatə edən ilk qətnəmə qabardılıb.

Adalet.az xəbər verir ki, Azərbaycanın BMT yanında Daimi Nümayəndəliyinin birinci katibi Məqsəd Hüseynov bəyanatla çıxış edərək silahsızlanmanın BMT-nin yarandığı gündən etibarən təşkilatın əsas prioritetlərindən biri olaraq qaldığını vurğulayıb.

"Bunu Baş Assambleyanın 1946-cı ilin yanvarında qəbul edilmiş və atom enerjisinə nəzarət, eləcə də atom silahlarının ləğvi məsələlərini əhatə edən ilk qətnəməsi də təsdiq edir.

Son səkkiz onillik ərzində çoxtərəfli silahsızlanma səyləri beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün risklərin azaldılması



na yönəlmiş mühüm beynəlxalq sazişlərin və mexanizmlərin hazırlanmasına töhfə verib", - o bildirib və əlavə edib ki, bununla belə, artan geosiyasi gərginliklər, dövlətlər arasında davam edən fikir ayrılıqları və qarşılıqlı etimadın azalması çoxtərəfli silahsızlanma forumlarında irəliləyişə mane olur və mahiyyət etibarı

rile vacib məsələlər üzrə konsensusa nail olmağı getdikcə çətinləşdirir.

O xatırladı ki, Silahsızlanma Komissiyası (UNDC) beynəlxalq silahsızlanma arxitekturasının mühüm tərkib hissəsi olaraq qalır:

"Komissiya Baş Assambleyaya tövsiyələr hazırlamaq məqsədilə silahsızlanma sahəsində əsas çağırışların ətrafı və məzmunlu müzakirəsi üçün xüsusi platforma rolunu oynayır.

Təəssüf ki, Komissiya 2026-cı ildə keçirilən əsas sessiyasının gündəliyini qəbul edə bilməyib və nəticə etibarilə 2024-2026-cı illəri əhatə edən fəaliyyət dövrünü Baş Assambleyaya məzmunlu tövsiyələr təqdim etmədən başa vurub.

Ümid edirik ki, komissiya gələcək sessiyalarında konstruktiv və inklüziv müzakirələr vasitəsilə bu səylər davam etdiriləcək və qarşıda duran məsələlər üzrə praktiki tövsiyələrin hazırlanmasına nail olunacaq".

"Sülhün təmin edilməsi üçün hərbi xərclərin yarım faizi kifayətdir"

Beynəlxalq əməkdaşlıq yalnız bəyanatlarla məhdudlaşmamalıdır. Öhdəliklər konkret nəticələr verdikdə və insanlar bu nəticələri gündəlik həyatlarında hiss etdikdə əməkdaşlıq real mənə qazanır. Uğurun əsas meyarı qəbul edilən qərarların insanların həyatında müsbət dəyişikliklər yaratmasıdır.

Adalet.az xəbər verir ki, bu fikirləri ICESCO-nun Baş direktoru Salim bin Məhəmməd əl-Malik VII Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu çərçivəsində oktyabrın 27-də keçirilən Beynəlxalq təşkilatların 3-cü yüksək səviyyəli görüşü və "Bakı Prosesi" çərçivəsində nazirlərin 6-cı görüşünün xüsusi birgə sessiyasındakı çıxışında səsləndirib.

O qeyd edib ki, çoxtərəfli əməkdaşlığa etimadın gücləndirilməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır:

"Ölkələrin birgə səyləri icmaların və cəmiyyətlərin həyatında öz əksini tapmalıdır. Əməkdaşlığın məqsədi milli qurumların öz cəmiyyətlərinə daha yaxşı xidmət göstərməsinə dəstək olmaqdır. Dünyada sülhün təmin edilməsi üçün global hərbi xərclərin cəmi yarım faizi kifayətdir.

Əsas məqsədimiz ümumi səyləri birləşdirərək daha səmərəli nəticələr əldə etməkdir. Təhsil və elm bu fəaliyyətin mərkəzində dayanır. Təhsil gənclərə gələcəklərini müəyyənləşdirmək üçün zəruri imkanlar təqdim edir. Eyni zamanda, hər bir cəmiyyətin milli kimliyi

nə hörmətlə yaşılması vacibdir". Salim bin Məhəmməd əl-Malik süni intellektin mədəni irsə çıxış imkanlarını genişləndirdiyini və dezinformasiyanın qarşısının alınmasına töhfə verdiyini diqqətə çatdırıb:

"Bu baxımdan süni intellektin etik prinsiplər əsasında inkişaf etdirilməsi vacibdir. Süni intellekt sahəsindəki proqramlarımızı nazirliklərin müəyyən etdiyi prioritetlərlə uzlaşdırmalıyıq. Nazirləri bu istiqamətdə birgə səyləri gücləndirməyə dəvət edirəm. Azərbaycan xalqına "Bakı Prosesi"ne göstərdiyi dəstəyə görə təşəkkür edirəm. Təşkilatımız bu tərəfdaşlığa sadıqdır və üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmək əzmindədir".



Vilayət Eyvazov Kollegiya iclası keçirdi

Oktyabrın 29-da Daxili İşlər Nazirliyində 2026-cı ilin 9 ayının əməliyyat-xidməti fəaliyyətinin yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş Kollegiya iclası keçirilib.

Adilet.az xəbər verir ki, iclası giriş sözü ilə açan daxili işlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ictimai qaydanın və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində fəaliyyətin digər hüquq-mühafizə orqanları ilə qarşılıqlı əlaqədə cari ilin ötən dövründə də məqsədyönlü şəkildə davam etdirildiyini bildirib.

Qeyd olunub ki, hesabat dövründə əməliyyat-axtarış və istintaq fəaliyyətinin subyekti olan bütün dövlət qurumları üzrə qeydə alınmış 22 804 cinayətin 90,5 faizinin açılması təmin edilib.

Daxili İşlər Nazirliyi və prokurorluq üzrə qeydə alınmış cinayətlərin isə 93,7 faizi açılıb. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə cinayətlərin sayı 5,7 faiz azalıb. O cümlədən ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin, qeyri-əşkar şəraitdə törədilən əməllərin, adam öldürməyə cəhdlərin, qəsdən sağlamlığa ağır və az ağır zərər vurma hallarının, mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlərin, o cümlədən oğurluq, dələduzluq, quldurluq və hədə-qorxu ilə tələb etmə faktlarının, avtonəqliyyat vasitələrinin qaçırılması hallarının, habelə xuliqanlıqların, yetkinlik yaşına çatmayanlar tərəfindən törədilən, odlu silahdan istifadə edilməklə və qrup halında baş verən hüquqazidd əməllərin sayı azalıb.

Qeyri-əşkar şəraitdə törədilən, eləcə də ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin, əzab

vermə, mülkiyyət əleyhinə cinayətlərin, o cümlədən oğurluq və dələduzluq faktlarının açılması yaxşılaşıb. Qəsdən adam öldürmə və cibgirlik cinayətlərinin açılması tam təmin olunub.

Keçmiş illərdən bağlı qalmış 294 cinayət açılıb, axtarışa elan edilmiş şəxslərin



87,2 faizi tutulub. Ağır və xüsusilə ağır cinayətlər törətmiş 402 nəfərin daxil olduğu 146 cinayətkar qrup zərərsizləşdirilib. Baş vermiş xırda talama faktlarının 87 faizi açılıb, dəymiş maddi ziyanın 85 faizi ödətdirilib.

Qanunsuz dövriyyədən 6 ton 443 kiloqram narkotik vasitə çıxarılıb. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1 ton 780 kiloqram çoxdur.

Yol-nəqliyyat hadisələrinin sayı 67 fakt, qəzalarda ölənlərin sayı 7 nəfər, xəsarət alanların sayı isə 117 nəfər azalıb.

Gündəlikdəki məsələlərlə bağlı Nazirliyin aidiyyəti baş idarələrinin rəisləri həyata keçirilmiş tədbirlər, əldə olunmuş nəticələr və yol verilmiş nöqsanların aradan qaldırılması istiqamətində görülmüş işlər barədə məruzə ediblər. Həmçinin məruzə

zələr ətrafında çıxışlar dinlənilib.

Kollegiya iclasına yekun vuran daxili işlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov hesabat dövründə xidməti vəzifələrin və qarşıya qoyulan tapşırıqların bütövlükdə layiqincə yerinə yetirildiyini qeyd edib, fəaliyyətin

şəxsinin hərəfəflili, obyektiv və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun araşdırılmasının, prosessual müddətlərə ciddi riayət edilməsinin, vətəndaş müraciətlərinə həssas yanaşılmasının və ibtidai araşdırmanın keyfiyyətinin yüksəldilməsinin zəruriliyini diqqətə çatdırıb.

O, hər bir müstəntiqin və təhqiqatçının əsas vəzifəsinin insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı müdafiəsini və vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsini vurğulayaraq, aidiyyəti üzrə konkret tapşırıqlar verib.

Müasir texnologiyaların tətbiqinin və idarəetmədə rəqəmsallaşmanın genişləndirilməsinin fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılmasında, operativliyin təmin edilməsində və xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsində mühüm rol oynadığını bildiren nazir informasiya sistemlərinin imkanlarından səmərəli istifadə edilməsinin və idarəetmə proseslərinin təkmilləşdirilməsinin davam etdirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

İlin başa çatmasına az müddət qaldığını diqqətə çatdıran general-polkovnik Vilayət Eyvazov əldə edilmiş müsbət nəticələrin davam etdirilməsini, arxayınçılığa yol verilməməsinin, şəxsi heyətin peşakarlığının yüksəldilməsini, icra intizamının gücləndirilməsini, müasir texnologiyaların fəaliyyətə daha geniş tətbiqi istiqamətində təşəbbüskarlığın artırılmasını və bütün qüvvə və imkanların qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsinə səfərbər olunmasını tələb edib. O, bu və digər istiqamətlər üzrə konkret tapşırıqlar verib.

Polis orqanlarının istintaq və təhqiqat qurumlarında fəaliyyətin təşkili məsələləri nə də toxunan nazir cinayət

Rüstəm Hacıyev

İsrail çətin seçim qarşısında



Seçkilər yeni hökumətin qurulmasında qeyri-müəyyənlik yaradır

İsraildə dünən keçirilən seçkilərdə kimin hakimiyyətə gələcəyi müəyyənləşmədi. Nə Netanyahu-nun rəhbərlik etdiyi blok, nə də ona müxalif olan keçmiş baş qərargah rəisi Qadi Ayzenkotun rəhbərlik etdiyi blok bu seçkilərdə lazım olan səsə yığa bilmədilər. Hər iki blok hakimiyyətə gəlmək üçün, bu seçkilərdə ötən seçkilərə nisbətən qazandıqları səsərin faizini yüksəldən ərəblərlə koalisiyaya getməyi planlaşdırmırlar.

Netanhahu və Ayzenkotun blokları faktiki olaraq bərabər səsərlə toplanmalarına baxmayaraq, onların heç biri knissetdə hökuməti formalaşdırmaq üçün lazım olan 61 səsə qazana bilməyiblər.

Bu seçkilərdə təxminən 17-19 yer qazanan ərəb partiyaları hökumətin qurulmasında əsas rol oynaya bilərlər. Bu seçkilər göstərir ki, Netanyahu və onun komandası getdikcə zəifləyir. Ayzenkot bundan istifadə edərək, ərəb partiyaları ilə danışıqlara gedə bilər. Lakin, ekspertlər bunun az ehtimal olduğunu güman edirlər.

Seçkilər ərafəsində Ayzenkotun partiyası üstünlüyə malik olsada, sona yaxın Netanyahu vəziyyəti bərabərləşdirdi və onlar parlamentdə təxminən 51-52 yer qazanacağı gözlənilir. Ayzenkotun blokunun isə, parlamentdə təxminən 49-51 yer qazanmaq şansı var.

İsraildə keçirilən seçkilərin siyasi dalana dirənməsi gözə qabağındadır. Əslində vəziyyətin bu hala gəlməsi 77 yaşlı Netanyahu-nun əlinə işlədiyini demək olar. Çünki, yeni koalisiyaların razılığa gəlməsi və ya yeni seçkilərin keçirilməsi üçün müəyyən vaxt tələb olunacaq ki, bu da Netanyahu-nun bir müddətdə baş nazir vəzifəsini yerinə yetirməsinə imkan yaradacaq.

Bununla yanaşı, İsrailin prezidenti İsxak Hersokda məsələyə müdaxilə edə bilər. Belə ki, prezident partiya liderlərindən birinə yeni hökumətin formalaşdırılmasını həvalə edə bilər. Bu halda o, səs çoxluğu qazana bilməyən partiyanın lideri ola bilər.

İsrail prezidenti hazırda çətin seçim qarşısındadır. O əmin olmalıdır ki, xalq yeni hökumətin seçilməsi tərəfidədir, yoxsa köhnə hökumətə daha çox etibar edirlər?

İran-İsrail müharibəsi başlasa, hədəf Azərbaycan olacaq?



"Bakının planı tək tərəfli qardaşlıq kimin qardaşlığı idi? Rəqəmlər, arxivlər və faktlar nə deyir? Tehranın bəzi dairələri və təbliğatçıları Bakını "İsrail layihəsi icra etməkdə", "şəliyə qarşı çıxmaqda" və "qardaşlığa xəyanətdə" ittiham edir. Bəs tarixi faktlar və rəsmi rəqəmlər hansı həqiqəti ortaya qoyur?"

Adilet.az xəbər verir ki, bunu politoloq Əziz Əlibəyli deyib.

"Dini kimlik və məscidlər: Qarabağda 30 il ərzində 65 məscid dağıdılıb mal-qara saxlanılarkən susanlar, bu gün yüzlərlə məscidi bərpa edən dünyəvi Azərbaycana "din dərsi" keçə bilməmi? - "Qaz və un köməyi" mifi: Naxçıvan heç vaxt İrandan pulsuz qaz almayıb; Bakı hər kubmetrin əvəzinə Astarada artıqlaması ilə (15% tranzit haqqı ilə) ödəyib. Kommersiya müqaviləsini xeyriyyəçilik kimi təqdim etmək reallığı təhrif etməkdir. - Tarixi yaddaş: 1992-ci il Tehran bəyanatının ertəsi günü Şuşanın işğalı, işğal altındakı torpaqlara daşınan İran yükləri, 2023-cü ildə Tehrandakı səfirliymizə terror hücumu və 2026-cı ildə Naxçıvana yönələn dron təhlükəsi..."

Bütün bunlara baxmayaraq, ərazisini heç vaxt İrana qarşı plasdarma çevirməyən, dialoq qapısını bağlamayan və hər fürsətdə diplomatik masa quran tərəf məhz Azərbaycan olub.Əslində "tək tərəfli qardaşlıq" necə işləyib? Kim kimin arxasından iş görüb, kim bütün təxribatlara rəğmən qonşuluq prinsiplərinə sadiq qalıb?", - deyə o, bildirib.

Sübhən

Azərbaycanda kimlərin pensiyaalarına əlavələr ediləcək?

"Əmək Pensiyaaları haqqında" Qanuna edilən dəyişikliklərə əsasən, Azərbaycanda aylıq pensiya əlavəsinə keçilir. Yəni bəzi vətəndaşlarımızın pensiyalarına aylıq sabit məbləğ əlavə olunacaq".

Adilet.az xəbər verir ki, bu barədə deputat Vüqar Bayramov sosial media hesabında paylaşım edib. O bildirib ki, son günlər aylıq pensiya əlavəsinin kimlərə şamil olunması və necə hesablanacağı ilə bağlı xeyli müzakirələr aparılıb:

"Dəyişikliklər Milli Məclisdə qəbul edilib və Azərbaycan Prezidenti tərəfindən imzalandıqdan sonra qüvvəyə minəcək. Dəyişikliklərə əsasən, aylıq pensiya əlavəsi əmək pensiyası yaşına çatmış və ya bu yaşa çatanaqədər orqanizmin funksiyalarının 81-100 faiz pozulmasına görə əlilliyi müəyyən edilmiş bir sıra əmək pensiyaçılarına təyin edilir.

Sabit əlavələr azı 15 il qulluq stajı olan sabiq Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti və vitse-prezidentlərinə, Baş naziri və baş nazirinin müavinlərinə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Baş naziri və baş nazirinin müavinlərinə, Azərbaycan Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi və onun müavinlərinə, mərkəzi icra hakimiyyəti



orqanının rəhbəri və rəhbərinin müavinlərinə, Muxtar Respublikanın mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının rəhbəri və rəhbərinin müavinlərinə, yerli icra hakimiyyəti başçısına, Media və Yayım Şurasına, 2023-cü il dekabrın 27-dək mövcud olan Naxçıvan Televiziya və Radio Şurasının üzvlərinə, sabiq dövlət qulluqçularına, deputat kimi azı səlahiyyət müddətinin yarısı qədər siqorta stajı olan sabiq deputatlara, Hesablama Palatasının üzvü kimi azı səlahiyyət müddətinin yarısı qədər siqorta stajı olan sabiq palata üzvlərinə, İnsan hüquqları üzrə müvəkkili və Naxçıvan İnsan hüquqları üzrə müvəkkili kimi azı səlahiyyət

müddətinin yarısı qədər siqorta stajı olan sabiq ombudsman və 2026-cı il aprelin 10-dək mövcud olan Naxçıvan İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinə, Mərkəzi Seçki Komissiyasının və Naxçıvan Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü kimi azı səlahiyyət müddətinin yarısı qədər siqorta stajı olan sabiq üzvlərinə, diplomatik rütbə nəzərdə tutulan vəzifələrdə və ümumilikdə azı 15 il qulluq stajı olan sabiq diplomatik xidmət əməkdaşlarına və Müdafiə Nazirliyinin hərbiçilərinə şamil olunur. Göründüyü kimi, siyahı kifayət qədər genişdir və pensiya yaşı tamam olan həmin vətəndaşlarımızın əmək pensiya təyinatları yeni qaydalar ilə aparılacaq.

Sabit pensiya əlavəsinin məbləğinə gəldikdə isə, bu şəxslərə aylıq pensiya əlavəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təyin ediləcək və dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödəniləcək. Yəni, Qanuna edilən dəyişikliklər təsdiq olunan zaman Fərmanla aylıq pensiya məbləğini təyin edəcək qurum da müəyyənləşəcək".



Bütün dondurulmuş münaqişələr yenidən alovlanır

Tramp, Netanyahu bir yandan seçkilərə hazırlaşır, digər yandan isə İrana növbəti təcavüzə. ABŞ və İsrailin İrana yenidən hücum etməsi, müharibənin davam etməsi sülhdən daha çox real görünür.

Gəlin səbəbləri açaq.

ABŞ və İsrail İranla bağlı qarşıya qoyduqları əsas hədəflərin heç birinə çatmayıblar. Siyasi, dini və hərbi rəhbərlik sıradan çıxarılsa da, İran heç nə olmamış kimi müqavimətini davam etdirdi, danışıqlar prosesində də bir addım geriye atmadı. Rejim dəyişmədi, uranın zənginləşdirilməsi davam edir, hətta bəzi ekspertlər İranın nüvə silahı əldə etdiyini də deyir, bundan əlavə ballistik raket proqramı daha da inkişaf edir. İrandan Müdafiə Nazirliyinə yeni rəhbər şəxs kimi sırf raket sənayesinə cavabdeh şəxsin gətirilməsi onu göstərir ki, İran bu sahəni özünə strateji sayır və geri addım atmayacaq. Bundan əlavə, İranın proksiləri də sıradan çıxarıla bilmədi. Husilər Səudiyyə Ərəbistanının qurduğu koalisiyaya qarşı uğurlu döyüşlər aparır, Hizbullah İsrailə müqavimətini davam etdirir, İraqdakı şiə qruplaşmaları isə hər keçən gün daha da güclənirlər. Hörmüz boğazının bağlı qalması isə dünyada ciddi yanacaq problemləri yaratmaqdadır.

İrandan istədiklərinə nail olmadı. İranın Tehran-Dəməşq-Bağdad-Beyrut xətti ABŞ-ni Yaxın Şərqdən sıxışdırıb çıxarmaq idisə, bu xətt istənilən effektivliyi vermədi. Əksinə, Dəməşq itirildi, Beyrut döyüşür, rəsmi Bağdad isə ingilis bayrağı kimi ora-bura əsir. İran ABŞ və İsrailin birgə hücumlarına cavab olaraq Körfəz ölkələrindəki ABŞ hərbi bazalarına zərbələr endirəndə, cavab zərbələri ilə yanaşı, eyni zamanda ABŞ-ni regiondan tamamilə sıxışdırıb çıxarmağı hədəfləyirdi. Buna da tam şəkildə nail ola bilmədi. ABŞ hərbi bazaları zəiflədilsə də, hələ də mövcudluğunu qoruyub saxlayır.

Belə olan təqdirdə, sülh müqaviləsinin bağlanması imkansız görünür. Tərəflərin hər ikisinin təklif etdiyi şərtlər digərinə ağır gəlir və tərəflərdən heç biri tələblərindən geri addım atmır. Belə olan təqdirdə, sülhdən yox, yalnız münaqişənin dondurulmasının söhbət gedə bilər.

Paralel olaraq Rusiya-Ukrayna müharibəsi ilə bağlı da eyni ssenari keçərlidir. Rusiyanın müharibəni başlamasına dair

əvvəlcədən səsləndirdiyi tələblərin heç biri həyata keçməyib. Ukraynanın 25 faizi işğal edilsə belə, Ukrayna tərəfi də itirdiyi torpaqları Rusiya ərazisi kimi tanımır, tanımayacağını bəyan edir. Bu vəziyyətdə sülhdən yox, yalnız münaqişənin dondurulmasından söhbət gedə bilər. Münaqişələrin dondurulması isə daim müharibə riskini saxlayır. Tarix də göstərir ki, bütün dondurulmuş münaqişələr yenidən alovlanır. İçi Azərbaycan-Ermənistan arasında ki Qarabağ münaqişəsinə kimi. Bir çoxları dünyada baş verən hazırkı prosesləri artıq Üçüncü Dünya Müharibəsi adlandırır. Əgər bu münaqişələr köklü həllini tapmayıb dondurulacaqsə, bu, sülh yox, sadəcə fasilə olacaq və maksimum 20 il ərzində bizi Dördüncü Dünya Müharibəsi qarşılayacaq.

ABŞ-İsrail cütünü nə hərbi əməliyyatlarla, nə də iqtisadi sanksiyalarla İrandan istədiklərinə nail ola bildilər. Ümumiyyətlə, İranın dünyada belə də bacardığı ən yaxşı şey sanksiyalardan yayınmaqdır. Eyni zamanda Rusiyaya da aid etmək olar bunu. Müəyyən fərqlər olsa da, ümumiləşdirsək, hər iki ölkə üçüncü ölkə vasitəçiləri, kölgə tankerləri, SWIFT-dən kənar maliyyə kanalları və endirimli resurs satışı hesabına sanksiya blokadasını yarıdır. Qısacası, hər iki ölkənin sanksiyalara qarşı immuniteti var. Bununla belə, sanksiyalar hakimiyyəti tam çökdürə bilməsə də, ölkə daxilində artan inflyasiya və sosial-iqtisadi gərginlik İran rəhbərliyi üçün ciddi daxili təzyiq faktorunu olaraq qalmaqdadır.

ABŞ və İsrail İrana hücumlarda dövlət olaraq məğlub olmasalar da, Tramp (respublikaçılar) və Netanyahu faktiki olaraq məğlub olublar. Hər ikisinin şəxsi və partiyalarının reytingi ən aşağı səviyyədədir.

Hər ikisinin seçkilərdə məğlub olması gözləniləndir. Ona görə də hər ikisi bu məğlubiyyəti həzm etməir və İrana üçüncü və daha güclü hücumu hazırlayırlar. İranda isə vəziyyət bir qədər fərqlidir. Dövlət olaraq İran müəyyən istiqamətlərdə ağır zərbələr alıb, ancaq dini rejim yeriində qalır, SEPAH təsir dairəsini daha da artırır və aqressivləşib.

ABŞ və İsrail İrana nəticə almaq üçün necə zərbələr endirə bilər? Əvvəla, rəsmi açıqlamalar da onu göstərir ki, ABŞ və İsrail cütünü daha çox mülki

obyektlərə zərbələr endirəcək. Bu o demək deyil ki, ilk iki toqquşmada mülki obyektlər zərər görməyib. Məktəblərə, elektrik stansiyalarına, körpülərə, neft-qaz emalı zavodlarına, mülki dəniz limanlarına ağır zərbələr endirilib. ABŞ və İsrail bunu daha da inkişaf etdirə bilərlər. ABŞ və İsrail İranın maliyyə və hərbi imkanlarını kəsmək məqsədilə həm də mülki sektora xidmət edən enerji, neft-qaz, su qaynaqlarına, nəqliyyat-logistika, elektrik və telekommunikasiya kimi kritik strateji infrastrukturlara zərbələr endirə bilər.

İran Xarici İşlər Naziri Abbas Ərəqçinin maraqlı bir açıqlaması oldu. Bildirdi ki, hücum etsinlər, bizim də yarımçıq qalan işlərimiz var. Açıqı, "yarımçıq" sözü diqqətimi çox çəkdiyi üçün bunu bir qədər açaq. İran nələr edə bilər?

İran uranın zənginləşdirilməsini silah səviyyəsinə (90%) çatdırmağı və nüvə silahı əldə etdiyini elan edə bilər.

Əvvəlki cavab zərbələrində hücumların miqyasını müəyyən çərçivədə saxlayan İran bu dəfə İsrailin kritik hərbi bazaları ilə yanaşı, iqtisadi, enerji-dəyişicisi və infrastruktur obyektlərini kütləvi şəkildə eyni anda hədəf alar və Dimona şəhərindəki nüvə mərkəzinin yaxınlığına yox, birbaşa mərkəzə zərbə endirə bilər.

Yəməndəki husilər, İraq və Suriyadakı yönümlü qruplaşmalar vasitəsilə ABŞ-ın Yaxın Şərqdəki hərbi bazalarına, eləcə də Qırmızı dəniz və Bəbül-məndəb boğazındakı ticarət marşrutlarına qarşı daha aqressiv və koordinasiyalı hücumlar təşkil edə bilər. İnternet kabellərinin kəsilməsi artıq ehtimal yox, rəsmi hədəfdir. Ərəqçinin açıqlamasını tam miqyaslı regional müharibə və nüvə statusunun dəyişməsinə gətirib çıxara-cıq xəbərdarlıq kimi də oxuya bilərik.

İran Cənubi Qafqaz üzərindən İsrailə və Qərbə "ikinci cəbhə" təhlükəsi mesajı vermək və region ölkələrinin neytrallığını sona qədər qoruması üçün də müəyyən addımlar ata bilər. Bunu da İranın müharibə coğrafiyasını genişləndirəcəyi istiqamətlər siyahısında, zəif ehtimal da olsa, yazmaq lazımdır.

Hər iki tərəfin (ABŞ/İsrail-İran) hazırlığı onu deməyə əsas verir ki, növbəti toqquşma dalğası olacaqsə, bu daha ağır, daha zərərli olacaq.

Dövlət Bağçalı: "Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı siyasi məsələlərdən üstündür"

MHP sədri Dövlət Bağçalı Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının siyasi və diplomatik məsələlərdən daha dərin olduğunu bildirib.

Adalet.az xəbər verir ki, o, Türkiyə Cümhuriyyətinin 103-cü, Türk respublikalarının müstəqilliyinin 35-ci ildönümü və Türk Dövlətləri Təşkilatının Ankara Zirvəsi münasibətilə yazılı açıqlama verib.

Dövlət Bağçalı Azərbaycan və Türkiyə arasındakı qardaşlığın iki xalqın iradəsi ilə gücləndiyini, orta q mübarizə nəticəsində möhkəmləndiyini və nəsillər boyu yaşadığını qeyd edib: "Azərbaycan ilə Türkiyə arasındakı qardaşlıq gündəlik hadisələrin çərçivəsinə sığmayacaq qədər köklü, siyasi və diplomatik məsələlərin fəvqündə tarixi mahiyyət daşıyacaq qədər dərinidir. Qardaşlığımız iki millətin iradəsi ilə güclənmiş, orta q mübarizələrlə möhkəmlənmiş və nəsillər boyu yaşadılmışdır".

Bağçalı bildirib ki, eyni həssaslıq Türk dünyasının bütün qardaş dövlətləri üçün də keçərlidir: "Heç bir anlaşılmazlığın böyüdülməsinə, heç bir fikir ayrılığının daimi parçalanmaya çevrilməsinə, heç bir nifaq toxumunun aramıza səpilməsinə imkan verilməməlidir. Qardaşlıq hüququ qarşılıqlı hörmət və or-



taq gələcəyə inamla qorunur. Bu səbəbdən Türk dünyasının hər bir üzvünün vəzifəsi tarixi yaxınlığımızı gündəlik mübahisələrdən üstün tutmaq, fərqliliklərimizi ayrılıq səbəbinə çevirməmək və gələcəyimizi zəiflədəcək addımlardan uzaq durmaqdır.

Unudulmamalıdır ki, Türk dünyasının gücü bir-birimizə duyduğumuz etimadda, müstəqilliyimizə göstərdiyimiz hörmətdə, mədəni dərinliyimizdə və orta q hədəflərimiz ətrafında nümayiş etdirdiyimiz iradədə gizlidir".

MHP sədri Türk dünyasının gücünün qarşılıqlı etimadda, müstəqilliyə hörmətdə, mədəni zənginlikdə və orta q məqsədlər ətrafında birliyin qorunmasında olduğunu bildirib.

"Vahid mərkəzdə birləşmədən sonra yüzlərlə insan iş yerini itirəcək"

"TƏBİB-in ləğv edilməsi, daha doğrusu Səhiyyə Nazirliyinə birləşdirilməsi büdcə xərclərini azaltmaq məqsədi daşıyır. Bu mövzuda cavabsız suallar var. TƏBİB-in sistemi tamamilə ləğv ediləcəkmi? Məsələn SN-nin tabeliyində olan səhiyyə müəssisələri icbari Tibbi Sığorta ilə işləmirdi".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu iqtisadçı ekspert Razi Abasbəyli deyib. O, həmin xəstəxanaların adlarını da sadalayıb: "Milli Onkologiya Mərkəzi - onkoloji xəstəliklər. Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzi - göz xəstəlikləri. M.A.Topçubaşov adına Elmi Cərrahiyyə Mərkəzi - cərrahi müalicə.Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutu - ürək-damar xəstəlikləri. Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutu - ağciyər xəstəlikləri. Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu - sümük-oynaq və travma xəstəlikləri. Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya ins-



titutu - qadın sağlamlığı. K.Y. Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu - uşaq xəstəlikləri".

İqtisadçı sual edib ki, indi bu xəstəxanalar İTS sistemində qoşulacaq mı?

"Bu sualın cavabı yoxdur. Daha bir vacib məqam - yüzlərlə inzibati vəzifə var ki, onlar həm TƏBİB-də, həm də SN-də var. Bu vəzifələr ləğv ediləcək. Vahid mərkəzdə birləşmədən sonra yüzlərlə insan iş yerini itirəcək. Həmin insanların taleyi necə olacaq? Görünən odur ki, bu birləşmədə məqsəd iş yerlərini ixtisar

etmək və büdcə yükünü azaltmaqdır. Təsədüf deyil ki, hökumət 2030-cu ilə qədər Neft Fondundan transferləri 27 faizə qədər almatmağı planlayır. 2030-cu il kritik bir dövrə təsadüf edəcək. Hökumət Neft Fondunda tolanacaq vəsaitlərin azalacağını bilir. Neft və qaz hasilatının azalması ilə yanaşı, dünyada 2030-cu ilə hədəflənmiş strateji proqramlar var. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələri neft və qaz asılığından xilas olmaq üçün meqa layihələr həyata keçirir. BVF və Dünya Bankının proqnozları da 2030-cu ilə qədər kritik qərarların icrasına başlanılıb. Azərbaycan Hökuməti də baş verənlərin fərqiindədir. Amma və lakin, neft və qaz gəlirlərin azalması fonunda büdcəni vergi və digər rüsumlarla doldurmaq yanlış düşüncədir. Birinci növbədə alternativ enerji mənbələri və aqrar sektoru inkişaf etdirmək üçün ciddi strateji proqramlara ehtiyac var".

Vasif

"Türkiyə ilə qardaş münasibələri korlayan mütəşəkkil qruplaşma tam tərkibdə aşkar edilməlidir"

"Türkiyə prezidenti R.T. Ərdoğanın baş müşaviri Oktay Saralı vəzifəsindən azad edəndən sonra verdiyi "qardaşlığımıza dinamit qoymaq istəyənlərə imkan verməyəcəyik" açıqlaması xüsusilə diqqəti cəlb edir.Bu gecikən açıqlama olsa da, Türkiyədə Azərbaycana qarşı informasiya hücumlarına bundan sonra son veriləcəyinə ümid yarıdır".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu hərbi ekspert Ədalət Verdiyev deyib.

"Azərbaycanın Türkiyədə "arzuolunmaz şəxs" elan et-



diyi 31 nəfərdən biri - "Köklü Dəyişim" (Köklü Değişim) hərəkatının İstanbul təmsilçisi Məhəmməd Emin Yıldırım saxlanılması, digəri - səfirliyimizin qarşısındakı aksiyada iştirak edən Fateh Ərşahin ifadəsi alınması üçün polisə çağırılması münasibətlərin bərpası istiqamətində atı-

lan müsbət addımdır, amma nə bu addım, nə də Saralın vəzifədən atılması yetərli deyil.Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğu tərəfindən axtarısa verilən və Türkiyədə yaşayan şəxslərin Azərbaycana verilməsini səbirsizliklə gözləyirik. Din pərdəsi altında Azərbaycana qarşı siyasi fəaliyyət göstərən, Türkiyə ilə qardaş münasibətləri korlayan mütəşəkkil qruplaşma tam tərkibdə aşkar edilməli, qruplaşmanın hər bir üzvü olan din tacirləri əməllərinə görə cavab verməlidir", - deyir o, bildirib.

Sübhən

"Vətəni sevmək, güclü liderin ətrafında birləşmək öhdəliyi dayanır"

"Global böhranlar və diplomatik qarşıdurmalar fonunda Azərbaycanın yeni dünya nizamında möhkəmlənən strateji mövqeyi.Dünyada müharibələr, diplomatik böhranlar, hakimiyyət dəyişiklikləri, iqtisadi sarsıntılar, ardıcıl siyasi bəyanatlar insanlarda tək-cə siyasi narahatlıq yaratmır. Bunlar insanların gələcəyə münasibətinə, təhlükəsizlik hissəsinə, düşüncə tərzinə, qərarlarına, davranış qaydalarına təsir edir. Bu siyasi şoklar cəmiyyətləri dəyişir. Bu dəyişikliklərin istiqamətini əvvəlcədən müəyyənləşdirmək çətin olur, çünki fərqli savada, fərqli ağıla, fərqli elmi biliklərə və fərqli baxışlara malik insanların fərqli mövqeləri ortaya çıxır. Ümumilikdə, insanlar daha çox sabitlik istəyir. Bəzən islahat istəyir, bəzən qeyri-müəyyənlikdən yorularaq güclü lider istəyir".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu "Yeni Xətt" Siyasi Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri Ramil Hüseynov deyib.

O, bildirib ki, bizim ölkəmizdə artıq güclü liderimiz var və bu lider ən çətin məqamlarda, kritik situasiyalarda doğru qərarları verə bildiyi üçün birmənalı qəbul olundu:

"İnsanlara da sabitlik, sülh, əmin-amanlıq, qələbə, suverenlik və azadlıq gətirdi və etibarlı rəhbərlik statusunu qazandı. Bu, çox dərin siyasi strategiya-yə söykənən bir amildir. Dünyanın hansı dövründə, hansı şəraitdə bu addımlar atıldı və milli maraqlarımızın təminatı möhkəmləndirildi? Dünyada yaranan böhranlar və şoklar insanlarımızı həmin zaman kəsiyində düşüncə və dünyagö-

rüşlərində korrektələr etməyə, əvvəlcədən formalaşmış fikirlərə yenidən nəzərdən keçitməyə vadar etdi. Və biz doğru qərar aldığımız gələcək Azərbaycanı, müstəqil Azərbaycanı, azad Azərbaycanı seçdik. Bu gün dünya diplomatik şoklar yaşamaqla idarə olunur. Müttəfiqlər arasında



fikir ayrılıqları, dövlətlərin mövqələrinin sürətlə dəyişməsi, yeni danışıqlar formatları ortaya çıxanda dünya qeyri-sabit görünür və görünməlidir.Azərbaycanda bu gün idarə olunan diplomatik strategiya mövcuddur. Baxmayaraq ki, global dünyanın şokları bizə də təsir edir və biz bunları görürük, sadəcə, bəziləri bu dəyərləndirməni ya apara bilmir, ya da məqsədli şəkildə bundan sui-istifadə edib dövlət maraqlarını öz maraqlarından sonra görür. Bizim sadaladığımız bu qədar problem çərçivəsində tək-cə dünya diplomatik şok yaşamır, həm də dövlətlər bu qeyri-sabit şəraitdə yeni qaydalar və təsir mexanizmləri formalaşdırırlar".

Vasif ƏLİHÜSEYN

Ramiz Mehdiyevə hökm oxundu

Bütün əmlakları müsadirə olundu

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyev 14 il azadlıqdan məhrum edilib. Məhkəmə tərifindən onun barəsində Cinayət Məcəlləsinin 70-ci (şərti məhkum etmə) maddəsi tətbiq edilib.

Bu barədə hökm Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Murad Aslanovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərara alınıb.

Hökmə qeyd edilib ki, R. Mehdiyevin mövcud xəstəlikləri ilə əlaqədar sağlamlıq vəziyyəti və yaşı nəzərə alınmaqla Cinayət Məcəlləsinin 70-ci maddəsinə əsasən təyin edilmiş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının şərti tətbiq edilməsi qərara alınıb.

Həmçinin sabiq admistrasiya rəhbərinin dövlət təltiflərindən məhrum edilməsi məsələsinə baxılması üçün təqdimat göndərilməsi qərara alınıb.



Eyni zamanda hökmə əsasən, Mehdiyev Ramiz Ənvər oğlunun əmlakları barəsində dövlət nəfəinə keçirilməklə xüsusi müsadirə tətbiq edilib.

Qeyd edək ki, Ramiz Mehdiyev barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində 2025-ci ilin oktyabr ayında cinayət işi açılıb.

DTX-nin yaydığı məlumata görə, Azərbaycan vətəndaşları - Ramiz Ənvər oğlu Mehdiyev, Abbas Aydın oğlu Abbasov, Əli Əmirhüseyn oğlu Kərimli Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən xarici xüsusi xidmət orqanlarının Azərbaycanın təhlükəsizliyinə, milli maraq və mənafələrinə qarşı həyata keçirdikləri təxribat-pozuculuq fəaliyyətinin qarşısının alınması ilə bağlı görülməli kompleks tədbirlər nəticəsində saxlanılıblar.

Həmçinin həmin cinayət işi üzrə 2025-ci ilin noyabr ayında Prezident Administrasiyasının keçmiş əməkdaşı Eldar Əmirov da saxlanılıb.

İttihama görə, xarici ölkənin xüsusi xidmət orqanları tərəfindən Azərbaycandakı siyasi proseslərə müdaxilə etmək məqsədilə xarici ölkədə yaradılan "Rusiya Azərbaycan Təşkilatları İttifaqı" adı altında qeydiyyatdan keçirilən və "Mil-yarderlər İttifaqı" adlandırılan təşkilatın rəhbərləri Abbas Abbasov Aydın oğlu və İbrahimbəyov Rüstəm Məmməd İbrahim oğlu, eləcə də Mehdiyev Ramiz Ənvər oğlu, Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri Kərimli Əli Əmirhüseyn oğlu, partiyanın üzvləri - Qəhrəmanlı Fuad Əli oğlu, Zayıdov Qənimət Səlim oğlu və qeyriləri dövlət hakimiyyətinin zorla ələ keçirilməsi, dövlətin mövcud konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsi barədə sövdələşiblər.

İttihama qeyd olunub ki, Ramiz Mehdiyev 2025-ci ilin avqust-sentyabr aylarında dövlət hakimiyyəti əleyhinə gizli plan və fəaliyyət istiqamətlərini özündə ehtiva edən "Dövlət idarəetmə sisteminin yenidən qurulması haqqında təkliflər" başlığı altında xarici dildə hazırladığı yazılı materialı köməkçisi Eldar Əmirov və digərləri vasitəsilə razılaşdırmaq məqsədilə Əli Kərimliyə təqdim edib.

Daha sonra 2025-ci ilin oktyabr ayının 3-də sözügedən yazının yekun redaktə olunmuş nüsxəsini "Şərq-Qərb" ASC-nin əməkdaşları vasitəsilə göndərərək, qeyd olunan göndəriş texniki olaraq fiksə edilib.

Ramiz Mehdiyev sözügedən şəxslərlə əlbir olub dövlət hakimiyyətinin xarici xüsusi xidmət orqanlarının köməyi ilə ələ keçirilməsi və konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə yönələn hərəkətlər etməklə, xarici dövlətin nümayəndələrinə Azərbaycanın dövlət təhlükəsizliyi maraqlarına zidd kömək etməklə dövlətə xəyanət etməkdə ittiham olunur.

Həmçinin ittihamda vurğulanı ki, Ramiz Mehdiyev 2025-ci ilin 13 oktyabr tarixində olan müddətdə cinayət yolu ilə əldə edilmiş 17 milyon manatdan artıq pulu leqallaşdırıb.

Sözügedən əməllərlə bağlı Ramiz Mehdiyev Cinayət Məcəlləsinin 193-1.3.2 (cinayət yolu ilə əldə edilmiş xeyli miqdarda əmlakı leqallaşdırma), 274 (dövlətə xəyanət) və 278.1-ci maddələri ilə ittiham verilib.



"Siyasət və din insanla sevişəndə onu geyindirir..."

"Bizim bədənımız və onu məhrəmləşdirən geyimimiz, əslində, kimə məxsusdur, biz kim(lər)ə görə geyinir və kim(lər)ə görə soyunuruq? Bizim əynimizin və onun altında gizlədiklərimizin əsl sahibi kim(lər)dir?Siyasətin və dinin (oxu; maddi və mənəvi kratiyanın) insanı öz maraqlarına uyğun geyindirməsi və soyundurması tarixi gerçəklikdir".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu yazıçı Aqşin Yenisey deyib.

O, bildirib ki, bizdən fərqli olaraq, siyasət və din insanla sevişəndə onu geyindirir, nifrət edəndə soyundurur:

"Mani peyğəmbərin, daha sonra sufilərin geyiminə çevriləcək xirqəsi, Hammurapinin "qadrası", yunanlardan və misirlilərdən gələn ingilis və fransız aristokratiyasının pariki, Atatürkün "şapkası", Stalinin bizim aşıqlara geyindirdiyi "hərbi forma" və s. Mişel Fukonun təbircə desək, "bioiqtidarların" öz qövmələrinə "paltarbiçdi" faktlarıdır. Dinin və siyasətin dərziliyinin, yaxud modelerliyinin məqsədi eynidir; özünə oxşayanı özünə oxşamayanı ayırmaq, dostları və düşmənləri sorğu-sualsız birbirindən seçmək. Dində və siyasətdə "Sənə" oxşamamaq düşmənçilik üçün kifayətdir. Düşmənsiz din və siyasət hakimiyyət əldə edə bilməz. Ümumiyyətlə, düşmənin yoxdursa, din ola bilməzsən, siyasətçisənə, öz düşməninə yaratma-lısan".

Yazıçı bəşəriyyətin lüt dövrlərində bu ayrışeçkiliyin necə aparıldığını belə izah edib: "Yenə qədim dünya tarixinə qayıdıraq; lüt dünyada icma üzvlərinin bədənələrində cərrahi izlər qoyulur, döymələr işlənir, yaxud xüsusi aksesuarlar taxılırdı. Məsələn, qədim Moraviyada qaraçıları yerli kütədən fərqləndirmək üçün sol qulaqlarını, Bohemiyada isə

sağ qulaqlarını kəsirdilər. Bədən üzvündəki xəsarətə görə fərqləndirmənin ən yaygın forması sünətdir. Bu qədim adəti yəhudilər Misirdən gətirmişdilər. Türk professor Muazzez İlmiye Çığa görə, Şumerlərdən fərqli olaraq, Misirdə dişi deyil, erkək cinsi orqanı bərəkət simvolu sayılırdı və onun ucunu kəsib tanrılara hədiyyə edirdilər. Çox güman yəhudilər bu Misir adətini yeni topraq-



larda başqalarından seçilmək üçün istifadə edirdilər. Qəbilə gözəlləri yad qəbilələrin kişilərini son anda tanıyıb, onlarla cinsi əlaqəyə girərək qan qarışıqlığına səbəb olmasınlar deyə öz oğlan uşaqlarını sünət edirdilər. Sünət olmayan bizdən deyil. Bizdən deyilsə, düşməndir. Sünətə haqq qazandıran digər səbəblər uydurma və məqsədlidir. Daha sonralar bu seçdirmələrə geyim də əlavə olundu. Bütün mənəvi-əxlaqi dəyərlər kimi geyim də başlanğıcda fiziki ehtiyac olsa da, sonradan nəinki əxlaqi, hətta dini, siyasi status qazandı. Bədənimizi gizləsə də, bizim milli, dini, sinfi, şəxsi tariximizi, genofondumuzu, instinktlərimizi nümayiş etdirdi.Geyim bir növ, şüurdur, bədən onu yönləndirən alt şüurdur. Cəmiyyətdə daha çox müzakirə olunan da geyimin bu özəlliyidir; bədən haqqında göstərgə olması. 629-

cu ildə keşişlər xristian qadınlarının parik qoymasını qadağan etdi. Niyə? Çünki bazarda satılan ən bahalı saçlar sarı german saçları idi və kilə Romanı dağdan german tayfalarından xoşlanmırdı, ona görə də parikləri "şeytanın əməllərinin gizləndikləri yer" adlandırdı. Xristianların ruhu allaha, vücudu kilsəyə məxsus idi, özlərinin deyildi. Kilsənin haqqı vardı ki, ona tapınanın həm ruhu-na, həm bədəninə nəzarət etsin.Şüurda alt şüurda olmayan bir şey var - oyun.Geyim həm də oyundur".

A.Yenisey bildirib ki, müasir dünya zahiri qatda geyimin daha çox oyun funksiyasından yararlanır:

"Məsələn, varlıların ailə psixologiyasına görə zahiri zənginlik acaqlardan özünümüdafiə funksiyası daşıyır; bahalı avtomobil, bahalı geyim şəhərin mərkəzində meymunluq edən istənilən "gül balanı" kütlənin yumruqlarından qoruyur. Çünki onun bahalı penceyi insanların dilini onun özündən daha yaxşı bilir; bu pencek ətrafdakı qəzəbli kütləyə deyir: "Mənim sahibim toxunulmazdır, onun arxası, adamı var".Biz geyimə baxıb sevir, qorxur, dost olur, əhəmiyyət vermirik.1558-ci ildə taxta çıxan I Yelizaveta yenidən İngiltərədə parik qoyulmasına icazə verdi. Səbəb, deyilənə görə, kraliçanın keçəl olmasıydı. Və kraliçanın parikinə Avropaya təsiri o qədər güclü oldu ki, hətta fransız zadəganları xidmətçilərin saçını kəsdirib pişiklərinə belə parik qoydurmağa başladılar. Parik (geyim) uzun illər bütöv bir qitəyə nəzarət etdi.İnsan anlamalıdır ki, o fransız pişiyi deyil. Ruhu da, bədənə də özünə məxsusdur. Ən gözəl insan da ruhu da, bədənə də və bu ruhu, bu bədənə ifadə edən geyimi də özünə məxsus olan insandır".

Sübhən



Faiq QISMƏTOĞLU
faiqqismetoglu@box.az

Yaxşı adam...

... Mən hər dəfə dünyasını dəyişmiş dostlarım haqqında yazı qələmə alanda düşünürəm ki, görəsən, yaxşı adamlar olmasaydı dünya nə təhər olardı? Elə özüm də bu suala tez cavab tapıram: "Dünyada qan su yerinə axardı, Yer üzü qapqaranlığa, zülmətə bürünərdi!"

Və yaxşı insanların, yaxşı adamların hesabına dünyamız hələ ki işığın, nurun itirməyib! Belə yaxşı adamlardan, etibarlı dostlardan biri də, jurnalist, yazıçı-publisist rəhmətlik Surxay Əlibəyli idi! Onunla mən həm iş yoldaşı, həm də dost, qardaş, sirdaş olmuşuq.

Surxay tanımaq üçün çox yox, elə birçə dəfə yol yoldaşı olmaq lazım idi. Mən onunla uzun müddət "Ədalət" də bir yerdə işləmişəm, dəfələrlə rayonlara ezamiyyətə getmişəm və onun kimi gözü tox, səmimi, halal adam çox az görmüşəm. Və heç vaxt öz marağını, mənafeini düşünməyib.

Hər şeydən öncə halallığı, dürüstlüyü fikirləşib. Ona görə də Surxay qardaşımızla kim dostluq edirdi, onun sədaqətindən, saflığından razı qalırdı. Surxay Əlibəyli həm yaxşı dost, həm yaxşı jurnalist, yazıçı-publisist, həm də vətənpərvər insan idi.

Çox zəngin dünyagörüşü və güclü mütaliəsi vardı. Bunu onun danışığında, qələm aldığı publisist yazılarda və bir də araya-ərsəyə gətirib çap etdirdiyi kitablarda hiss etmək, görmək olardı. Çox şirin, səmimi, bir-birindən gözəl yazılar orta qoyardı. Və heç vaxt deməzdi ki, mən yaxşı yazaram! Əksinə özündən həmişə narazı qalardı! Bu da onun istedadından və içindən gələn bir xarakter idi.

Ağdamla, Seyid ocaqları ilə bağlı çox möhtəşəm kitablار yazmışdı. Bu kitablار asanlıqla başa gəlmişdi, çünki Surxay həmin kitablara illərini sərf etmişdi, gözünün nurunu, ürəyinin atəşini qoymuşdu. Çətin durumda olanda belə ən yaxın dostlarına ağız açmaz, bütün problemləri təkbaşına, öz gücünə həll edirdi.

Və həmişə də kimdənsə çəkinməz, sözünü dik həmin adamın üzünə deyirdi. Biz Surxayın necə cəsarətli olduğunu özümüz görmüşük. Bir dəfə aramızda soyuqluq yaranmışdı, daha doğrusu, ondan heç bir səbəb olmadan küsmüşdüm! "Azərbaycan" nəşriyyatının birinci mərtəbəsindəki yeməxanada raslaşdıq. Dedi ki, məndən niyə küsmüsən, dədəm dədəmə güllə atıb, yoxsa özüm sənə güllə atmışam? Gördüm ki, kişi düz deyir. Qucaqlaşib-öpüşdük, sonra bir tikə çörək yedik və dostluğumuz davam elədi. O, heç kimlə küsülü qalmaqı sevməzdi. Ona görə də bütün dostlar onu çox istəyirdi.

Ağdamda uzun müddət parkın direktoru işləyib! Və hamıya da çörək verib, yaxşılaşdırıb. Onun yanına gedən bir qonağı ac-susuz buraxmayıb. O günü Rüstəm Hacıyev və Əbülfət Mədətoğlu bir daha Surxay qardaşımızın mehribanlığından, dostluqda sədaqətindən, səmimi və şirin söhbətlərindən danışdılar. Dedilər ki, Surxay Əlibəyli kimi əliaçıq, səxavətli və səmimi adamlar çox azdır! Onların Surxayla bağlı o qədər şirin xatirələri var ki! Noyabrın 5-i Surxay Əlibəylinin Allahın dərgahına qovuşduğu gündür.

Və hər il bir payız günündə - noyabrın 5-də onu bütün dostlarla bir yerdə yada salıram! Ruhuna dualar oxuyur və "Yerin Cənnət olsun!" deyirəm! Və yazımı da xalqın şairi Vaqif Bəhmənlinin iki bənd şeiri ilə tamamlamaq istəyirəm:

Xətri xətirərdən əziz;
El gözündə xandı, bəydi.
Sözü bütöv, andı təmiz -
Yaxşı adam ayrı şeydi.

Ucaların ucasıdı
Qəlbi səma, yurdu göydü.
Tanrının bir parçasıdı,
Yaxşı adam ayrı şeydi.

Yağış yağırsa...



Bir neçə gündür ki, ölkə ərazisində qeyri-sabit hava şəraiti davam edir. Təbii ki, belə hava şəraitində bir çox problemlər yaranır. Əsasən də nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsində müəyyən çətinliklər üzə çıxır.

Belə ki, respublikası əhəmiyyətli yollarda və eləcə də digər yollarda bir çox sürücülər mövcud hava şəraitini nəzərə almir, yol hərəkəti qaydalarını tez-tez pozular. Aydın ki, belə də olanda yol-nəqliyyat hadisələri qaçılmaz olur. Ona görə də Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi belə hava durumu ilə bağlı sürücülərə xəbərdarlıq edir və onların bir daha nəzərlərini çatdırır ki, yağışlı-yağmurlu havalarda onlar hava şəraitinə uyğun sürət seçməli, yollar yağışdan sonra sürüşkən olduğu üçün ara məsafəsi saxlamalı, qəfil manevr etməməli, nəqliyyat vasitələrinin texniki sağlığına diqqət yetirməlidirlər.

Bunun yanaşı, küləkli havada yük maşınlarının sürücüləri də diqqətli olmalı, yola uyğun sürət seçməli, döngələrdə ehtiyatlı olmalıdırlar! Bir sözlə, hər bir hərəkət iştirakçısı mövcud qanunlara riayət etməlidir! Bununla onlar qarşıya çıxan çətinlikləri dəf etmiş olurlar!!!

Hər gün bıçaqlanma...

Elə bir gün olmur ki, ölkəmizdə gimnə bıçaqlanma nəticəsində ölməsin. Bu hadisələrin çoxu mübahisə zəminində baş verir. Bir - birilə sözləri düz gəlməyən, mübahisə edən və sonradan dava edən insanlar sonda bıçağa əl atırlar.

Əgər onları heç olmasa biri səbrli olsa, belə qanlı hadisə baş verməz! Özü də bəzi hallarda bir-birini bıçaqlayanlar yaxın dost olur, yeyib-içir, sözləri çəpləşir və sonda kiməsə bıçağa əl atır! Onun da sonu ölümle bitir. Hətta yeniyetmələr və məktəbli uşaqlar belə həmin hadisələrin qurbanına çevrilir. Bəs cəmiyyət və aidiyyəti qurumlar niyə susur??? Bu qəbildən baş verən cinayətlərin qarşısı necə alınmalıdır? Heç şübhəsiz ki, aidiyyəti qurumlar belə kriminal hadisələrdən çıxış yolları axtarır.

Ən azından yeniyetmələrin və məktəblilərin, eləcə də digər insanların mütəmadi maarifləndirilməsinə böyük ehtiyac var! Mən bu yazını qələmə alan anda "Xəzər" televiziyasının xəbərlər proqramında xəbər verildi ki, Tovuzda bıçaqlanma hadisəsi baş verib. Münaqişədə üç nəfər iştirak edib. Mübahisə zəminində dava düşüb, bir nəfər bıçaqlanaraq öldürülüb. Heç odlu silahla ölkəmizdə belə hadisələrin yarısı qədər cinayətlər baş vermir.

Ona görə də bir daha aidiyyəti qurumlar bıçaqlanma ilə bağlı ciddi araşdırma aparmalı, bu kriminal olayların baş verməsinin obyektiv və subyektiv səbəbləri üzə çıxarılmalı, daha doğrusu, həmin cinayətlərin törənmə səbəbləri tezliklə aradan qaldırılmalıdır! Və kimlərsə, hansısa cahilin qurbanı olmamalıdır!!!

Xəstəxanalarda sıxlıq...



Bu gün bir çox insanlar xəstəxanalardakı sıxlıqdan, növbələrdən narazılıq edirlər! Onlar deyirlər ki, səhər saat 9 - da xəstəxanaya gedirlər, hər hansı həkimə növbə götürürlər və saatlarla

gözləyirlər, növbələri gəlib çatmır. Həkimin qəbuluna girdəndən sonra isə müxtəlif müayinələr, analizlər... Buna da saatlarla vaxt gedir.

Onlar onu da deyirlər ki, biz heç həkimləri də qınamırıq. Bir həkim iş saatı ərzində 15-20 xəstə qəbul edə bilər. Amma bizim həkimlər iş saatları vaxtı 50-60 xəstə qəbul edir.

Axı, həkim də insandır və onu da başa düşmək lazımdır. Məsələn, Suraxanı Tibbi Mərkəzində hər gün belə anlar yaşanır! Hər gün burda çoxlu sayda insan növbə gözləyir. Pasiyent Mürvət Əliyev deyir ki, səhər saat 6-dan gəlib növbə tuturam.

Gec gəlsəm, çox gözləməli olmalıyam! Heç şübhəsiz ki, hər adam da belə səhər saatlarında gəlib növbə tuta bilmir! Çünki yaşlı və ağır xəstələr səhər saatlarında gələ bilmir və növbə tuta bilmirlər! Ona görə də bu barədə TƏBİB daha müasir və yeni sistem yaratmalıdır! Ki, insanlar növbələrdə saatlarla, günlərlə vaxt itirməsin. Çünki onlar tibb ocaqlarına müalicəyə və müaniyə gəlirlər, əsəbləşməyə yox!

Təəssüf ki, uzun növbələr gözləyən ürək-damar və diabet xəstələrin vəziyyəti belə anlarda ağırlaşır, onlar çətin anlar yaşayırlar! Bax, bu məsələlər diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır!!!

Pomidorlar sahədə qalıb...

Bu sözləri qubalı fermer Akif Babayev deyir. Sosial şəbəkəni izləyərkən mən bu görüntü gördüm. Gördüm qubalı fermer Akif qardaşımız deyir ki, baxın bu pomidorlara, görün necə qıpqırmızıdır. Heç yayda belə məhsul yox idi.

İndi şükür Allaha elə bir bol məhsul yetişib ki, yığıb yığışdırmaq olmur. Yaradan and olsun, payızda, öz də oktyabr ayında belə bol pomidor gözləməyirdim. Allah verəndən sonra biz kimik ki! Amma bu bol məhsulun alıcısı yoxdur ey! Heç kim gəlib sahədən bu məhsulu almaq istəmir. Elə baha da vermərəm! Kiloqramı 60 qəpik! Bax, həmin fermerə adamın yazığı gəlir.

Əzab-əziyyətlə becərtdiyi məhsulu su qiymətinə satır və indi də yalvarır ki, kimsə, bu məhsulu gəlib alsın! Ancaq Bakı bazarlarında Xaçmaz və Quba pomidorlarının kiloqramı iki manat, iki manat əlli qəpikdir! Yeni əziyyəti fermerlər çəkir, xeyirə alverçilər qazanır. Burda deyiblər: "Kim qazana, kim yeyə!" İndi məhsulu sahədə qalan fermer başına haranın daşını qoysun! O, gələn il yenə pomidor ekəcəkmi?

Çətin ki, əksin! Hər halda, aidiyyəti qurumlar bu barədə fermerlərə kömək etməli və çıxış yolu tapılmalıdır! Bu yolu tapmaq olacaqmı? Bax əsas məsələ budur!!!

İki mal ayağı: 25 manat!

Mən özüm xaş yeyən deyiləm. Amma evdə xanımım və oğlum xası çox xoşlayır! Hər payız və qış mövsümü onlar bu gözəl yeməkdən doyunca yeyirlər.

Özü də həkimlər deyir ki, xaş sümükləri daha da möhkəmlədir! Yeni kimdə sümük problemi varsa, xaş yese, vəziyyəti yaxşılaşar və ayaqları daha möhkəm olar! Bizim bu deyilənlərə heç bir iradımız yoxdur! Onsuz da bizim millət xaş başqa xalqlardan çox sevir və yeyir! Nuş olsun! Sözümlərin canı odur ki, xanımım mənədən xahiş etdi ki, xaş üçün iki mal ayağı alım. Mən də eləmədim tənbellik, düşdüm aşağı, Yeni Günəşlidəki ət kökünü.

Orda bir tanış qəssab var, adı yadımdan çıxıb. Salam-mələkdən sonra iki mal ayağı almaq istədiyimi dedim. Qəssab dedi ki, varımdır, elə indicə gətiriblər. Soruşdum ki, neçiyədir? Dedi ki, ikisi 25 manat! "25 manat" sözünü eşidəndə təəccübləndim! Əvvəllər, yeni sovet dönəmində 25 manata bir quzu satırdılar! Tay qəssaba bir söz demədim!

Evə qayırdım və vəziyyəti onlara danışdım. Heç ürəyini sıxma, iki gündən sonra bacım oğlu kənddən qayıdır, ona deyəcəm, gətirəcək! Özü də pulsuz! Bizə 25 manata mal ayağı lazım deyil! 25 manat verib, üç kənd toyuğu alırıq! Susdum... Tay bir söz demədim! Və düz söze nə deyəsən!!!



Emil FAİQOĞLU



Əhməd İsmayilov Abdulfatah Kasim Mohamud ilə görüşdü



28 oktyabr tarixində Media və Yayım Şurasında Somali Federativ Respublikasının informasiya, mədəniyyət və turizm naziri Abdulfatah Kasim Mohamud ilə ikitərəfli görüş keçirilib.

Adalet.az xəbər verir ki, görüşdə Media və Yayım Şurasının sədri Əhməd İsmayilov Azərbaycan ilə Somali arasında media və kommunikasiya sahəsində əməkdaşlıq imkanlarının qiymətləndirilməsinin, informasiya mübadiləsinin genişləndirilməsinin, media sahəsində təcrübə mübadiləsinin aparılmasının və qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğulayıb. O bildirib ki,

xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndirilməsində, ölkələrarası əlaqələrin təşviqində və ictimaiyyətin obyektiv məlumatlandırılmasında media-nın rolu mühüm əhəmiyyət daşıyır. Somali Federativ Respublikasının informasiya, mədəniyyət və turizm naziri Abdulfatah Kasim Mohamud isə Azərbaycanla tərəfdaşlığın genişləndirilməsində maraqlı olduğunu ifadə edərək, media və kommunikasiya sahəsində birgə təşəbbüslərin həyata

keçirilməsi, peşəkar əlaqələrin möhkəmləndirilməsi və müasir informasiya mühitinin çağırışlarına uyğun fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənəşdirilməsi üçün əlverişli şəraitin olduğunu diqqətə çatdırıb.

Görüş zamanı rəqəmsallaşma şəraitində medianın inkişaf tendensiyaları, dezinformasiyaya qarşı mübarizə, informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması, süni intellektin və yeni texnologiyaların media mühitinə təsiri, eləcə də bu sahələrdə mümkün əməkdaşlıq perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

«İsrailə iqtisadi sanksiyalar tətbiq oluna bilərmi?»

İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahu ölkəsinə qarşı sərt beynəlxalq iqtisadi sanksiyaların tətbiqi ehtimalından narahatlığını bildirib. O, xüsusilə bank sektoruna qarşı mümkün məhdudiyyətlərə həzirləşməyin və alternativ maliyyə mexanizmləri yaratmağın vacibliyini vurğulayıb.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu iqtisadçı Elənz Əmirov deyib.

İqtisadçının sözlərinə görə, həmçinin deyib ki, ABŞ-nin hərbi yardımının gələcəkdə dayandırılma biləcəyini bildirərək İsrail iqtisadiyyatının bu risklərə əvvəlcədən hazırlanması vacibdir:

"Doğurdanmı, İsrailə iqtisadi sanksiyalar tətbiq oluna bilər? İsrailə iqtisadi sanksiyaların tətbiqi həm hüquqi, həm də siyasi baxımdan mümkündür. Lakin İsrailin ABŞ ilə strateji müttəfiqliyi, beynəlxalq siyasi və iqtisadi təsir imkanları, eləcə də Qərbi ölkələri ilə sıx əlaqələri genişmiqyaslı və əlaqələndirilmiş sanksiyaların tətbiqini çətinləşdirir. Amma Avropa ölkələrində İsrailə münasibətdə siyasi mövqelərin dəyişməsi və beynəlxalq təzyiqlərin artması ayrı-ayrı dövlətlər və iqtisadi birliklər səviyyəsində məhdudiyyətlərin tətbiqi ehtimalının heç də sıfır olmadığını göstərir. Yaxşı, tutaq ki, bu real oldu, o zaman bu ölkəyə qarşı hansı iqtisadi sanksiyalar tətbiq oluna bilər? Nəzəri olaraq, bu sanksiyaları əsasən 5 istiqamətdə mümkündür. Birincisi, bank və maliyyə sektoruna məhdudiyyətlərdir".

O, bildirib ki, İsrail banklarının beynəlxalq hesablaşmalarının məhdudlaşdırılması, xarici aktivlərinin dondurulması və valyuta əməliyyatlarına qadağalar kapital axınına zəiflədə, milli valyutaya təzyiq yarada bilər:

"İkincisi, xarici ticarətə sanksiyalardır. Əlavə gömrük rüsumları, idxal və ixrac məhdudiyyətləri, ticarət güzəştlərinin ləğvi İsrailin ixrac gəlirlərini azalda və istehsal xərclərini artırma bilər. Üçüncüsü, sanksiya istiqaməti investisiya və texnologiya sektoru ola bilər. Xarici investisiyaların, texnologiya transferinin və beynəlxalq innovasiya əməkdaşlığının məhdudlaşdırılması iqtisadi artımı zəiflədə bilər. Dördüncüsü, hərbi və maliyyə dəstəyinin məhdudlaşdırılması. ABŞ-nin hərbi yardımının azaldılması, silah və hərbi texnologiya satışına qadağalar İsrailin dövlət büdcəsinə əlavə yük yarada bilər. Beşincisi, şirkətlərə və fiziki şəxslərə ünvanlı sanksiyalardır. Ak-

tivlərin dondurulması və beynəlxalq maliyyə əməliyyatlarının məhdudlaşdırılması həmin subyektlərin iqtisadi fəaliyyətini çətinləşdirə bilər. Mümkün sanksiyaların iqtisadi təsirini İsrail iqtisadiyyatına real təsirini təhlil etmək üçün bir sıra göstəricilərə diqqət yetirmək lazımdır. Bunlardan birincisi, xarici ticarətdir. 2025-ci ildə İsrailin xarici əmtəə ticarətinin 31,7 %-i, ixracının isə 29,4 %-i Avropa İttifaqının payına düşüb. Tərəflər arasında ticarət dövriyyəsi 43,3 mlrd avro təşkil edib. Bu göstəricilər Avropa bazarının İsrail iqtisadiyyatı üçün strateji əhəmiyyətini göstərir. İkincisi, yüksək texnologiyalar sektorudur. 2025-ci ildə bu sektorun ixracı 85 mlrd. dollar çataraq ümumi ixracın 58%-ni təşkil edib. Həmin il sektora təxminən 15 mlrd. dollar investisiya yatırılıb.

Bu rəqəmlər İsrailin iqtisadi artımında beynəlxalq kapitalın və texnologiya bazarlarının mühüm rolunu göstərir. Üçüncüsü, dövlət maliyyəsi. ABŞ-in 2019-2028-ci illər üzrə İsrailə nəzərdə tutduğu hərbi yardım 38 mlrd. dollar, illik hesabla 3,8 mlrd. dollardır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun qiymətləndirməsinə görə, 2026-cı ildə İsrailin dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətinin 70,1% -ə çatacağı gözlənilir. Bu şəraitdə xarici maliyyə dəstəyinin azalması büdcə üzərində əlavə yük yarada bilər. Dördüncüsü, maliyyə dayanıqlığı. 2025-ci ilin sonunda İsrailin beynəlxalq valyuta ehtiyatları 229,5 mlrd. dollar təşkil edib. Bu, ölkənin mümkün maliyyə təzyiqlərini yumşaltmaq imkanlarını artıran mühüm amildir. Göründüyü kimi İsrail iqtisadiyyatının xarici bazarlar və beynəlxalq kapitala sıx bağlılığı sanksiyalara həssaslıq yaratsa da, ölkənin maliyyə ehtiyatları müəyyən dayanıqlıq təmin edir. Yekun iqtisadi nəticələr isə sanksiyaların miqyasından, müddətindən və tətbiq edən ölkələrin iqtisadi çəkisindən asılı olacaqdır.

Qeyd olunan sanksiyalar nəzəri baxımdan mümkün olsa da, onların genişmiqyaslı şəkildə tətbiqi ehtimalını yüksək qiymətləndirmərim. Çünki İsrailin ABŞ ilə strateji müttəfiqliyi, beynəlxalq siyasi təsir imkanları, güclü lobbichilik şəbəkələri və Qərbi iqtisadiyyatları ilə sıx əlaqələri belə qərarların qəbulunu ciddi şəkildə çətinləşdirir. Üstəlik, geniş iqtisadi sanksiyalar İsrailə əməkdaşlıq edən ölkələrə də iqtisadi maraqlarına toxuna bilər".

Vasif ƏLİHÜSEYN

Fikrət ƏKBƏRLİ,
Türkiyə üzrə araşdırmaçı-yazar

Dəyişən dünya nizamı: Sülhün kövrək təməli



Sülh uzun illər ərzində beynəlxalq siyasətin nail olunmalı ümumi məqsədlərindən biri kimi qəbul edilib. Dövlətlər arasında müharibələr baş versə də, sülhün ümumbəşəri dəyər olduğu və beynəlxalq qurumların bu məqsədə xidmət etməli olduğu düşüncəsi daim mövcud olub. İkinci Dünya müharibəsindən sonra yaradılan Birləşmiş Millətlər Təşkilatı sistemi fərqli maraqlara və ideologiyalara malik dövlətlərin ortaq məxrəcə gələ biləcəyi düşüncəsinə əsaslanırdı.

Bu gün isə həmin ortaq zəmin aşınır. Sülh öz-özünə qorunmalı olan ümumi bir dəyər olmaqdan çıxaraq, kimin hansı şərtlər daxilində və hansı strateji qazanc müqabilində onu qəbul edəcəyinin müzakirə olunduğu bir məhsula çevrilir.

Sülhün məhsul predmetinə çevrilməsi təkcə diplomatik danışıqlar masasında bazarlıq aparılması demək deyil. Bu anlayış daha dərin mənə daşıyır: sülhün müəyyən şərtlərdən asılı vəziyyətə salınmasını, siyasi sövdələşmənin predmetinə çevrilməsini və sanki qiymət qoyula bilən bir nəticə kimi təqdim olunmasını ifadə edir. Bu zaman atəşkəs, sanksiyaların ləğvi, ərazilərin statusu, təhlükəsizlik təminatları və yenidənqurma üçün ayrılan vəsaitlər sövdələşmənin əsas predmetlərinə çevrilir. Lakin sülhün bədəli yalnız iqtisadi güzəştlərlə ölçülmür. Suverenlik, milli nüfuz, təhlükəsizlik və siyasi legitimlik də bu məsələnin ayrılmaz tərkib hissələridir.

Əsl problem danışıqların aparılmasında deyil. Problem sülhün dəyərinin güclü tərəfin dikte etdiyi şərtlərlə müəyyənəşdirilməsindədir. Əgər bir tərəfin təhlükəsizliyi digər tərəfin təhlükəsizliyinin sarsıdılması hesabına təmin edilirsə, burada dayanıqlı sülhdən danışmaq mümkün deyil. Belə bir vəziyyətdə əldə olunan nəticə sülh deyil, sadəcə, qüvvələr nisbətinin müvəqqəti olaraq dondurulmasıdır. Münaqişənin köklü səbəbləri aradan qaldırılmaqda, bu cür razılaşmalar yeni qarşıdurmalar üçün zəmin yaratmaq təhlükəsini özündə saxlamaqdadır.

Bu gün beynəlxalq münasibətlərin qarşısında duran əsas problemlərdən biri güc siyasətinin yenidən ön plana çıxmasında deyil, onun hüququ və legitimliyi üstələməsidir. Getdikcə belə bir təsəvvür yaranır ki, artıq haqqın gücü deyil, gücün haqlı sayılması ön plana keçmişdir.

Digər tərəfdən, çoxqütblü dünya nizamına keçid heç də öz-özünə ümumi qaydaların möhkəmlənməsinə gətirib çıxarmır. Əksinə, beynəlxalq rəqabət kəskinləşdikcə dövlətlər iqtisadi və siyasi asılılıqlardan, eləcə də müxtəlif tərəfdaşlıq münasibətlərindən təzyiq vasitəsi kimi istifadə etməyə, öz qaydalarını başqalarına qəbul etdirməyə çalışırlar. Bu isə beynəlxalq sistemdə parçalanmanı daha da dərinləşdirir. Beləliklə, güc mərkəzlərinin sayının artması avtomatik olaraq daha ədalətli və tarazlı dünya nizamının yaranması demək deyil. Əgər dövlətlər arasında münasibətləri ortaq hüquqi prinsiplər deyil, güc mübarizəsi və birtərəfli maraqlar müəyyənəşdirirsə, çoxqütblülük əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə deyil, qarşıdurmaların daha da kəskinləşməsinə zəmin yarada bilər.

Beynəlxalq hüququn yalnız böyük dövlətlərin maraqları ilə uzlaşdığı hallarda tətbiq edilə bilən qaydalar toplusu kimi qəbul edilməsi onun ümumbəşəri xarakterini və universal tətbiq olunması prinsipini mahiyyətə sarsıdır. Əgər beynəlxalq hüquq normalarının tətbiqi dövlətlərin siyasi və hərbi gücündən asılı vəziyyətə düşürsə, hüquq qarşısında bərabərlik prinsipi

də öz real məzmununu itirir. Belə bir yanaşma yalnız beynəlxalq məhkəmə institutlarının nüfuzuna zərbə vurmur, həm də davamlı sülhün əsasını təşkil edən ədalət, hüquqi məsuliyyət və qarşılıqlı etimad prinsiplərini zəiflədir.

Davamlı sülhün təmin olunması üçün vacib şərtlərdən biri də gələcəyə inamdır. Tərəflər yalnız silahların susmasına nail olmaqla kifayətlənməməli, qarşıdakı günlərin daha təhlükəsiz və daha yaxşı olacağına da inanmalıdırlar. Əgər tərəflərdən biri əldə olunan razılaşmanı məğlubiyyətin təxirə salınması, digəri isə rəqibinin yenidən güclənməsinin qarşısını almaq üçün fürsət kimi qiymətləndirirsə, belə bir sülhün möhkəm təməl üzərində qurulduğunu söyləmək çətindir.

Təhsil və məşğulluq imkanları genişləndirilmədən, təhlükəsizlik təmin olunmadan və insanların siyasi həyatda iştirakına şərait yaradılmadan sülh gündəlik həyatın ayrılmaz hissəsinə çevrilə bilməz. Çünki sülh yalnız silahların susması deyil, həm də insanların gələcəyə olan inamının bərpasıdır. İnsanlar problemlərini zorakılığa əl atmadan həll edə biləcəklərinə, öz tələblərini sərbəst ifadə edə biləcəklərinə və övladlarının daha təhlükəsiz, firavan bir mühitdə yaşayacaqlarına inanmalıdırlar. Bu inamın yaranması üçün isə təkcə vədlər deyil, real imkanlar və konkret addımlar lazımdır.

Üstəlik, gələcəyə dair bu ümid yalnız qalibləri deyil, məğlub tərəfi və münaqişənin ağır nəticələrini yaşayan mülki əhalini də əhatə etməlidir. Əks halda, əldə olunan razılaşma keçiz üzərində qalan sənəddən o yana qaçmayacaq, cəmiyyətdə narazılıq və ümidsizlik davam edəcək, yeni qarşıdurma riski isə qalacaq. Çünki davamlı sülh yalnız müharibənin dayandırılması ilə deyil, insanların müharibəyə qayıtmaq üçün səbəb görmədikləri bir gələcəyin qurulması ilə mümkündür.

Parçalanmış dünyada sülh öz-özünə bərqərar olmayacaq. Onun təmin edilməsi siyasi iradə, ədalət və ictimai legitimlik tələb edən ardıcıl və məqsədyönlü bir prosedir. Hüququn yerini güc tutarsa, sabitlik birtərəfli maraqların girovuna çevrilir; ədalət arxa plana keçərsə barışıq kövrək qalar və cəmiyyətdə davamlı sülhün bərqərar olması mümkün olmaz. Çünki barışıq tərəflərdən birinin öz iradəsini digərinə qəbul etdirməsi ilə deyil, qarşılıqlı güzəşt, hüquqa hörmət və ortaq məsuliyyət əsasında qurulur. Bir tərəfin qələbəsi digərinin alçaldılması, birinin təhlükəsizliyi isə digərinin daimi narahatlığı hesabına təmin edilirsə, əldə olunan razılaşma münaqişənin səbəblərini aradan qaldırmır, sadəcə onun növbəti mərhələsinə təxirə salar.

Bu baxımdan, ümumbəşəri sülhü öz-özünə gerçəkləşəcəyi gözlənilən bir ideal kimi deyil, hər yeni böhran qarşısında yenidən müdafiə edilməli olan siyasi və mədəni seçim kimi qəbul etmək lazımdır. Bu seçimin real nəticə verməsi üçün dövlətlər gücün sərhədlərini tanımalı, siyasi maraqlarını beynəlxalq hüququn fəvqünə qaldırmamalı, insan ləyaqətini isə bütün strateji hesablamalardan üstün tutmalıdırlar.

Nəticə etibarilə, davamlı sülh güclülərin iradəsinin qəbul edilməsi ilə deyil, gücün hüquqla məhdudlaşdırılması, ədalətin hamı üçün təmin olunması ilə mümkündür. Ədalətin bərqərar olmadığı, tərəflərin təhlükəsizlik və gələcəyə inam hissinin təmin edilmədiyi şəraitdə silahların susması münaqişələrin sona çatması deyil, sadəcə yeni qarşıdurmaların başlanmasının təxirə salınmasıdır.

"MƏTBUAT DİRÇƏLİŞ, JURNALİSTİKA İSTEDAD, Jurnalist, publisist Məzahir

(əvvəli ötən sayımızda)

(ixtisarla)

-Özünü "Fiqlyar" obrazında (özünü tələxək yerinə qoyma, məzhəkəçi,şut) təqdim edən çoxsaylı peşə adamlarını, xüsusilə reket jurnalistləri eyni adlı yazınızda hədəf almırsınız. Onları buna məcbur edən nədir: xarakter, yoxsa qazanc amacı?

- 10-15 il əvvələ qədər fiqlyar adlandırdığım zümrə indi azalıb. Onlar münbit yeri axtarıb tapır. Amma tələxəlik üçün indi imkanlar azalıb. Cəmiyyət formalaşır, hüquqi dövlət yaranır deyə əvvəlki fiqlyarlığın, yaltaqlığın işi keçə bilməz. Ancaq qərbə güclü paparatsiya var. O da bunların bacaraacağı iş deyil. Paparatsiya jurnalistika ilə cəsurluğun, həm də kəşfiyyətçiliyin, cəsusluğun sintezidir. Hər adamın işi deyil. Onlar "obyekti" ən yeni üsullarla izləyib, güdüb ortalığa çıxarır, böyük qalmaqal və sensassiya yarada bilirlər. Bəzən də əldə etdikləri "yaxadıcılıqları" ilə bazarlıq edirlər. Bizimkilərdə o bacarıq yoxdur. İllər öncə məşhur Ledi Diana faciəsi də buna bir nümunədir.

-Əvəzində ölkədə təhsilsiz belə özünü bloqer və jurnalist kimi təqdim edənlərin sayı artır. "Məscidin qapısı", "Vəlvələ", "Pressa-press", "Post skriptum","Peşəkarlığın imperiyası", "Peşə oğruları", "İmla qonaqlığı" adlı publisistik yazılarınızda qeyri-peşəkarların jurnalistikaya müxtəlif yollarla üz tutmasını tənqid edirsiniz. Avtomobildən mikroavtobusa qədər "press" yazılı lövhəsinə rast gəlirik. Arvad-uşaqlı, qarpız- yemişli . İndi də reketlərin əvəzində tiktok jurnalistləri artıb. Media Reyestrindən bunlar necə keçir, nəzarət niyə yoxdur?

-Mən belə yazılarımda daha çox yumor və sarkazmdan istifadə edirəm. Bəli , indi tiktok, sosial şəbəkə jurnalistləri artıb. Onlar da kiminsə sifarişi ilə çox vaxt "tənqid" edirlər. Baxırsan ki, dünən şəhərdə təmizlik işinə baxan sırayı fəhlə bu gün özünü cəmiyyətə "jurnalist" kimi qələmə verir. Hətta peşəkar jurnaliste yuxarıdan aşağı baxır, "səndən yaxşı yazaram" deyir. İndi yazmaq da onlar üçün rahatlaşıb. Faktları süni intellekt proqramlarına ötürürlər və yazını yazdırırlar. Mənim yazılarımla süni intellekt yaza bilmir, yoxlamışdıq. (gülür)

Əvvəl reketlik fəaliyyəti ilə tanınanlar indi keçib sosial şəbəkə üzərindən bloqer, tiktoker fəaliyyətinə. Başqa işlə məşğul olmur, texniki işlərin rahatlığı və "asan qazanc" səbəbindən jurnalistikani hədəf seçir. Digər heç bir sahədə görməmiş sersəm və ironik "demokratiya" bu sahədə mövcuddur. "Məscidin qapısı" adlı yazımda bildirmişəm ki, demokratiya yaxşıdır, amma bizim cəmiyyətdə yaratdığı ən pis nəticələrdən biri də mətbuata dəyən zərər olub. Kim istədi qəzet açdı, saxta vəsiqə daşdı, avtomobilinə "Press" yazısı yapışdırdı. Qəssab

da, çilingər də, molla və bu qəbilədən özündə "güc tapan" çoxluq reketlik fəaliyyəti ilə məşğul oldu. Bir sıra yazılarımda onları hədəf alacaq sarkazmlarım var.

-Sizə görə hazırkı ölkə mətbuatının ən böyük problemləri nədir? Janr məhdudluğu, araşdırma, qərəzsizlik, müstəqillik ... Peşəkarlığa nələr mane olur?

-Peşəkarlığa əslində heç nə maneə olmur. Çox vaxt jurnalistika ilə məşğul olan şəxs özünü inkişaf etdirmir, çətinliyə salmır, bir çox pe-

yib heç. Nə isə.

Tənqidi jurnalistika vaxtında yaxşı inkişaf edirdi, ölkə xeyrinə idi. "Azadlıq", "Yeni Müsavat", "Reytinq", "Ədalət" qəzeti və digərlərinə sağlam tənqid gedirdi. Sonradan bu cür tənqidi yazılar öz tənqidçilik çərçivəsindən kənara çıxdı. Keçdi şəxsi münasibətlərə, sifarişli tənqidlərə və digər mənfi məqsədlərə. Odur ki, bir müddət çaşqınlıq yaranı. Bizim "Ədalət"də də məsləhətləşərək bir sıra yersiz tənqidləri yığışdırdıq . Tənqid yenə saytlarda,



şəkar jurnalistika janrlarında yaza bilmir. Əksinə yazıb öz qələmini göstərə bilər. Çoxusu buna getmir, əsas problem də budur. Peşəkarlardan çoxu bu zəifliyi, acizliyi görüb vaxtından əvvəl jurnalistikadan uzaqlaşdılar. Yarımçıq jurnalistikaya dözə bilməyib başqa sahə ilə məşğul oldular. Bizneslə məşğul olub uğur qazandılar. Hətta mənə də zamanında təklif edildi. Baxdım ki, mənim işim deyil.Həmişə öz adımlı qorumağa çalışmışam. Əgər pensiya az alırsam ƏƏSMF-nın sosial təminat şöbəsi məsuldur ki, pensiyaçıya az təqaüd verir. Əvvəl mənə baxıb həsəd apararı adam indi üç min manat pensiya alır, mən isə 491 manat. Yaşlaşdıqca ehtiyaclar artır, müalicə xərcləri artır və əziyyət çəkirsən.Ona görə bəzi jurnalistlər əziyyət çəkməsin deyər, vaxtında uzaqlaşdılar bu sahədən. Bu sahədə güclü qazanc, maaş da yoxdur. Mən isə bu sahədən çəkilmədim. Bəlkə də getsəydim başqa sahələrdə onlardan da yaxşı bacardım. Qısa ömür boyu jurnalistikada çalışdımsa da layiq olduğuma çata bilmədim, dövlət nə veribse odur.

-**"Peşəkarlığın imperiyası" yazınızda bir məmur dilindən peşəkar tənqidçi, onların dili ilə ifadə etsək "müxalif" jurnalistlərin sayının çoxalmasını belə reketçilərdən daha çox sərf etdiyini qeyd edirsiniz. Ancaq etiraf edərk ki, indi əsl tənqidi mətbuat da öləyib.. Siz bunu necə qiymətləndirir və mətbuatın gələcəyi ilə bağlı fikirləriniz necədir?**

- Günel xanım, Siz on- on beş il əvvəl yazdığım o sərt məqalələrin təsirindən çıxıb bilərsiniz deyəsən. Ancaq əlacım da yoxdur, nə soruşsanız müəyyən təkrarçılıq da olsa cavab verməliyəm. İndiyə qədər mənə Sizin kimi sıxışdırıcı olma-

qəzetlərdə var. Vaxtilə qəzetlərdə tənqid ayrı - ayrı müəlliflərin simasında gedirdi. Baxmayaraq ki, "Azadlıq"vaxtilə ölkənin ən sevimli qəzetlərindən biri olub, ancaq onda da tənqid ayrı-ayrı müəlliflərin simasında təhqir səviyyəsində verildi. Amma haqlı yazıları da olurdu. Azadlığı, demokratiyanı əldə əsas edərək bəzi təhqirli yazılarla tənqidi "səhv" saldılar. Jurnalistlərin cəzalandırılması məsələsi ortalığa çıxdı və o cür qəzet məcburiyyətdən bağlandı. Yeni bu cür məsələlərdə tənqidi öz mənafeyi naminə təhqirə çevirənlərin də xidməti oldu. Nöqsanları tənqid etmək başqa, amma kirli jurnalistika maraqları da peşəkarlığa kölgə salır. Məmurların rüşvətxorluğunu faktlarla tənqid etmək başqa, amma şəxsi həyat məlumatlarını silah kimi istifadə etmək başqa. Vəzifəsindən sui-istifadə edən bəzi məmurlar da cəzalandırılıb. Guya ki, tənqid edən Habil , Surxay adlı "jurnalistlər" var idi. Eldar Mahmudova işlədiyi məlum oldu. Onu da qeyd edim ki, ölkə Prezidenti gördü ki, hətta mükafatlandırdığı jurnalistlər belə düzgün yolla getmək istəmir, inam və etibar itirir, çox təəssüfləndi və müəyyən tədbirlər görməli oldu. Düşünürəm ki, çətinliklərin, nizamsızlığın günahı elə özümüzdədir...

- **"Heç bilmədim o uşağın əli haçan qopub düşdü əlimdən, o uşağın üzü haçan itib batdı üzümde",- deyən Ramiz Rövşən ən sevdiyiniz şairlərdəndir. Həm də dostunuz. Yaradıcı adamlara da ömür qısa, həyat çətin təsir bağışlayır? Alınınızın qırışında basdırdığınız uşaqlığa, gəncliyə geri dönüş etmək keçir könüldən?**

- Mən keçmişimlə yaşayan adamam, gələcək barədə heç nə düşünmürəm. Gələcək müəmmadır. İnsanlar gələcək barədə planlı danı-

şır, mən isə keçmişimlə yaşayıram. Uşaqlıq, gənclik illərimi alnımın qırışında fiziki basdırılmışam, amma yaddaşımda yaşayır, diridir. Bütün nüansları, mənfi və müsbət tərəfləri ilə. Həyatda o qədər səhvlərim olub ki! Əlli il öncəki səhvimə belə, indi də öyüd-nəsihət verirəm. Xatırlayıram, kinoya evdən icazə vermirdilər, qonşudan butulka oğurlayıb satıb puluna kinoya gedərdik. Xatirələrim yaşayır, bir anı da yaddan çıxan deyil. Hər gün həyatda olmayan dostlarımla xatırlayıram, əsl dostlarımla da xatırlayıram. Dostluğa xəyanət edənləri də yaddan çıxarmıram. Düşündüyüm adamlar qəlbimdə yaşayır.

- **Dost demişkən, yazılarınızı oxuduqca həm də etibarlı, güvənli və intellektual dostlarınızın olduğunu görürük. Aktyor və yazıçı Şahmar Hüseynov , inşaatçı mühəndis Ağa Hüseynov, ədəbi tənqidçi Nadir Cabbarlı, yazar Əkrəm Əylisli, şair Ramiz Rövşən, Vaqif Odər Bayatlı, şair, tərcüməçi Mahir Qarayev , aktyor Fəxrəddin Manafov və digər tanınmış şəxslər. Bunları sizlə dost edən və onlarda dost olaraq dəyər verdiniz ən ali dəyərlər nə idi? Bu müqəddəs bağ indiki dostluqlarınızda davam edirmi yoxsa üreyiniz kimi çat verən dostlarınız çox oldu?**

-Çat verən dostlarımla çox olub. Məndə ən çox dost anlayışı yazıçı, tənqidçi Nadir Cabbarovla bağlıdır. O, möcüzə şəxsiyyət, qeyri- adi bir adam idi. Vaxtsız, bu dünyadan tez getdi. "Onlar...Sonbahar vurğunu" publisistik yazımı ona həsr etmişəm. Davamlı əlaqə saxladığım dostum isə Fəxrəddin Manafovdu. Onda mənə qarşı bir müsbət jest var ki, həmişə çaşıb qalıram. Mən-

həyatımda mühüm rol oynayıblar. Söhbət təkcə poeziyadan getmir, şəxsiyyət də önəmlidir. Ramiz Rövşən şəxsiyyətini qoruyan, yüksəkdə saxlayan ədəbiyyat adamıdır. Böyük azərbaycanlıdır, həm də bu günün və gələcəyin şairidir. Onun bir çox şeirləri var ki, çox adam oxumayıb, ən məşhur şeirlərini oxuyub, bilirlər. Ramiz Rövşən gələcəkdə daha çox şöhrət qazanacaq. Dekabr ayının 15-də onun 80 illik yubileyi olacaq. Düşünürəm ki, yubileyi yüksək səviyyədə keçiriləcək. Ramiz Rövşeni sevənlər, şeirinin pərəstişkarları yaxşı ki çoxdur. Məhz buna görə Azərbaycan poeziyası ayaq üstədir. Müasir klassiklərimizdən 20 - ci əsrin sonu, 21- ci əsrin əvvəlində Məmməd Araz, Əli Kərim, Vaqif Bayatlı, Vaqif Vəkilov olan məqamda nə yaxşı ki, Ramiz Rövşən də var. Bu zəngin poeziya həm də oxucu dünyagörüşünə, zövqünə xitab edir. Əsas şərt də oxucu zövqünün formalaşmasıdır. Bu zövqü formalaşdıran, ona yüksək töhfə verən də xalqın sevimlisi olmalıdır.

- **"Uludağ əfsanəsi" yazınızda maraqlı bir hissə diqqətimizi çəkdi. Dağla bağlı yaşadığınız sarsıntıdan 14 il keçir və siz dostlarınız Vaqif Cəbrayılzadə, Vidadi Məmmədov, Natiq Səfərovla birlikdə Cəbrayıl rayonuna toya gedirsiniz. Kamil Vəliyev sizi toydan öncə qədim dəyirmanı aparır və orada axşamçağı Əbülfəz Elçibəyin xahişi ilə Xudafərinə yaxınlaşırsız. Bəyin dumduru baxışları, gözəl, dadlı söhbətləri sizi heyran edir və bir anlıq qeybə çəkilirsiniz... Bəylə də həyatda tanış olmusuz və onunla etdiyiniz şirin, maraqlı söhbətlərini indi xatırlayırsınız?**

- Biz oxuyan vaxtı jurnalistika şərqşünaslıq və hüquq fakültəsi ilə



Ramiz Rövşən və Məzahir Əhmədovlu mərhum dostları Ağa Hüseynovun oğlunun toy məclisində

dən ona zəng gəndə, "alo" , "buyurun", "kimdir" demir, elə bir başa "can Məzahir" deyir. Beş - altı deqiqəlik telefon üzərindən olan davamlı ünsiyyətimiz illərin doğmalığını hər zaman qoruyub saxlayır. İndi təqaüddə olan prokuror dostum Abdulla Yusifli də eynilə Fəxrəddin Manafov kimidir. Həmçinin dost adını Ramiz Rövşənin simasında dəyə bilərəm. Məndən beş yaş böyükdür, özümə qardaş hesab eləmişəm. Ramiz Rövşən, Vaqif Cəbrayılzadə təkcə sevilən şair kimi yox, həm də şəxsiyyət kimi, dost kimi

bir binada Akademianın yaxınlığında, xalq təsərrüfatı binası ilə üz-büz yerləşirdi. Hər gün Əbülfəz Elçibəylə rastlaşırdıq. Dostlarımla da yaxın idi. Adlarını çəkmək istəmədiyim bəzi dostlarımızla müəyyən yerlər vardı, görüşüb müzakirələrimiz olurdu. O, mənim müəllimim olmayıb, amma şəxsimə yüksək hörmətlə yanaşırdı. Hətta bir dəfə yaşımla bağlı Məmməd Arazın kitabını mükafat kimi də verdi. "Azərbaycanın gələcəyi uğrunda ən mübariz döyüşçülərdən biri Məzahir Əhmədov" avtobiografik imzası da vardı.



OXUCU PEŞƏKARLIQ, QƏLƏM AZADLIQ İSTƏYİR" Əhmədoğlu ilə müsahibə

Vaqif Cəbrayılzadə ilə mən Əbülfəz Elçibəyi Vətəni sevmə, onun azadlığı uğrunda canını fəda verməyə hazır olan, cənub və şimal mövzusunun açıq danışa bilən tarixi şəxsiyyət kimi yüksək qiymətləndirərkən, ancaq tamam başqa ideoloji xətt üzrə hərəkət edirdik. Biz daha çox turançılıq fikrini dəstəkləyir və bu istiqamətdə tərəfdaşlarımızla iş aparırıdık. Biz bu ideologiya ilə bütün türk dünyası birləşəcək və gücümüz, nəhayət artacaq deyər fikirləşirdik. Onda hələ SSSR-dən çıxmaq söhbəti yox idi. Biz müstəqil ölkə olandan sonra həttə cənubla birləşəcək və türk dünyası qurula- caq deyər düşünürdük.

- Xalq şairi Rəsul Rzanı yaqın ki, çox görürdünüz. Çünki bir zamanlar Sizin rəhbərlik etdiyiniz Əli Kərim poeziya klubunun fəxri sədri o idi. Rəsul Rzanı necə xatırlayırsız?

- Xalq şairi Rəsul Rza olduqca təmkinli, sakit adam idi. Səhhətindəki şəkər xəstəliyi də bir az onu üzürdü, hiss olunurdu. Göyçayda gələndə mənə yanına çağırırdı. Gedirdim, bəzi tapşırıqları olurdu, onlarla məşğul olurdu. Onun burda dostları, qohumları vardı. Rəhmətlik Qulu müəllimlə, Mirkərim həkimlə çox yaxın olublar. Əli Kərimin doğum və anım günlərində də gəlirdi. Adam toplayıb tədbir keçirirdik. Xəstə şair qızmar günəşin altında elə çıxış edirdi ki, mən üşüyürdüm. Təsirli çıxış edirdi. 1980- ci il idi, mərkəzi komitə səviyyəsində Rəsul Rza ölkədə bir neçə rayonun iqtisadiyyatı haqqında səfər təəssüratı yazsın deyər sifariş verildi. Üç nömrədə onun yazıları gəldi. Bu yazı bütün Azərbaycan mətbuatına master klass idi. Tanıdığımız böyük jurnalistlər, qələm adamları ona heyran qaldı. Hələ də o həyəcanı xatırlayıram.

- Son dövrlərin intihar, qətl kimi zorakı xəbərləri cəmiyyətdə ciddi rezonans doğurmadan adi statistikaya çevrilməkdədir. "İndi oxuyarsanmı", "Ata qatilləri" adlı yazılarınız da var. Əvvəllər aristokrat intiharlar, qətlər ictimai rəy doğururdusa, indi adi insanların intihar, məişət zəminində qətl xəbərləri günlərlə tirajlanır, ondan reyting yığılır. Sizcə artan bu tip xəbərlər (həm də cəmiyyətdə aqressiviyaya, davranış pozuntusuna, eyni halın təkrarlanmasına səbəb olur, yəni) peşə etikası pozulmur?

- Hər bir cəmiyyətdə qətl, intihar halları mümkündür. Ancaq bu hallar ya davamlı hal alır, ya gec hallarda baş verir. Sovet dövründə də olurdu, ancaq bilinmirdi. Məşhur adamlar bunu edəndə məcbur qalıb deyilirdi, yayımlanırdı. Gənclərimiz Türkiyə və Avropa təsirlə sanki dəyişdi. Müharibədən, pandemiyadan sonrakı dövrdə insanlar çox sosial-iqtisadi, psixioloji əziyyət çəkdi. Müstəqillik illərində cavan uşaqların intiharı artdı. Bunun anatomiyasını öyrənməyə çalışdım. Bir çox hallarda binalardan özünü atanların intiharı banal səbəbdən, bəzən də şöhrətpərəstlikdən baş verdiyi də

məlum oldu. Cəmiyyət də bu cür hallara laqeyddir. Bu tip hadisələrin artması siqnalıdır. Səbəbləri Azərbaycanca ağsaqqallıq institutunun itməsi, sağlam mentalitetin zədələnməsidir. Həmçinin övlad yanında valideynlərin fiziki, psixoloji, iqtisadi şiddəti, yəni məişət zorakılığı, zərərli veridşələrə aludəçilik də təsir etdi.

- Jurnalist daim müxtəlif insanlarla işləyir. Hər kəs fərqli xarakter və psixologiyadadır. "Vampyrum" adlı yazınızda da iki növ enerji oğ-

əqədə sirdaşlığı ilə sakit, pıçiltılı antisovet söhbətləri üçün darıxırsınız?

- Çox darıxıram, çox. İndi həmin məkanların görkəmi çox dəyişib. Keçmiş Baksovet metrostansiyasının içərişəhər adlanan hissəsi piramidalara oxşadı, amma yerinə düşməyib. Bağ da dəyişib, çayxana da yoxdur, amma onları yaddaşımdan silə bilmirəm. İndi həmin yerlərdən keçəndə görməyim deyər üzümü çevirirəm. Yaddaşımda yəni o yerləri, o xatirələri yaşada bili-

ağlayır və "Allahım sənənin gəlişin münasibətilə dua edirdim, bu dəqiqə dünyanın ən xoşbəxt adamıyam"... deməsi mənə də kövrəltdi. Bir gün onlarda qonaq da qaldım. Həyatımda belə səmimi dostluqlar, görüşlər, məqamlar olub. Vaqif Cəbrayılzadə, rəhmətlik Nadir Cabbarovla, Ramiz Rövşənlə, Fəxrəddin Manofovla adi, amma həyatı, gözəl günlərimizi xatırlayıram. Hələ də dostluqda davam edənlər var.

- Pıçiltılı antisovet söhbətləri deməyə, zaman-zaman həbs təhlükəsi yaşayan jurnalistlər olur. Həttə öldürülən də. Türkiyə ilə bağlı xatirə yazılarınızın birində 1975- ci il 4 yanvar günü xatırlanır. Pantürkist mövqeyinizə görə dörd dost (siz, Vaqif Bayatlı, bəstəkar Rüstəm Rüstənzadə, adını bildirmədiyiniz o şəxs) olaraq siz də bu "həbs təhlükəsi"ndən keçmişiz. İndi o günləri necə xatırlayırsınız?

- Məhz pıçiltılı sovet dövründə bu Turançılıq söhbətlərinə, müzakirələrinə və yayılmasına görə də dörd nəfər olaraq həbs olunduq. 1975 - ci ilin yanvarın dövründə. Demə, o qızgın, gizlin müzakirələrdə izimə bir ermənini salıb izlədirmişlər. Səslerimiz yazılmış. Həttə, bu məsələ ölkə rəhbərliyinə qədər gedib çıxdı. O vaxt Bakı şəhər KKB-nin rəhbəri rus idi, adını unutdum. Bizi saxlayan adamın soyadı Abdullayev idi. Tapança ilə bizi şəhərin mərkəzində saxlayıb idarəyə gətirdi. Biz orda iki gün saxlanıldıqdan sonra buraxıldıq. Araşdırılısaydı, həttə antisovet təbliğatına görə Vətənə xəyanətə qədər ağır maddə verilirdi. Güman edirik ki, hadisə ölkə rəhbərliyinə məruzə edilib. O bizdən də böyük Turançı imiş ki, haqqımızda "Gəncdirlər, bunlar hamısı dedi-

dövlətləri dostluq edir, qaynayıb qarışır. Ölkəmizdə də bu istiqamətdə iş gedir. Türk ölkələrinin rəhbərləri Azərbaycana tez-tez gəlir, işgüzar əlaqələr qurulur. İlham Əliyev türk ölkələrində səfərlərdə olaraq dostluq və işgüzar əlaqələri qurur, yaradır. Biz əlli il öncə indiki əlaqələrin qurulması üçün çalışırıdık. Həmin ideyalarla məşğul olurduq. O vaxtı bizə düşmən kimi baxırdılar. Bu gün isə dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin mövcudluğu o günləri mənə gülərək xatırladır. Düzdür, son günlər gərginlik yaşanır, ümüd edərəm ki, aradan qalxacaq. Zamanla Amerika, Avropa ölkələrinin də arasında gərginlik olur. Xalqla xalq arasında maraqların toqquşmasına, süni ajiotaj, çaşqınlıq, gərginlik yaradılmasına xidmət edən qüvvələr olur. Ancaq ölkə rəhbərliyi səviyyəsində, məsələn İlham Əliyevlə Ərdəğan arasında bu mümkün deyil. Həmişə beynəlxalq səviyyədə bir - birinə dayaq olublar. Geriyə dönüş yoxdur, irəliyədir. Zamanla Rusiya ilə də münasibətlər qaydasına düşəcək. Unutmayaq ki, Azərbaycan xalqını qəbullamayan ermənilər, daha çox isə farslar olub.

Gözəl ölkəmiz var. Əsas odur, daha da inkişaf etsin, daha çox türkdilli ölkələrlə, xalqlarla birləşib böyük işlər görülsün. Nə yaxşı ki, yaşıyıb bu günləri gördüm, yoxsa o vaxtı az qala daşqalaq edərdilər.

- "Dahi xilaskarlar" yazınızda milli və dünya klassik musiqisindən və bu sahədə tanınan məşhur və bəşəri dahi bəstəkarlardan bəhs etmişiz. Üzeyir Hacıbəyov, Cüzeppe Verdi, Frans Şubert, İohann Ştraus, Robert Şuman (yazı da ona həsr olunur) haqqında yazır, musiqi sahəsindəki bəşəriyyəti yüksək dəyərləndirirsiniz. İndi efir-



Aqil Abbasın 50 illik yubileyində

ruluları olan insanlardan ehtiyat etdiyinizi qeyd edirsiniz. Aqressiv vampirlər və sakit vampirlər, yəni neqativlər. Hayatınızda daha çox hansılarla qarşılaşmışız? Hələ də "fenezepam" müdafiə məqsədli atılır?

- Bu yazıda əsas məqsədim enerji oğrularını ifadə etmək idi. Əvvəllər də bu cür insanlar olub, amma son dövrlər daha çox yayılıb. Gördüm ki, mümkün deyil. Məsələn, iş yoldaşındır, yaxşılıq edirsiniz, o sənə başqa cür yanaşır. Bu tip adamlarla davamlı rastlaşanda asan olmadığımı anladım. Həttə o yazımda Ramiz Rövşəndən də bir parça şeir sitat gətirdim. Günümüzdə də bu cür insanlar var, onlardan yayınmaq olmur. Hələ ki, bizim ölkədə belə insanlar çox olacaq. "Fenezepam"ı isə yuxusuzluq adı ilə əsəb sakitləşdirici dərman kimi qəbul edirdim. İndi də hərdən "fenezepin"i qəbul edirəm, amma indi əvvəlki kimi insanlarla çox ünsiyyətdə olmuram. Çünki insanları saf -çürük etdim. Məni də saf çürük edənlər, eynilə mənəndən də qaçanlar olub. İnsanlar dünyaya pis yaxud yaxşı insan kimi gəlmir. Zamanla insan yetişir. Bəzi məsələləri çıxmaq şərti ilə öz xarakter, dünyagörüşümə, istedad və qələmimə arxayınam. Qəbul edilməyə də bilirəm ki, düz etmişəm. Nədənə qazanmayıb, amma qələbimdə rahatlıq tapırsam o mənə sərf edir. O adlar, mükafatlardan daha çox qələbinin, vicdanının rahat olmasıdır. Özünü sənəndən yüksək tutandan çox-çox yüksəkədən. Çünki bir cümləni anlaya bilmir, səni bəyənməyə nə olacaq ki?! (gülür)

- Xatirələrinizin yaddaşı dərinidir. Baksovet ölkəsi, Həbibin uzunşülla çayxanası, Zülfünün qala divarlarına uşaq kimi qısılan kafesi. Vətən adlandırdığınız bu məkanlarda gedən ədəbi mübahisələr, dostlar, yoldaşlıq ülfətilə,

rəm. Səttar Bəhlulzadə ilə xatirələrim var. Necə unudum? Həmişə ağ geyimdə gəlib orda tək əyləşirdi. Salam verib yanından keçəndə, çağırır "Məzahir bura gəl, neynirsən" deyirdi. Rəssamlıqdan, başqa məsələlərdən söhbət salırdı. Zarafatca deyirdi ki, düzünü de, birdən rəssam olarsan, bu qədər məlumatı hardan bilirsən. Deyirdim ki, vallah rəssam deyiləm, heç bir xətt də çəkə bilmirəm. (gülür) Belə gözəl söhbətləri, xatirələri necə unudum? İçərişəhər silki bir başqa silk idi. Ağazəki fenomeni, narkotik və ləngəli yerləş, şapqa...amma ordan Vasif Babayev, Arif Babayev və başqa gözəl sənətkarlar da çıxıb. Möhbəddin Səmədi, Məmməd Orucu və başqa insanlarla olan şirin, doğma söhbətimi necə unudum, axı bunlar mənim həyatımda olub. Rəhmətlik Vidadı Məmmədovla, Natiq Səfərovlə keçən günləri heç vaxt unutmam. Göyçayımın da keçmişini yaşayıram. Xeyli səyahət və dostluqlar həm də mənə formalaşmaq üçün material verib. Bu qədər əzabların, zərbələrin, mənə edilən xəyanətlərin fonunda həyatımdan narazı deyiləm. O qədər gözəl günlərim olub ki. Bir epizod deyim. 80- ci illərin ortaları idi. Oğuz rayonunda dostum vardı. Bakıdan küsüb ora getmişdi. Gedən kimi, ona kənd sovetinin sədri vəzifəsini verdilər. Milliyətçə ləzgi idi, amma mənə demişdi ki, anam ləzgidir atam türkdür. Bakıda, Göyçayda görüşürdük. Bir gün mənə darıxma tutdu, tanış şəxsi götürüb Oğuzda getdim. Kəndin o vaxtkı adı Kirovka idi. İdarəsinin qarşısına gəldik. Gəlişimiz barədə ona xəbər verilsə də kimliyimiz deyilmədi. Xidməti maşını gəlib mənə yüz metr aralı dayandı. Düşdü, baxıb gördü ki, mənəm. Diz çöküb əlini qaldırdı göyə. Duruxdum bu mənzərəyə. Yüyürərək gəlib qucaqlaşdıq. Gördüm



Nadir Cabbarlı və Məzahir Əhmədoğlu

qodu söhbətlərdir" deyərək buraxıldı. Vaqiflə mən o gizlin xilas-karımızın kim olduğunu da dəqiqələşdirdik. Bizi həbsdən xilas edən o dahi şəxsiyyət bir dəfə dilçiliklə bağlı konfransda Vaqifə "yaşıl köynək oğlan bir az sakit ol, mən səni yaxşı tanıyıram" demişdi. Günümüzdə türk dövlətləri arasında dostluq edən də əsas bizim ölkədir. Müstəqilliyimizin ilk illərində Qırğızıstanın prezidenti Ermənistanla gedərək "Soyqırım" abidəsinə əklil qoymuşdu. İndi Türkiyə Cümhuriyyəti başda olmaqla bütün türk

ləri zəbt edən bayağı musiqi düşüncələrə, inkişafa təsir edirmi? Nəyə görə KİV belə ucuz musiqilərin yaygınlaşmasında ciddi rol oynadı?

- Düşünmək belə istəmirəm, əsəbiləşirəm. Niyə televiziya bu- nu edir, nədən gözəl, zəngin musiqini qoyub bayağıya keçdilər. Bu xalqın gözəl musiqi yaradıcılığı, ənənələri var idi axı.

(ardı növbəti sayımızda)

Günəli SABİRQIZI



Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglua@mail.ru

Yaşadıqlarını yazan Hacı Firudin Süleymanoğlu

Onun “Babamla söhbəti” masamın üzərindədir

Bu dünya təkcə dağı, çayı, dərəsi, bulağı, çeşməsi, şlaləsi, hətta binaları, maşınları ilə gözəl və yaddaqalan deyil. Bunlar bütövlükdə bir təbiətin bizli-bizsiz bəxş etdikləridir, bir də Allah bəndələrinin yaratdıqlarıdır. Maraqlısı budur ki, Allah bəndələri nə yaradırsa, özləri üçün yaradır. Amma Uca Yaradan və onun yer üzünə təbiət adı ilə göndərdiyi güc nə yaradırsa, hamısını insanlar üçün yaradır. Açıq, təmənnəsiz yaradır. Onların da ixtiyarına verir. Bunlar bəlli bir həqiqətdir. Yəni bunu hamı bilir. Mənim bunu xatırlatmağım ola bilsin ki, o qədər də xoşagələndir deyil. Bir növ “çağırılmış bayatı”dır. Lakin və amma

Bu dünyada bir məqam da var. Bir seçilən, yaddaqalan, yaşayan və yaşadan məqam - o da SÖZdür! Sözü yaradanlar, yazanlar həm yaşadır, həm də yaşayırlar. Mən bu gün dilimizin işlək və bir az arxaik sözlərin hər birinin arxasında Həsənoğludan tutmuş bu günə qədər yol gələn o qədər simaları görürəm ki. Onların hər biri yaşayan və yaşadan söz adamlarıdır. Doğrudur, onların içərisində zirvələr də var. Boylanıb baxanda adamın başından papağı düşür. Bu başqa mövzudur.

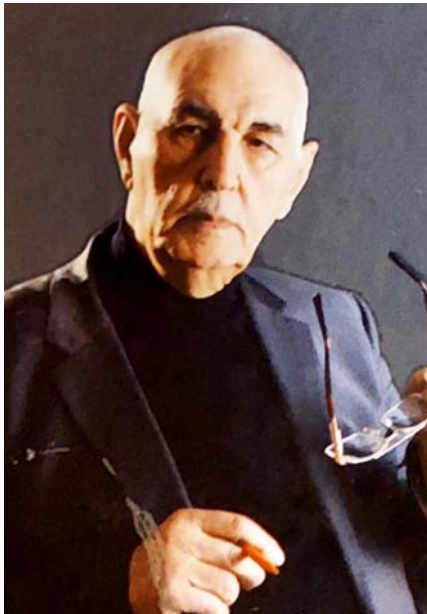
Bu gün həmin o sözlə, söz yaradan dostlarımla bağlı düşüncələrimi bilgisayara diqtə edirəm. Öncədən xatırlatmaq istəyirəm ki, Hacı Firudin Süleymanoğlu yaradıcılığı barəsində əvvəllər də oxucularımızla fikirlərimi bölüşmüşəm. Bu gün isə kitabxanama göz gəzdirəndə yenə diqtə etdimi “Babamla söhbət” çəkdi. Yəqin ki, bu da səbəbsiz deyil. Çünki Hacı Firudinlə səmimi, halal dostluğumun bir işıqlı tərəfi də bizim yaş fərqimizə baxmayaraq, böyük-kiçiklik, ata-oğulluq, əmi-balalıq kimi nüanslar o qədər içdən gələndir ki, şəxsən mən bu söhbətlərdə yaşım-dan xeyli əvvələ, Hacı Firudinin xatırlatdığı zaman kəsiyinə də gedib çıxı bilərəm. Bax onda anlayıram ki, bu gün haqq dünyasında olan atam-anam nələrdən keçiblər, nələri yaşayıblar. Əl qabarı ilə alın təri nəyə qadırmış. Eyni zamanda Hacı ilə söhbətlərimdə mən yaddaşın işığına da heyrət edirəm. Onun folklorla bağlı söylədikləri bütün ruhumu işığa bələyir. Çünki gəndən, xalqdan gələn Zəhmət suyu qədər saf, səmimi və düşündürən, həm də məst edəndir.

“Babamla söhbəti” bir neçə dəfə oxumuşam. Kitabla ön söz yazmış dəyərli şair, publisist, çox istedadlı televiziya bilicisi Bəxtiyar Qaracanın fikirləri bu kitaba qayıtmağımda az rol oynamayıb. Çünki özünə, sözünə yaxından bələd olduğum Bəxtiyar müəllimin fikirlərinin hər qatında “Babamla söhbət”in ətri, nəfəsi duyulur. Bunu sübut etmək üçün argument axtarmağa gerek yoxdur. Çünki ağsaqqal dostum öz misraları ilə sakit, həlim bir şəkildə oxucuya pıçıldayır. O yazır ki:

*Vaxtsız silkələmə bar budağını,
O fidan narlara erkən xal düşər.
Xal düşdü, qoruma xəzan bağını,
Çətin ki, o bağa bir də yol düşər.*

*Çətin axtaralar səni bar kimi,
Hər narın saralıb-solan vaxtı var.
Çətin ki, gezələr səni qar kimi,
Qarın da dağlarda qalan vaxtı var.*

Bu şeir əslində özündə etdiyi poeziya tutumundan daha çox ağsaqqal bir yazarın həyatda görüb, yaşayıb, gəldiyi nəticənin misralanmasıdır. Yəni kiminsə burda qeyri-adi bir poeziya nümunəsi axtarmaq istəyi mənə elə gəlir ki, gerçəkliklə düz gəlməz. Amma həyatı görmək, yaşananı yaşayanın dilindən eşitmək - artıq bu,



reallıqdır. Bunu qəbullanmaq və təqdir etmək, ən azından təcrübə qazanmaq olar. Mən Hacinin başqa bir şeirində də həmin o həyat gerçəkliyini necə yığcam ifadə etdiyinin şahidi olmuşam. O yazır ki:

*Gördüm gül sifətin damlalar içrə,
Nə gözüm yoruldu, nə canım doydur.
Qabaqda yolum yox, arxada hücrəm,
Mənim həsrətimin yağış toyudur.*

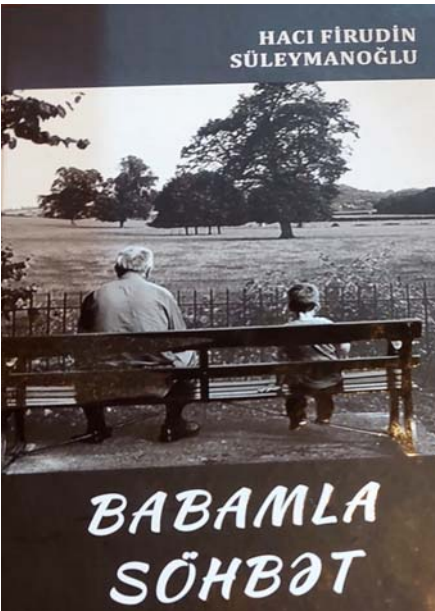
Bax bu şeirdə çetiri unutmuş bir insanın yağın yağışın ona nələri xatırlatdığını, nələri düşünməyə yönəltdiyini və sonda yağışın onun həsrətinin toyuna çevrilməsini çox rahat şəkildə izləmək mümkündür. Yəni müəllif obrazlı şəkildə bizə toy tutan həsrətə göz yaşının, bu məqamda isə yağışın toy tutmasını söyləyir. Şeir bu məntiqi nəticəsi həqiqətən gürşad yağışda, leysanda, çiskində sevinlərin, nisgil çəkənlərin, ayrılıq yaşayanların həsrətlərinə necə qovrulduğunu, hansı hisslər keçirdiyini təsvir etmək yəqin ki, çoxlarımızın içindən keçən bir duyğudur.

Bəzən adama elə gəlir ki, olub-keçənlər bir ilğımdı, qaranlıqda gözə görünən hansısa işartıdır. Amma yox, bu heç də belə deyil. Çünki əvvəldə də xatırlatdığım kimi yaradan insan hər bir məqamda, hər bir hadisədə nəse görür, nəse tapır. Və görüb-tapdığını da qələmə alanda artıq həmin çoxumuzun görmədikləri hamımızın gördüyünə çevrilir. Məsələn, mən və mənim yaşdılarım xüsusilə, kənddə dünyaya gəlib həyatla tanış olanlar tez-tez o illərə, o yerlərə qayıdır. Təbii ki, xəyalən. Bu qayıdış da bizim yaddaşımızda dünəni tə-

zələyib bu günə gətirir. Daddıqlarımız, tanıdıklarımız, dünyasını dəyişənlərimiz, hamısı bizimlə bir yerə cəm olur. Biz də həmin anın içində o yanımıza gəlmiş məqamla birlikdə oluruq. Bu şeirdə olduğu kimi:

*Bəzən xatirələr qucur keçmiş,
Atamın ocağı yadıma düşür.
Anamın lavaşı, aşı, bişmiş,
Nənəmin qucağı yadıma düşür.*

*Buxarının hisi, soba tüstüsü,
Ocağı, təndiri, isti kürsüsü,*



*Qara çölməklərin dadlı pitisini,
Xəşəlin qazmağı yadıma düşür.*

*Yayda bağımızın bal ərikləri,
Laləzar örüşü, boz gədikləri,
Yovşanı, çoğanı, bol məmlikləri,
Çobanın yığmağı yadıma düşür.*

*Yaxşı yadımdadır atamın sözü:
“Ocağı yandırın, sönməsin közü ”
Bu sözə qış kimi o gündən düz,
Yuvamdan uçmağım yadıma düşür.*

*Tez-tez aragınən sən pır ünvanı,
Günəşdən də isti, doğma yuvanı,
Firudin, yada sal nənə, babanı,
Nisgilin otağı yadıma düşür.*

Yəqin ki, oxuduğunuz bu şeirin hər bir mısrası sizi də xəyalən haralara apardı. Doğulduğunuz bölgənizi, uşaqlığınızı, bir sözlə, dünənizi ziyarət edib gəldiniz. Hər bir ziyarətdə olduğu kimi özünüzlə nəyisə, nələr isə yaddaş hesabına bu gün də axtarmağa, tapmağa çalışdınız. Mən də elə həmin istəklə, həmin sevgi ilə sizə təqdim etdiyim şeiri oxudum və gördüm ki, Hacı Firudin Süleymanoğlu Naxçıvanda, doğulduğu el-obada yaşadığını misralara köçürdüyü zaman mən də xəyalən Qarabağda yaşadığımı ürəyimə yazırmışam. Deməli, biz ikimiz də, elə sizlər də yaşadığınızı yaşaya-yasaya bir ömrün yolçuluğunu gerçəkləşdiririk. Bu ömrü yolu hər kəs üçün fərqli olsa da, amma başlanğıcda son eynidir. Demək ki, bizə qalır yaşamaq və yaşatmaq!

Ağsaqqal dostum, ruh doğmam, böyük qardaşım Hacı Firudin Süleymanoğlu yaşayır və yaşadır. Bu, onun ürəyinin diqtəsidir.

“Qaldı Sarala - sarala...Gəlin, açıq danışaq. Başörtüsü məsələsi qısa müddətdə dövlətin süverenliyi məsələsinə çevrildi. Hətta bir rəsmdə deyəsən Shehriyar Sarica idi müəllifi, yazılmışdı ki, Prezident əvvəlcə torpaqları azad etdi, indi isə xalqımızı. Nə baş verdi? Oktay Saral kimdir? Türkiyə Cümhurbaşqanının Başdanışmanı idi. Vəzifəsi - Türkiyə dövlətinə xidmət etmək idi. Amma 13 Oktyabrda durduğu yerdə Azərbaycanın daxili təhsil qərarına qarışdı”.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu politoloq Əziz Əlibəyli deyib.

O, bildirib ki, həmin günlərdə Azərbaycan rəsmi qaydada elan etdi ki, söhbət ümumiyyətlə “başörtüsü yasağı”ndan getmir:

“Söhbət məktəbdə vahid uniformanı pozan, dünyəvilik prinsipinə zidd olan əlavə geyimlərin qadağasından gedir. Yəni qanun hamı üçündür, uniforma hamı üçündür. Saral isə buna qarşı çıxaraq, araşdırmadan sosial mediada populist çıxışlar edərək, “Qəbul edilə bilməz!” deyib ortalığı bir- birinə qatdı. Əsas sualı da haqlı

“Öz işinə qarış, Azərbaycanın işi sən girən kol deyil”

olaraq, biz verdik:Sən kimsən ki, Azərbaycanın təhsil sisteminin nəyi qəbul edib-etməyəcəyini müəyyən edirsən? Bəs Ankara niyə dərhal tədbir gördü? Çünki Bakı haqlı olaraq məsələni qaldırdı. Mənbələrin Middle East Eye-a dediyi faktı və bu gün Talat Atilla-nın təsdiqlədiyi kimi, Azərbaycan rəsmi kanallarla bildirdi ki, “Bizim daxili işimizə qarışan Başdanışman istəmirik.”Və nə oldu? Bu gün Talat Atilla özü yazır:“Görevdən alınırsınız mı? diye sordum. Evet. Biz makamlarla kaim deyiliz. Sayın Cümhurbaşqanımız göreve getirdi, kendisinin talimatıyla ayrıldım dedi. Azərbaycan'la ilgili açıklamalarınız nenediyle mi? diye sordum. Evet, öyle görünüyor karşılığı verdi.” Yəni adam özü etiraf edir ki, Azərbaycan açıqlamasına görə getdi.Bu nə deməkdir?”.

Onun fikrinə, bu o deməkdir ki, Türkiyə dövləti Azərbaycanın haqlı mövqeyini anladı:

“Prezident Erdoğan özü talimat verib Saralı göndərdi. Çünki Erdoğan bilir: Azərbaycan - Türkiyə münasibətləri bir başdanışmanın Twitter populizmindən qat-qat böyükdür. “Bir millət, iki dövlət” şüarı, kiminsə şəxsi reyting yığmaq üçün məsələ ola bilməzdi. Saral kimilərə dərs olmalıdır:1. Azərbaycan dünyəvi, hüquqi dövlətdir. Məktəb uniforması qaydasını Bakı müəyyən edər, Ofdan gələn başdanışman yox.2. Sən başörtüsünü müdafiə etmək istəyirsənsə, əvvəl öz ölkəndəki problemləri həll et. Azərbaycan qadınına sən din öyrətmə. Azərbaycan qadını həm hicablı, həm savadlı, həm də dövlətinə sadıq olmağı sənədən yaxşı bilir.3. Dövlətlərarası münasibətlərdə həddini bilmək lazımdır. Başdanışman dövlət adına danışır. Dövlət adına danışırınsansa, sözünün hara gedib çıxacağını bilməlisən.Bu gün Saralın gəlməsini Bakının sözünün Ankaranın ən yüksək kabinetində eşidilməsi kimi görürəm.Ona görə də bu məsələ bağlandı. Saral getdi, Azərbaycan-Türkiyə qaradışlığı qaldı. Nöqtə. İndi Ankarada Əliyəvi gözləyirlər, səni isə harda...Öz işinə qarış, Azərbaycanın işi sən girən kol deyil”.

Vasif ƏLİHÜSEYN

Mask ABŞ üçün ölümcül təhlükədir

İlon Mask ABŞ demokratiyası üçün ölümcül təhlükə yaradır.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə “Nation” nəşrinə dərc edilən məqalədə bildirilib.

“Dünyanın ən varlı insanı öz sərvətindən seçkilərə təsir etmək, Konqresi hədələmək və global güc balansını dəyişdirmək üçün istifadə edir. Eyni zamanda, o, demokratiyanın özünü təhqid edən iri texnologiya şirkətlərinin rəhbərlərinə açıq şəkildə dəstək ifadə edib. Mask misli görünməmiş geosiyasi təsir gücünə malikdir. Buna səbəb onun “SpeysX” şirkətində səhmlərin 80%-dən çoxuna sahib olmasıdır. Bu da ona aparıcı peyk internet xidməti olan “Starlink” üzərində nəzarət imkanı verir. Bir müddət öncə Mask cəbhə xəttindəki Ukrayna hərbiçiləri üçün əlaqə imkanlarını məhdudlaşdırmışdı. Eyni zamanda, o, Ukraynanın Rusiya neft emalı zavodlarına endirdiyi zərbələrlə bağlı həddini aşdığını iddia edərək, bu ölkəyə qarşı fikirlər səsləndirdi. Qeyri-sabit davranışlı, üstəlik, heç kim tərəfindən seçilməmiş Maskın bizim adımızdan xarici siyasət yürütməyə heç bir haqqı yoxdur. Onun bunu etmək imkanı isə təkcə Ukrayna üçün deyil, həm də Amerikadakı demokratiya üçün təhlükə yaradır. İlon Mask siyasətdə bir uğursuzluqdur”, - məqalədə qeyd olunub.

AZƏRBAYCANDA DAĞ-MƏDƏN EKOLOGİYASININ İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

(əvvəli ötən sayımızda)

1. Pozulmuş torpaqların rekultivasiyası və ekosistemlərin bərpası

Dağ-mədən işləri nəticəsində pozulmuş torpaqların bərpası ekoloji təhlükəsizliyin ayrılmaz hissəsidir. Rekultivasiya yalnız mədən fəaliyyətinin sonunda həyata keçirilən tədbir kimi deyil, yatağın istismarı dövründə mərhələlərlə planlaşdırılan proses kimi nəzərdən keçirilməlidir.

Rekultivasiyanın texniki mərhələsi relyefin sabitləşdirilməsini, təhlükəli yamacların möhkəmləndirilməsini, tullantıların düzgün yerləşdirilməsini, səth axınlarının tənzimlənməsini və torpağın münbit qatının mümkün qədər qorunmasını əhatə edir. Bioloji mərhələdə isə yerli iqlim və torpaq şəraitinə uyğun bitki örtüyünün bərpası, eroziyanın azaldılması və ekosistemin tədricən sabitləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycanın dağlıq ərazilərində rekultivasiya layihələri hazırlanarkən yamacların meyilliyi, süxurların fiziki-mexaniki xüsusiyyətləri, yağıntıların paylanması, su axınları və yerli bitki növlərinin ekoloji tələbləri nəzərə alınmalıdır. Bərpa tədbirlərinin nəticələri torpaq örtüyünün inkişafı, bitkilərin yaşama göstəriciləri, eroziyanın intensivliyi və suyun keyfiyyəti üzrə uzunmüddətli müşahidələrlə yoxlanılmalıdır.

Mədən bağlandıqdan sonra da müəyyən müddət ərzində monitorinqin davam etdirilməsi vacibdir. Çünki bəzi hidrogeoloji və geokimyəvi proseslər hasilat başa çatdıqdan sonra da davam edə bilər. Buna görə mədən bağlanması planı, rekultivasiya layihəsi və bağlanmadan sonrakı ekoloji nəzarət vahid sistem kimi hazırlanmalıdır.

2. Azərbaycanda dağ-mədən ekologiyasının inkişaf perspektivləri

Azərbaycanda dağ-mədən sənayesinin inkişafı mineral ehtiyatların daha səmərəli istifadəsi, yeni istehsal sahələrinin yaradılması və qeyri-neft sektorunun genişləndirilməsi üçün imkanlar açır. Bununla yanaşı, sənayenin inkişafı ekoloji idarəetmə sistemlərinin, monitorinqin və ərazilərin bərpası tədbirlərinin də eyni vaxtda gücləndirilməsini tələb edir.

Bəlli olduğu kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 23 sentyabr tarixli Sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında dağ-mədən (metal filizləri) və metallurgiya sənayesinin inkişafına dair 2027-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı" təsdiq edilmişdir.

Dövlət Proqramı ölkədə dağ-mədən (metal filizləri) və metallurgiya sənayesinin dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi, yüksək əlavə dəyər yaradan istehsal sahələrinin genişləndirilməsi və qeyri-neft sənayesinin rəqəbatqabiliyyətliliyinin artırılması məqsədilə hazırlanmışdır.

Proqramın icrası nəticəsində müvafiq sahələrdə hasilat və emal potensialının artırılması, rəqəbatqabiliyyətli və yüksək əlavə dəyər yaradan məhsulların istehsalının genişləndirilməsi, yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi, qeyri-neft ixracının artırılması, yeni iş yerlərinin yaradılması, eləcə də regionların sosial-iqtisadi inkişafına töhfənin gücləndirilməsi gözlənilir.

Dövlət Proqramının əsas istiqaa

mətlərindən biri Filizçay polimetall və Söyüdlü (Zod) qızıl yataqları da daxil olmaqla, Naxçıvan, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında, habelə ölkənin digər regionlarında yerləşən perspektivli əlvan və nəcib metal yataqlarının istismara hazırlanması və filiz emalı imkanlarının genişləndirilməsidir. Bu məqsədlə filizlərin hasilatı və emalı üzrə layihələrə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bununla yanaşı, alüminium sənayesinin inkişafı məqsədlə Zeylik alunit yatağının xammal potensialından istifadə imkanlarının qiymətləndirilməsi və alüminium sənayesinin xammal bazasının möhkəmləndirilməsi nəzərdə tutulur. Qara metallurgiya sənayesinin inkişafı istiqamətində isə Daşkəsən dəmir filizi yataqlarının ehtiyatları və iqtisadi potensialı əsasında ölkədaxili metallurgiya müəssisələrinin yaradılması imkanlarının reallaşdırılması xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Beləliklə, Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi Azərbaycanın mineral-xammal potensialından səmərəli istifadə edilməsinə, dağ-mədən və metallurgiya sənayesində istehsal zəncirinin inkişafına, yerli xammal əsasında yüksək əlavə dəyərli məhsulların istehsalına və ölkənin sənaye potensialının gücləndirilməsinə xidmət edəcəkdir.

Proqramda təbiətin mühafizəsi və ekoloji standartların təmin olunması məsələləri də vurğulanmışdır. Bu istiqamət dağ-mədən ekologiyasının elmi və tətbiqi əhəmiyyətini daha da artırır.

Azərbaycan şəraitində inkişaf perspektivlərini aşağıdakı əsas istiqamətlər üzrə qruplaşdırmaq olar.

6.1. Elmi tədqiqatların və ekoloji-geoloji məlumat bazasının genişləndirilməsi

Dağ-mədən rayonları üzrə vahid ekoloji-geoloji məlumat bazasının yaradılması mühüm vəzifələrdən biridir. Belə baza yataqların geoloji quruluşu, filizlərin mineral tərkibi, hidrogeoloji şərait, torpaqların geokimyəvi xüsusiyyətləri, su və hava keyfiyyəti, tullantıların tərkibi və rekultivasiya tədbirləri barədə məlumatları birləşdirməlidir.

Məlumatların coğrafi informasiya sistemlərində toplanması müxtəlif göstəricilərin məkan üzrə müqayisəsinə, riskli sahələrin müəyyən edilməsinə və dəyişikliklərin dinamik izlənməsinə imkan verir.

Ali təhsil və elmi-tədqiqat müəssisələrinin, geoloji xidmətlərin və dağ-mədən müəssisələrinin əməkdaşlığı ilə tətbiqi tədqiqatların genişləndirilməsi də vacibdir. Xüsusi ilə geokimyəvi proseslər, turşu mədən drenajı, tullantıların sabitliyi, su dövryyəsi və rekultivasiya üzrə yerli şəraitə uyğun metodikaların hazırlanması məqsədəuyğundur.

6.2. Rəqəmsal ekoloji monitorinq sistemlərinin yaradılması

Müasir dağ-mədən ekologiyasının inkişafı fasiləsiz və etibarlı məlumatların əldə olunmasından asılıdır. Bunun üçün suyun keyfiyyətini, tozlanmanı, səs-küyü, tullantı anbarlarının dayanıqlılığını və digər göstəriciləri izləyən avtomatlaşdırılmış ölçmə vasitələrindən istifadə oluna bilər.

Peyk təsvirləri, məsafədən zondlama, coğrafi informasiya sistemləri və pilotsuz uçuş aparatları mədən sahələrinin genişmiqyaslı müşahi

dəsinə kömək edə bilər. Bu vasitələr torpaq örtüyündə dəyişikliklərin, eroziya sahələrinin, bitki örtüyünün vəziyyətinin və rekultivasiya nəticələrinin qiymətləndirilməsində faydalıdır.

Rəqəmsal monitorinq sistemləri laboratoriya analizlərini əvəz etməli, onları tamamlamalıdır. Ölçmə nəticələri akkreditə olunmuş laboratoriyalarda aparılan təhlillərlə yoxlanmalı, məlumatların keyfiyyəti və müqayisəolunma səviyyəsi təmin edilməlidir.

6.3. Su ehtiyatlarının qorunması və təkrar istifadəsi

Dağ-mədən müəssisələrinin suya tələbatının azaldılması və tullantı sularının təhlükəsiz idarə olunması gələcək inkişafın prioritetlərindən biri olmalıdır. Texnoloji proseslərdə suyun təkrar dövryyəyə qaytarılma



sı yeni su mənbələrindən istifadəni azalda bilər.

Eyni zamanda, mədən sahələrində yağış sularının idarə olunması, çirkab sularının ayrılması, drenaj sistemlərinin qurulması və su hövzələrində ilk ekoloji vəziyyətin müəyyən edilməsi vacibdir. Xüsusi ilə dağlıq ərazilərdə çayların mövsümi rejimi, daşqın ehtimalı və yeraltı sularla qarşılıqlı əlaqə layihələndirmə zamanı nəzərə alınmalıdır.

6.4. Mineral xammalın kompleks emalı və tullantıların azaldılması

Dağ-mədən ekologiyasının inkişafı mineral xammalın daha dolğun emalına və faydalı komponentlərin mümkün qədər tam istifadəsinə əsaslanmalıdır. Bu məqsədlə filizlərin texnoloji xüsusiyyətlərinin yenidən öyrənilməsi, yeni zənginləşdirmə üsullarının sınaqdan keçirilməsi və tullantıların təkrar istifadəsi imkanlarının araşdırılması məqsədəuyğundur.

Tullantıların tikinti materialları və ya başqa sənaye məhsulları istehsalında istifadəsi yalnız onların kimyəvi və fiziki xüsusiyyətləri, potensial təhlükəliliyi, texniki standartlara uyğunluğu və iqtisadi səmərəliliyi təsdiqləndikdən sonra həyata keçirilməlidir.

6.5. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə ekoloji məsuliyyətin gücləndirilməsi

İşğaldan azad edilmiş ərazilər Azərbaycanın mineral-xammal potensialının öyrənilməsi və iqtisadi dövryyəyə cəlb edilməsi baxımından əhəmiyyət daşıyır. Eyni zamanda, bu ərazilərdə təbii ekosistemlərin bərpası, meşə və torpaq örtüyünün qorunması, su ehtiyatlarının mühafizəsi və ekoloji vəziyyətin obyektiv qiymətləndirilməsi xüsusi diqqət tələb edir.

Yeni mədən layihələri həyata keçirilərkən ərazilərin ilk ekoloji vəziyyəti sənədləşdirilməli, mövcud pozuntularla yeni fəaliyyət nəticə

sində yarana biləcək təsirlər fərqləndirilməlidir. Bu, həm elmi qiymətləndirmənin düzgünlüyü, həm də bərpa tədbirlərinin məqsədyönlü planlaşdırılması üçün vacibdir.

Dağ-mədən fəaliyyətinin genişləndirilməsi ekoloji bərpa tədbirləri ilə paralel aparılmalı, yeni istehsal sahələri əvvəlki ekoloji problemləri ağırlaşdırmamalıdır. Yataqların işlənməsi ilə bağlı qərarlar qəbul edilərkən biomüxtəliflik, su hövzələri, meşə sahələri, yaşayış məntəqələri və mədəni irs obyektləri üzrə risklər ayrıca qiymətləndirilməlidir.

6.6. Hüquqi və institusional mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi

Dağ-mədən ekologiyasının səmərəli inkişafı qanunvericilik tələblərinin ardıcıl icrası, dövlət nəzarəti, müəssisədaxili ekoloji idarəetmə və ictimai məlumatlandırma arasında əlaqənin gücləndirilməsini tələb edir.

Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi, ekoloji monitorinq, tullantıların idarə olunması və rekultivasiya tədbirləri layihənin bütün mərhələlərinə inteqrasiya edilməlidir. Ekoloji göstəricilər üzrə hesabatların şəffaflığı, məlumatların etibarlılığı və müvafiq nəzarət mexanizmlərinin səmərəliliyi də mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Bununla yanaşı, mədən layihələrində ekoloji öhdəliklərin maliyyələşdirilməsi, mədən bağlandıqdan sonra ərazinin bərpası üçün vəsaitlərin əvvəlcədən planlaşdırılması və məsuliyyət bölgüsünün dəqiq müəyyənləşdirilməsi məqsədəuyğundur.

6.7. Kadr hazırlığı və beynəlxalq təcrübədən istifadə

Dağ-mədən ekologiyasının inkişafı üçün geoloqların, dağ-mədən mühəndislərinin, hidrogeoloqların, geokimyəçilərin, ekoloqların və ətraf mühit üzrə mütəxəssislərin birgə fəaliyyəti vacibdir. Ali təhsil proqramlarında dağ-mədən ekologiyası, ekoloji risklərin qiymətləndirilməsi, tullantıların idarə olunması, rekultivasiya və rəqəmsal monitorinq üzrə praktiki hazırlığın genişləndirilməsi məqsədəuyğundur.

Beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və uyğun metodların yerli geoloji, iqlim və hidrogeoloji şəraitə uyğunlaşdırılması da mühüm perspektivdir. Bunun üçün elmi müəssisələr, dövlət qurumları, sənaye şirkətləri və beynəlxalq tədqiqat təşkilatları arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi vacibdir.

7. Dağ-mədən ekologiyasının inkişafı üzrə prioritet tədbirlər

Yuxarıda göstərilən istiqamətlərin həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı tədbirlər kompleksinin hazırlanması təklif olunur:

1. Əsas dağ-mədən rayonları üzrə ekoloji-geoloji inventarlaşdırmanın aparılması və vahid məlumat bazasının yaradılması.

2. Yeni və fəaliyyətdə olan mədənlər üçün su, torpaq, hava və biomüxtəliflik üzrə monitorinq proqramlarının təkmilləşdirilməsi.

3. Filizsəfləşdirmə tullantılarının mineraloji-geokimyəvi xüs-

siyyətlərinin öyrənilməsi və potensial risklərin qiymətləndirilməsi.

4. Tullantı anbarlarının dayanıqlılığına, su sızmalarına və fövqəladə hallara dair nəzarətin gücləndirilməsi.

5. Rekultivasiya və mədən bağlanması planlarının layihələndirmənin ilkin mərhələsindən hazırlanması.

6. Su və enerji sərfini azaldan, tullantıların həcmi minimuma endirən texnologiyaların iqtisadi-ekoloji baxımdan qiymətləndirilməsi.

7. Dağ-mədən ekologiyası üzrə elmi tədqiqatların və mütəxəssis hazırlığının genişləndirilməsi.

8. Ekoloji məlumatların ictimaiyyət üçün əlçatanlığının, hesabatlılığın və maraqlı tərəflərin iştirakının artırılması.

9. Mədən layihələrinin iqtisadi səmərəliliyi hesablanarkən ekoloji tədbirlərin, rekultivasiyanın və bağlanmadan sonrakı monitorinqin xərclərinin nəzərə alınması.

10. Ekoloji göstəricilər üzrə nəticələrin müntəzəm qiymətləndirilməsi və tədbirlərin effektivliyinin ölçülə bilən meyarlarla yoxlanılması.

Bu tədbirlər dağ-mədən fəaliyyətinin yalnız hasilat həcmi və gəlirlilik baxımından deyil, həm də təbii ehtiyatların qorunması və uzunmüddətli ekoloji təhlükəsizlik baxımından qiymətləndirilməsinə şərait yarada bilər.

Nəticədə onu demək olar ki, Azərbaycan Respublikasının zəngin mineral-xammal ehtiyatları dağ-mədən sənayesinin inkişafı, qeyri-neft sektorunun genişləndirilməsi və sənaye istehsalının şaxələndirilməsi üçün mühüm imkanlar yaradır. Lakin bu imkanların uzunmüddətli iqtisadi səmərəyə çevrilməsi mineral ehtiyatlardan istifadənin ekoloji təhlükəsizlik prinsipləri əsasında təşkil edilməsindən asılıdır.

Dağ-mədən ekologiyasının inkişafı üçün əsas şərtlər elmi əsaslandırılmış layihələndirmə, ətraf mühitə təsirin qabaqcadan qiymətləndirilməsi, müasir texnologiyaların tətbiqi, tullantıların təhlükəsiz idarə olunması, su ehtiyatlarının qorunması və pozulmuş torpaqların mərhələli rekultivasiyasıdır. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi ekoloji risklərin azaldılmasına, mineral xammalın daha səmərəli istifadəsinə və mədən rayonlarında təbii sistemlərin davamlılığının qorunmasına xidmət edə bilər.

Gələcəkdə dağ-mədən ekologiyası Azərbaycanda geologiya, mühəndislik, ekologiya və iqtisadiyyat elmlərinin qovşağında inkişaf edən mühüm tətbiqi istiqamətlərdən birinə çevrilə bilər. Bunun üçün dövlət qurumlarının, elmi-tədqiqat müəssisələrinin, ali məktəblərin və dağ-mədən şirkətlərinin koordinasiyalı fəaliyyəti, eləcə də ekoloji nəticələrin şəffaf və müntəzəm qiymətləndirilməsi vacibdir.

Əsas prinsip ondan ibarət olmalıdır ki, mineral ehtiyatların mənimlənməsi yalnız iqtisadi gəlir əldə edilməsi ilə məhdudlaşmasın. Bu proses təbii sərvətlərin qorunması, əhalinin sağlamlığının təmin edilməsi və gələcək nəsillər üçün əlverişli ətraf mühitin saxlanılması ilə uzlaşdırılmalıdır.

Azər ŞÜKÜROV
Ağaməmməd SƏMƏDOV



(əvvəli ötən sayımızda)

Sevda isə bu qəfil diqqətdən məmnun idi. O, birinci kursdan bəri qrupun ən yaraşlıq oğlanı olan Elçinə gizli rəğbət bəsləyirdi. Lakin onun Fəridə ilə münasibətini gördüyü üçün özünü rəqib saymır, hisslərini içində saxlayırdı. İndi isə Elçinin yaxınlığı çoxdan gizlətdiyi ümidlərini yenidən oyatmışdı.

Fəridə bütün bunları uzaqdan izləyir, zahirən sakitliyini qorumağa çalışsa da, daxilən getdikcə daha çox sarsılırdı. Onu ən çox incidən Sevdanın varlığı deyil, Elçinin bütün bunları onun gözü qarşısında etməsi, sanki hisslərinə görə onu cəzalandırmaq istəyirmiş kimi davranması idi. Buna baxmayaraq, nə Elçinə söz deyir, nə də Sevdaya narahatlığını bildirirdi.

Fəridə dərslərdən sonra ya tək, ya da rəfiqəsi ilə evə gedirdi. Bu vəziyyət üç ay beləcə davam etdi. Elçin isə auditoriyada onu daim gözləyir, başqa tələbələrle söhbət etdiyini görəndə yenidən qısqancılığa qapılırdı. Fəridənin heç kimlə yaxınlıq etməsinə istəməsə də, özü ondan uzaq davranırdı.

Aralarındakı soyuqluq atı ay davam etdikdən sonra Elçin Fəridəyə ailə həyatı ilə bağlı ümid verdiyi üçün ondan üzr istəməyi özünə borc bildi.

Bir gün dərslər qurtardıqdan sonra Fəridənin universitetdən tək çıxdığını görüb ona yaxınlaşdı. Fəridə Elçini yanında görəndə bir anlıq dayandı və sakit səsle:

- Xahiş edirəm, məndən uzaq dur, - dedi.

Elçin bir qədər susdu. Sonra ağır səsle:

- Bağışla məni. Sənin yanında günahkaram. Çətin olsa da, bunları sənə deməyə borcluyam, - söylədi.

Fəridə sakit, lakin qətiyyətli səsle cavab verdi:

- Sən mənə heç nə borclu deyilsən. Günah mənədir. Sənə inandım, üreyimə səni yaxın buraxdım. İndi özünü rahat hiss et. Aramızda nə olubsa, heç kim bilməyəcək. Amma bundan sonra mənə yaxınlaşma. Mən səni həyatımdan silmişəm. Xudahafiz.

Fəridə bunları dedikdən sonra bir an belə tərəddüd etmədən Elçindən uzaqlaşdı.

Elçin onun arxasınca baxaraq yerində donub qaldı. Fəridənin sakit, lakin qətiyyətli davranışı ona bu qızın düşündüyündən daha güclü və iradəli olduğunu göstərdi. Uzaqlaşan addımlarını izlədikcə, aralarındakı münasibətin bu gün həqiqətən sona çatdığını dərk edirdi. Bu sonluğu özü hazırlamışdı, amma belə ağır olacağını gözləməirdi.

Beşinci kursun sonunda Elçinin evlənəcəyi xəbəri universitetdə, kurs yoldaşları arasında yayılmışdı. Hamı onu təbrik edir, xoşbəxtlik arzulaırdı.

Bir müddət sonra Fəridənin rəfiqələri Elçinə onun da tezliklə toyunu olacağını xəbər verdilər. Bu xəbər Elçinin içində uzun müddətdir daşdığı narahatlığı sanki bir anda yox etdi. Üzərinə çökmüş ağır bir yük çiyinlərindən götürüldü.

Elçinin Elnarə ilə ailə qurmasından artıq on il ötmüşdü. Evdəki ger-

ginlikdən uzaqlaşmaq üçün işdən sonra, axşamlar şəhərin mərkəzi küçələrində dolaşırdı.

Hava çoxdan qaralmışdı. Elçin 28 May küçəsi ilə addımlayarkən arxadan gələn mavi rəngli Fiat markalı kiçik avtomobili hiss etdi. Maşın asta-asta onun ardınca gəlirdi. Elçin bir neçə dəfə dayanıb vitrinlərə baxdı, sonra yenidən yoluna davam etdi. Maşın da bir qədər arxada dayanır, az sonra yenidən hərəkətə keçirdi. Elçin dönüb arxaya baxanda avtomobilin faraları gözlərini qamaşırdı. Maşının içi görünmürdü. O, ilk dəfə idi ki, bu avtomobilin təsadüfən onunla eyni istiqamətdə getmədiyini düşündü.

Bir neçə dəqiqədən sonra maşın səkinin kənarında astaca dayanıb saxladı. Qapı açıldı və Fəridə maşından düşdü. Elçinə tərəf addımladı. Onlar heç nəyə, heç kimə məhəl qoymadan qucaqlaşdılar.

Elçinin sevincinin həddi-hüdudu yox idi. Qarşısında illərdir görmədiyi Fəridəni görmək onun üçün gözənilməz və unudulmaz bir an idi.

- Gəl, otur. Hara istəyirsən, sənə aparım, - deyə Fəridə sakitcə dilləndi.

Fəridə əvvəlkindən bir qədər kökəlmişdi. Elçin bunu yalnız ona yaxınlaşanda hiss etdi. Bir an belə düşünmədən maşına əyləşdi.

Qapı örtüldü. Onlar yenidən qucaqlaşdılar. Sanki yeddi il əvvəl yarımcı qalmış bir görüş indi yenidən davam edirdi.

- İşin yoxdursa, mənə bir saat vaxt ayıra bilərsən? - deyə Fəridə soruşdu.

- Əlbəttə, - Elçin tərəddüd etmədən cavab verdi.

Fəridə bir an susdu, sonra dedi:

- Yadımdadır, atamgilin Hökumət Evinin yanındakı mənzil? Onu satmaq istəyirəm. Maklər gələcək, mənzili ona göstərməliyəm. Sonra hara desən, səni apararam.

Elçin razılığını bildiren kimi maşın sakitcə yerindən tərpəndi. Bir neçə dəqiqədən sonra onlar Fəridənin valideynlərinin yaşadığı evə çatdılar.

Fəridə atasının və anasının artıq həyatda olmadığını söylədi. Son illərdə demək olar ki, tamamilə tək qaldığını, üstəlik, şəxər xəstəliyindən müalicə aldığını bildirdi.

Elçin bir müddət susdu. Sonra peşmanlıq və vicdan əzabı ilə:

- Sənin bu vəziyyətə düşməyinin əsas səbəbkarı mənəm, - dedi.

Fəridə bir qədər susduqdan sonra sakit səsle dedi:

- Bizim aramızda əslində sevgi və məhəbbət yox idi. Ona görə də ayrıldıq. Mən bunu yalnız sonralar anladım. O vaxt ikimiz də gənc idik, bir-birimizə qarşı güclü hisslər keçirirdik. Bəlkə də bütün bunları sevgi hesab edirdik. Əslində isə bizi bir-birimizə bağlayan daha çox gəncliyimizin yaratdığı yaxınlıq idi.

Sonra Fəridə gülümseyərək Elçinə baxdı:

- Sən indi, məşallah, yaxşı görünürsən. Mən isə əvvəlki Fəridə deyiləm.

Elçin ona diqqətlə baxıb dedi:

- Səndə hələ cazibədarsan.

Elə bu vaxt qapı döyüldü. Gələn maklər idi. Fəridə mənzili ona göstərdi. Maklər bir neçə otağa nəzər salıb, mənzil barədə suallar verdikdən sonra sağollaşıb getdi.

Fəridə Elçinə baxaraq dedi:

- Mən indi nəmənin evində yaşayıram. Ümid edirəm, ünvanı unut-

mamısan. Yadımdadır, orada keçirdiyimiz günlər? İndi hər şey mənə yuxu kimi gəlir...

Bir qədər sonra Fəridə maşınla Elçini evinə apardı. Sağollaşarkən bir an tərəddüd etdi, sonra soruşdu:

- Mən telefon nömrəmi dəyişmişəm. Sənin nömrən dəyişməyib ki?

Elçin nömrəsinin dəyişmədiyini söylədi. Fəridə telefonunu çıxarıb onun nömrəsinə zəng vurdu. Bir neçə saniyə sonra Elçinin telefonunda Fəridənin nömrəsi göründü.

- İstəsən, arada zəng vur. Dərdləşərik, - dedi Fəridə. - Amma evdəkilər bilməsin. İstəmirəm mənə görə kimininse evində söz-söhbət olsun.

Elçin başı ilə razılıq verdi.

Fəridə maşını işə salıb uzaqlaşdı. Elçin onun arxasınca baxdı. Illərdir susmuş bir duyğu yenidən oyanmış, sanki ağır bir yükden qurtulmuşdu. Özünü qərribə dərəcədə yüngül və xoşbəxt hiss edirdi.

Elçin işdə olanda demək olar ki, hər gün Fəridə ilə zəngləşirdi. Bəzən söhbətləri saatlarla davam edirdi. Elçin isə hər dəfə Fəridənin onu evinə dəvət edəcəyi anı gözləyirdi.

Nəhayət, Elçin Fəridə ilə telefonla danışarkən uzun-uzadı telefon söhbətlərindənə, onun evində görüşməyin daha yaxşı olacağını söylədi. Fəridə buna etiraz etmədi, yalnız bir şərt qoydu: bu görüşlərin Elçinin ailə həyatına xələf gətirməyəcəyinə söz versin. Elçin isə heç tərəddüd etmədən razılaşdı.

Ya şənbə, ya da bazar günü Elçin imkan tapan kimi Fəridənin evinə gedirdi. Onlar əvvəlki kimi birlikdə vaxt keçirirdilər, amma görüşlər bir neçə saatdan artıq davam etmirdi. Bu, Fəridənin əsas şərti idi; əks halda belə görüşlərə razı olmayaçaqdı.

Görüşlərin birində Elçin uzun müddət içində saxladığı sözləri nəhayət Fəridəyə açdı. Son beş ildə evində yaşadığı həyatın onun üçün necə ağır və dözülməz bir yükə çevrildiyini danışdı. Sözləri getdikcə ağırlaşır, səsindeki yorğunluq və ümitsizlik daha aydın duyulurdu.

- Mən daha bu həyatı əvvəlki kimi davam etdirə bilmirəm, - dedi. - Həyat yoldaşımla məni bir yerdə saxlayan artıq nə sevgi, nə də yaxınlıqdır. Bizi yalnız uşaqlar bağlayır.

Elçin danışdıqca son illərdə ailəsi naminə etdiyi güzəştlərdən söz açdı. Lakin bütün cəhdlərinə və geri addımlarına baxmayaraq, evdəki gərginlik sənəmir, əksinə, getdikcə artırdı. Bu gərginlikdən uşaqlar da əziyyət çəkirdilər. Elçin son vaxtlar ayrılmaq barədə tez-tez düşündüyünü də Fəridəyə etiraf etdi.

Fəridə isə ona səbirli olmağı, hisslərin təsiri altında tələsik və düşülməmiş qərarlar verməməsini tövsiyə etdi.

Növbəti görüşlərində Elçin həyat yoldaşından ayrılacağı təqdirdə Fəridə ilə rəsmi ailə qurmaq istədiyini bildirdi. Bu dəfə onun səsinə tərəddüddən çox, qərarlılıq vardı.

Fəridə isə bir qədər susduqdan sonra sakit səsle dedi:

- Mən uzun illərdir tək yaşayıram. Yenidən ailə qurmaq fikrim yoxdur. Üstəlik, artıq bu həyata alışmışam. Özümü azad və rahat hiss edirəm. Biz hər ikimizin razılığı ilə arabir görüşə bilərik. Amma daim bir yerdə yaşamağımız mənim üçün mümkün deyil.

Fəridənin sözləri Elçinin gözlədiyi cavab deyildi. O, bu münasibətin gələcəyi ilə bağlı öz içində qurduğu

ümidlərin ilk dəfə bu qədər sərt bir həqiqətlə qarşılaşdığını hiss etdi.

Elçin Fəridənin qərarlılığı qarşısında nə deyəcəyini bilmədi. Onu itirmək qorxusu, tək qalmaq narahatlığı və çıxış yolu tapa bilməməsi içindəki bütün etirazları susdurdu. Çarəsiz vəziyyətdə Fəridənin şərtləri ilə razılaşmaqdan başqa yolunun qalmadığını anlayaraq başını aşağı saldı.

Elçin Fəridənin yaşadığı binanın giriş qapısından içeri daxil oldu. Tələsmədən pilləkənlərlə dördüncü mərtəbəyə qalxmağa başladı. İkinci mərtəbəyə çatanda yuxarıdan bir qapının açıldığını eşidib qəfil ayaq saxladı.

Ardınca tanış bir səs eşidildi.

- Oldu, canım. Salamat get. Yalnız tələbə dostum gəlməlidir. Bizi bir yerdə görse, yaxşı olmaz...

Bu, Fəridənin səsi idi.

Bir neçə saniyə nəfəsini dərmədən dayanıb yuxarıya qulaq kəsildi. Eşitdikləri beynində bir-birinə qarışan suallar doğurdu. Fəridə kimlə danışırıdı? "Canım" dediyi adam kim idi? Və ən başlıcası, niyə onunla birlikdə görünmək istəməirdi?

- Görür, görsün. Ərin-zadın bəyem? İstəyirsənsə, gözləyim onu, yaxşıca yola salım. İçkili olmağıma baxma... - deyə yoğun kişi səsi eşidildi.

Fəridə onu sakitləşdirməyə çalışdı:

- Şuluqluq salma ki, sabah yenə qapını sənin üzünə açım.

Kişi pıçılıqla Fəridəyə nəse deyirdi. Ardınca Fəridənin astadan gələn gülüşü eşidildi.

Elçin bu vəziyyətdən istifadə edərək asta addımlarla pilləkənlərlə aşağı düşməyə başladı. Binanın girişində qaranlıqda gizlənib kişinin aşağı düşməsini gözlədi.

Bir neçə dəqiqə keçdi. Yuxarı mərtəbələrdən gələn səslər tədricən kəsildi. Ardınca pilləkənlərdə ağır addım səsləri eşidildi. Elçin nəfəsini dərib, qaranlıqda bir az da geri çəkildi.

Kişi dördüncü mərtəbədən aşağı düşürdü. Əlini məhəccərə söykəyərək asta-asta pillələri enirdi. İçkinin təsirindən yerində müəyyən bir ağırlıq hiss olunurdu.

Elçin onun üzünü görmək üçün küçə qapısının yanındakı zəif işığın altına keçməsini gözlədi.

Güclü yağış altında kişi penceyinin yaxasını qaldırıb küçədə saxladığı "Mercedes" əyləşdi. Mühərriki işə salıb uzaqlaşdı və bir neçə saniyə sonra qaranlıqda gözden itdi.

Elçin divara söykəndi. İstəsəydi, yuxarı qalxıb Fəridənin qapısını döyər, gecəni onun evində keçirərdi. Amma getmədi. Orada özünü yad hiss edirdi.

Yağışa baxmayaraq, arxaya çevrilib Fəridənin yaşadığı binaya baxdı. Dördüncü mərtəbənin pəncərələrindən birində işıq yanırdı.

Sonra başını aşağı salıb sakit addımlarla küçənin qaranlığına doğru uzaqlaşdı. Qarşısında yalnız bir çıxış yolu vardı - istəsə də, istəməsə də ailəsinin yanına qayıtmaq. Başqa yol yox idi.

Yağış hələ də sənəgimədən yağırdu. Elçinin əyn-başı başdan-ayağa su içində idi. Lakin o, nə soyuğu, nə də ıslanmış paltarlarının narahatlığını hiss etmirdi. Daxilində baş verənlər bütün bunlardan daha ağır idi.

Fikirləri bir-birinə qarışmışdı. Elnarəyə gecənin bu vədəsində haradan gəldiyini necə izah edəcəyini

düşünür, deyəcəyi sözləri götür-qoy edirdi. Heç istəməirdi ki, evdə yenidən səs-küy düşsün, uşaqlar yuxudan oyanıb göz yaşına boğulsunlar.

Axı o, evdən çıxarkən bir daha geri qayıtmayacağını demişdi. İndi isə dilindən çıxan həmin sözlərin ağırlığını özü də bütün varlığı ilə hiss edirdi.

Nəhayət, yaşadığı binanın girişinə çatıb içəri daxil oldu. Liftə minib üçüncü mərtəbənin düyməsini basdı. Bir neçə dəqiqə sonra mənzilinin qarşısında dayanmışdı. Əlini cibinə salıb açarını çıxarmaq istəyəndə isə açarı evdə unutduğunu xatırladı.

Çaşqınlıq içində qapının zəngini basdı. Bir qədər gözlədi. İçəridən heç bir səs, heç bir ayaq səsi eşidilmədi. Zəngi bir daha basdı. Yənə də sükut idi.

Elçin bu dəfə qapını əli ilə döyməyə başladı. Ağına gəldi ki, bəlkə də Elnarə onun gəldiyini anlayıb, qapını bilərəkdən açmır.

Əsəblərini cilovlaya bilməyib qapını daha bərk döydü. Lakin yənə də içəridən heç bir səs gəlmədi. Əlacsız qalan Elçin qapını var gücü ilə döyməyə başladı.

Elə bu vaxt üzbəüz mənzilin qapısı açıldı. Yuxulu gözlərlə Nəriman müəllim astanada göründü. Bir neçə saniyə Elçinə baxdıqdan sonra sakit səsle dilləndi:

- Bir neçə saat əvvəl Elnarə xanım taksiyə minib, uşaqlarla birlikdə harasa getdi. Açarın yoxdursa, istəyirsənsə, bizim divanda uzanıb yat. Səhər, inşallah, hər şey qaydasına düşər.

Elçin heç nə demədən başını aşağı saldı və pilləkənlərlə ağır-ağır aşağı düşdü.

Yaşadığı binanın qarşısındakı dəmir konstruksiyalı söhbətqaha yaxınlaşdı. Oturmaq üçün skamyaya tərəf əyləndə, onun altında bir neçə saat əvvəl qəzet köşkünün arxasında gizlənən yalnız qara köpəyi gördü.

Köpək əvvəlcə ehtiyatla geri çəkilmək istədi. Sonra Elçinin üzünə baxıb yerindəcə dayandı. Onun baxışlarında qorxu ilə yanaşı qərribə bir ümid də vardı. Sanki bu adamın onu incitməyəcəyini, qovmayacağını hiss etmişdi.

Elçin diz çöküb ona diqqətlə baxdı. Köpəyin gözlərində öz əksini gördü - tənha, yorğun, kimsəsiz və hara gedəcəyini, nə edəcəyini bilməyən bir insanın əksini.

Acı təbəssümlə pıçıldadı:

- Sən də mənim kimi heç kimə lazım deyilsən, dostum. Sənin niyə tək qaldığını bilmirəm. Amma mənim bu vəziyyətə necə düşdüyümü çox yaxşı bilirəm...

Köpək sanki onu anlamış kimi başını aşağı saldı. Sonra asta-asta quyruğunu tərpətib Elçinə baxdı. O baxışda söze sığmayan bir təsəlli, illerin yorğunluğunu anlayan səssiz bir yaxınlıq vardı.

Həmin gecə onların hər ikisi tənha idi - biri küçənin soyuq asfaltında, o biri isə öz evinin divarları arasında. Yağış onların üstünə eyni səssizliklə yağdırdı. Göz-gözə gəldikləri o an sanki talenin iki unudulmuş yolçusu bir-birini tanıdı. Heç biri danışmadı, heç biri yaxınlaşmadı. Amma o uzun sükutun içində hər ikisi ilk dəfə anladı ki, bəzən insanı tənhalıqdan xilas edən söz deyil, başqa bir tənhanın baxışıdır.

24.09.2023





Elnarə QARAGÖZOVA,
Fil.f.d., dosent

Müasir nəsr mənzərəsində hekayə: janrın dinamikası

Son illərin nəsrinə nəzər saldıqda müasir Azərbaycan ədəbiyyatında hekayə janrının kəmiyyət və dinamika, eləcə də mündəricə baxımından digər janrlardan üstünlük qazanması xüsusilə diqqəti cəlb edir. İllər öncə Vaqif Yusifli qeyd edirdi ki: "Çağdaş nəsrimizin indiki durumunda hekayə qıtlığından şikayət etməyə heç bir əsas tapa bilmərik. Hətta vaxtilə iri romanlar yazan, bir-birinin ardınca povestlər qələmə alan müəlliflər hekayə janrına müraciət edirlər." Bu tendensiya indi də davam etməkdədir və müasir nəsr mənzərəsinə məhz hekayə janrı öz dinamik inkişafının yeni etapına qədəm qoyması ilə yadda qalır. Bu janrın inkişaf dinamikasını aşağıdakı iki hekayənin təmsilində də izləmək mümkündür

İmamverdi İsmayılovun "Bayquş və qarovulçu" hekayəsi klassik nəsr xəttinin və üslubun müasir ədəbiyyatımızda nəinki öz mövqeyini qoruduğunu, hətta daha da inkişaf edərək yeni çalarlar, yeni imzalar və sinkretik xüsusiyyətlər qazandığını sübut edir. Hekayədəki qarovulçu obrazı insan və tale probleminə fərqli bucaqdan nəzər salmağa imkan verir. Əsərin baş qəhrəmanının qarovulçuluqla (oxu: tərk dünyalıqın realist versiyası) unut-

maq istədiyi ağırları: öz qızına münasibətdə cəmiyyətinə qanunlarına uyğun hərəkəti, vəfat etmiş həyat yoldaşı ilə bağlı xatirələr bir bayquşun səsi ilə yenidən canlanır. Yuxularına gələn həyat yoldaşı ilə xarabalıqdakı qadının oxşarlığı isə hekayənin baş qəhrəmanının ölümü ilə sonlanmadığını, əksinə bu nöqtədən tam yeni bir mətnin başlama potensialını olduğunu göstərir: "Uçuq damın altında çöməlib ağ kəfənə bürünmüş qadının kölgəsi əyildi, sanki göyden yerə qanad saldı, başını qarovulçunun parçalanmış sinəsinə sıxıb, gözüünün qorcasını tökdü: "Aman!.. Sən neynədin, ay zalım, əlin qurusun!.. Kürəyin hardan deşildi, ay kişi? Ağ kəfənin necə boyandı qanına, ay kişi? Qarğışamı urcah oldun, günahımı batdın?!" - ölümle əlləşən qarovulçunun canına, sümüyünə, iliyinəcən yerişən bu kəsik hıçqırıqlar, vay-şüvən, bayquş ulartısına çevrilib gecenin soyuq rühundaca əriyir, acı göz yaşları qanlı su kimi axıb sellənirdi. " Hekayə öz siqleti, magik-mistik elementləri və eyni zamanda realist materialın alternativ süjet xətlərinə şəxələnmə imkanları ilə povest janrına doğru inkişaf etdirilə biləcək mətn-dir.

Mahirə Nağıqızının "Mənim çəkmələrim" hekayəsi Qərbi Azərbaycandan deportasiya olu-

nan soydaşlarımızın çəkdiyi məhrumiyətləri və doğma yurd həsrətinin ağrısını kiçik bir qızın yaddaşından qopan qəlpələrlə təsvir edir. Hekayənin birinci şəxsin özünü tanıtməsi ilə başlaması Azərbaycan ədəbiyyatında çox istifadə edilən bir üslubdur. Bu üslub - autodiegetik nəqlətmə, yəni nəql edənənin həm hadisə şahidi, həm də iştirakçısı olması Mir Cəlal Paşayevin, Cəlil Məmmədquluzadənin, Anarın da yaradıcılığında mövduur. Mətnin müəllifi və qəhrəmanı Süsənbər yaşanılan deportasiya hadisəsinin sadəcə təsvirini vermir, o həm də bu hadisənin tarixə məhz ibretlik bir hadisə kimi yazılması, gələcəkdə bir daha təkrarına imkan verilməməsi üçün özündən sonrakı nəsillərə mesaj ötürür: " Əsl yazıçılar kimi cəlbədicilik, ədəbi dilin bütün mümkün imkanlarından bəhrələnmək yazmaq istədiyim o hadisəni üstündən 2-3 ay keçəndən sonra unutmaq istədim. Hiss edirdim ki, bu yüklə çox uzağa getmək, sadəcə, mümkün deyil və onda başa düşdüm ki, yox, yazmağım mütləq lazımdır. Azından ona görə bu qənaətdə gəldim ki, hekayəmi, bəlkə də böyük oxuyar və öz balalarının naminə oxşar hadisələrin baş verməsinin qarşısını alarlar." Mahirə Nağıqızının hekayəsində həm Axta kəndinin tarixinə, həm də erməni-

lərin torpaq iddialarının tarixinə ekskurs edilir.

Hekayədə diqqəti cəlb edən məqamlardan biri də Süsənbərin salıb sındırdığı qrafın - onlara yardım əli uzadan Məsmə xalanın anasından qalma qrafını ilə bağlıdır. İlk baxışdan sadəcə bir hadisədir, bəlkə də bu məqamın üzərindən Məsmə xalanın anası ilə bağlı xatirəsinin maddi təzahürünün sınımasından doğan təəssüf qeyd edərək keçmək olardı. Lakin hekayənin sonunda Mahirə Nağıqızı bu məqamı simvola çevirməyə nail olur: Süsənbər illər sonra Məsmə xalanın qrafının oxşarını taparaq ona hədiyyə etmək istəyir. Lakin Məsmənin cavabı "Ay bala, mən bu qrafını yadigar olduğu üçün əzizləyirdim. Səndən bunu götürə bilmərəm." olur. Bununla Mahirə Nağıqızı bir məqamı vurğulayır: qərbi azərbaycanlılar vətəndən vətənə köçsə də, Azərbaycanın istənilən guşəsi onlara doğma olsa da, o torpaqlarda onların əcdadlarının, analarının, atalarının yadigarları, xatirəsi, yaddaşı qalıb. Və bu yadigarı unutmaq olmaz!

Nümunə olaraq təhlilə cəlb etdiyimiz hekayələr çağdaş nəsrimizdə hekayənin nəsr janrları iyerarxiyasında işləkliyinin artması, ifadə imkanlarının genişlənməsi ilə bağlı müşahidəmizi faktoloji olaraq da təsdiq edir.



Əntiqə KƏRİMƏZƏDƏ

Həmkarını gül yağışına tutan aktrisa

Həyat hər zaman enişli yollarda davam etmir. Bəzən dolanbac yollardan keçməlisən. Bəzən də bədşadlıqca daha da iri addımlarla addımlayırsan.

Həyatın ağ-qara, enişli-yoxuşlu, düz-əyri olması insanın daha da möhkəm olmasına işarət edir. Bütün bu yollardan mərd-mərdənə addımlayan məşhur simalardan biri də Xalq artisti, aktrisa Sofiya Bəsirzadədir.

O, 28 fevral 1918-ci ildə Kazan quberniyasının Çukan kəndində anadan olub. İki yaşında olanda ailəsi Bakıya köçüb. Əsil soyadı Vəzirovadır. Onun adını məşhur Ayasofya məscidinin şərəfinə qoyublar.

Sovetlər dövründə bir çox qızın cəsarət edə bilmədiyini bir addım atır. Ailəsindən gizli teatr məktəbinə daxil olur.

Sözün əsl mənasında "incəsənət qurban tələb edir" ifadəsini Sofiya xanıma aid etmək olar. Çünki o, yaratdığı obraza görə yaşlı vaxtında sürücülük kursuna gedir. Maşın sürmək öyrənir.

Atasının nəsil şəcərəsinə görə səhnəyə ilk addımlarından tamaşaçılar arasında "Bəsirzadə" kimi tanınıb. Bəzi proqram və afişalarda adı "Sofa" kimi yazılıb. Teatr kollektivində də ona "Sofa xanım" deyər müraciət ediblər. Elə vaxtlar olub ki, eyni gündə həm filmə, həm də tamaşada oynayırdı.

Teatr sahəsində parlayan gənc Sofiyanın tale işığı parlayır.

Belə ki, Sofiya xanım daxili işlər orqanlarında çalışan Soltan Vəzirov adlı biri ilə tanış olur. Bir-birinə məhəbbəti yaranan cütlik bir müddət sonra ailə qururlar.

Ailə həyatı uğurlu olan xanımın həyat yoldaşı onun sənətinə də hörmət edir. Soltan bəy heç vaxt Sofiya xanımın aktrisa olmağına qarşı çıxmır. Onların Camal və Kamal adlı iki oğlu dünyaya gəlir. Lakin, 1971-ci ildə Sofiya xanımın həyat yoldaşı qəfil dünyasını dəyişir. Bundan sonra o, tez-tez övladlarına deyir ki, mənə atanızın yanında dəfn edərsiniz.

Sovetlər dövrü kimi çətin bir zamanda Sofiya Bəsirzadə inancından dönmür. Sofiya xanım namaz qılıb, oruc tuturmuş. Onun din sevgisi aktrisanı Kəbə ziyarətinə qədər aparıb.

Teatr səhnəsində 62 ildən çox çalışan aktrisa bütün yaradıcılığı boyu səhnədə və kinoda əsasən ikinci planda görünüb. Lakin xarakterik obrazlar yaradıb. Yüzdən çox obraz ifa edib. Bir çox obrazları daha çox diqqət çəkib.

Bu qədər sənətini sevən aktrisanın birdən-birə teatra gədən "yolları bağlanır". Belə ki, 1990-cı illərin əvvəllərində Akademik Milli Dram Teatrının rəhbəri Həsənağa Turabov, Sofiya Bəsirzadə də daxil olmaqla bir neçə qocaman aktyoru teatrda ki işindən azad edir. Bir müddət işsiz qalan aktyorlardan Sofiya Bəsirzadə, Məhluqə Sadiqova və Muxtar Avşarov sonradan Amaliya Pənahovanın yaratdığı Bələdiyyə Teatrında işə düzəlirlər.

Onun həyatında diqqətçəkən məqamlardan biri də həmkarı Xalq artisti Fuad Poladova göstərdiyi diqqət olur.

Fuad Poladovun haqqında kinoşünas Aygün Aslanlının yazdığı "Skafandrlı adam" adlı kitabda nəql edilir:

"Hər dəfə premyera günü otağıma gələndə stolumun üstündə gül görürdüm. Kostumerdən içəri kimin girdiyini soruşurdum, demirdi. Otağın açarlarından biri də onda olurdu. Amma bir dəfə ağızından qaçırdı. Sən demə, gülləri Sofiya xanım-Sofiya Bəsirzadə gətirmiş". Aktrisanın böyük oğlu Camal Vəzirov anasını xatırlayarkən deyir: "Anamın balaca, çox gözəl bir yastığı var idi. Qastrollara gedəndə o yastığı özüm ilə aparır, yalnız o yastıqla dincələ bilirdi. Bir gün bağa gedəndə yastığı yadımdan çıxıb evdə qalmışdı. Mənə zəng vurub dedi ki, yastığı-mı gətir. Anamın ölümünə inanmıram. Elə bil o, indi də mənim yanımdadır. Evdə hər şey mənə anamı xatırladır. Hara baxıramsa, anamın nəfəsini, ətrini duyuram. Hər gün dönə-dönə başımın üzərindən asdığım şəklinə baxıram".

Həyat öz axarı ilə davam etdiyi bir vaxtda Sofiya xanım üçün ağırlı günlər başlayır. Günlərin birində Sofiya xanım mədəsində güclü ağrılar hiss edir. Oğlanları tez təcili yardım çağırırlar. Həkim aktrisanın vəziyyətinin ağır olduğunu və onun çox yaşamayacağını deyir. Sofiya xanımın tezliklə vəfat edəcəyini bilən ailə onu dincəlib istirahət etməsi üçün sanatoriyaya yerləşdirir.

Xəstəliyi sürətlə irəliləyir. Bir müddət sonra yatağa düşür. 1999-cu il dekabrın 31-də Sofiya xanım övladlarını başına yığır, onların kədərəlməmələri üçün deyib-gülüb zarafat edir, "bir gün gələn bir gün getməlidir" deyir.

Xalq artisti 2000-ci il yanvarın 4-də vəfat edir. Onun Fəxri Xiyabanda dəfn edilməsi üçün yer ayrılsa da, öz vəsiyyətinə uyğun olaraq həyat yoldaşının yanında dəfn edirlər.

Bakıda "Çanaqqaladan Bakıya - Ortaq mədəniyyət" sərgisi açıldı

Bakıda Türkiyə Cümhuriyyətinin yaradılmasının 103-cü ildönümünə həsr olunmuş "Çanaqqaladan Bakıya - Ortaq mədəniyyət" adlı sərginin açılış mərasimi keçirilib. Sərgi Azərbaycan və Türkiyənin ortaq tarixi yaddaşını, mədəni dəyərlərini və sivilizasiya irsini sənət vasitəsilə nümayiş etdirir.

Adalet.az xəbər verir ki, Yunus Əmrə İnstitutu Bakı Türk Mədəniyyət Mərkəzi və Çanaqqala Onsekiz Mart Universitetinin təşkilatçılığı ilə keçirilən sərginin açılışı Bakıdakı Opera Studiyası Zalında baş tutub.

Tədbir hər iki ölkənin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsinin yad edilməsi ilə başlayıb, daha sonra Azərbaycan və Türkiyənin dövlət himnləri səsləndirilib. Açılış mərasimində Türkiyənin mədəniyyət və turizm nazirinin müavini Coşkun Yılmaz, Azərbaycanın Türkiyədəki səfiri Birol Akgün, Çanaqqala Onsekiz Mart Universitetinin rektoru Ramazan Cüneyt Erenoğlu, Ezine rayonunun icra nümayəndəsi Yusuf Kaptanoğlu, Ezine və Geyikli bələdiyyələrinin rəhbərləri, Azərbaycan millət vəkili, alimlər, sənətçilər və digər qonaqlar iştirak ediblər. Çanaqqala Onsekiz Mart Universitetinin rektoru Ramazan Cüneyt Erenoğlu sərginin "Bir millət, iki dövlət" prinsipi əsasında həyata keçirilən mədəni əməkdaşlığın mühüm nümunəsi olduğunu vurğulayıb. O, universitetdə müxtəlif ölkələrdən minlərlə beynəlxalq tələbənin təhsil aldığı, onların arasında azərbaycanlı gənclərin xüsusi yer tutduğunu qeyd edib. Ezine rayonunun icra nümayəndəsi Yusuf Kaptanoğlu Çanaqqalanın

türk xalqının müstəqillik uğrunda mübarizəsinin və fədakarlığının rəmzi olduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, Bakı isə Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının və ortaq mədəni dəyərlərin yaşadıdığı mühüm mərkəzdir.

Türkiyənin Azərbaycan-dakı səfiri Birol Akgün iki ölkə arasındakı qardaşlıq münasibətlərinin ortaq tarixə, qarşılıqlı fədakarlığa və möhkəm mənəvi bağlara əsaslandığını söyləyib. Diplommat Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün, Azərbaycanın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və hər iki ölkənin müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparmış insanların xidmətlərini ehtiramla xatırladıb. Türkiyənin mədəniyyət və turizm nazirinin müavini Coşkun Yılmaz isə sərginin Azərbaycan və Türkiyə arasında tarixi-mədəni birliyi nümayiş baxımından xüsusi

əhəmiyyət daşıdığını bildirib.

Sərgidə Türkiyə və Azərbaycanından olan sənətkarların əsərləri nümayiş olunur. İncəsənətin universal dili ilə təqdim edilən əsərlər iki xalqın ortaq tarixi və mədəni irsini, mənəvi yaxınlığını və qarşılıqlı dəyərlərini əks etdirir.

Layihə iki ölkə arasında mədəniyyət və incəsənət sahəsində institusional əməkdaşlığın inkişafına töhfə verməyi hədəfləyir. Sərginin təşkilinə dəstək verən Çanaqqala Onsekiz Mart Universitetinə, Ezine rayon rəhbərliyinə, Ezine və Geyikli bələdiyyələrinə təşəkkür bildirilib.

Sərginin növbəti mərhələsi oktyabrın 30-da Şamaxı Yaradıcılıq Mərkəzində keçiriləcək. Ekspozisiya 10 gün ərzində Şamaxı sakinləri və şəhərin qonaqları üçün açıq olacaq.



Arzu Kazımqızı Nehrəmli

Yoluna davam et, uğur, ürəyim

Elədən beləyə dərdə yol açdın,
Üstü ələk-vələk, yağır ürəyim.
Nə bir üsyan etdın, nə də ki, çaşdın,
Sındın, əyilmədin, məğrur ürəyim.

Hər gələn nə varsa, çəkdi üstünə,
Buna tab gətirməz nə köks, nə sinə,
Axı, sən ürəksən, səs ver səsimə,
Bir dillən, bir danış, bağır, ürəyim.

Bir dəvə yükünlə karvan gəzirim,
Axıdıb sellərə, saman gəzirim,
Təzdən peşman olub aman gəzirim,
Qorxuram çatlayar, yıgır ürəyim.

Sən kökü dərinə məzhəb imişsən,
Oxuna bilməyən sənəd imişsən,

A mənim güvəncim, sən nə imişsən?
Özü dünya boyda yumruq ürəyim.

Məndən çəkdiyini ud qram-qram,
Nə aldın, alırsan, bac alammıram,
Onsuz da səninlə bacarammıram,
Yoluna davam et, uğur, ürəyim.

Bir də sən gəlmə

Çox erkən tələsdin nağıl olmağa,
Ay mənim qanadlı, ağ atlı gülüm.
Hələ gün görməmiş məsum üzümü,
Günaha batmamış ağartdın, gülüm.

Səni yola saldım yaz səhərində,
Müqəddəs naməyə döndün sonunda.
Dədəm qopuzunda, şah əsərində,
Xan Qazan, Dəli Domrul, Basatdın, gülüm.

Səni uçurtduğum yerdə qalmışam,
Burada özümə məskən salmışam,
Həsərət yuxusuna elə dalmışam,
Bəlkə bir gün gəlib oyatdın, gülüm?!

Hər kəs üz tutduğu yerdəsən, gəlmə!

İnam yeri də sən, Pir də sən, gəlmə!
Harayla mən gəlirəm, bir də sən gəlmə,
Burası beş günlük həyatdır, gülüm.
Buraxdın taleyə küskün Arzunu.

Nə işə yaradı, nəyinə vardı?
Çəkərdin yaxanı, əlim qopardı.

Həyatla hesabın, qəsdinmi vardı.
Buraxdın taleyə küskün Arzunu?

Sən mələk donunda gəldin, ay fələk,
Nəyinə gərəkdim, nəyinə gərək,
Min il dərd dinləmiş qoca palıdtək
İkiyə qatlayıb bükdün Arzunu.

Demişdim könlümdən köç, məsləhətdir,
Gözünü üstümdən çək, məsləhətdir,
Dünyada başına qızımı qəhətdir,
Sonunda israrla seçdin Arzunu.

Hər səhər dərdimlə salamlasıyıq

Dərələr keçirik, dağlar asırıq,
Deyəsən yol aş a bilmirik axı
Hər səhər dərdimlə salamlasıyıq,
Niyə sağollaşa bilmirik axı...

Mənzilə yetməyən iz böyüdürem,
Ruhumda sevgi var, dilimdə öyüd.
İllərdir bir yetim qız böyüdürem.
Gəl görüm, indi də yetim dərd böyüt...

Dərdin də dərdinə yanası mənəm,
Çətin ki, ürəyim ondan daşına...
İllərdir bu dərdin anası mənəm,
İndi necə qöyum başlı-başına...

Dərd haray qoparır hayana baxsaq,
Nə gördük dünyanın gəlhagəlindən...
Hərəmiz bir dərdi yolda buraxsaq,
Dünyanı kim alar dərdin əlindən...

Havadan ayrılıq qoxusu gəlir

Günün naz-neməti, bəhəri dilxor,
Sevinci pərişan, kədəri dilxor,
Sübhü çaşbaş qalıb, səhəri dilxor,
Yorğun sabahların yuxusu gəlir.

Səssizlik hay çəkir, haray görünür,
Son ümid qətlinə qərar görünür,
Nə ulduz sayrışır, nə ay görünür,
Üstümə gecənin ağrısı gəlir.

Könlüm bulaşımı günah-suçamı,
Arzuda buna tab, buna güc hanı?
Ümidim, dur, bağla qapı-bacanı,
Havadan ayrılıq qoxusu gəlir.

Şeirlə ört üstümü

İçimi sarıb ahım,
Qəhərdimi, tüstümü.
Üşüyürəm Allahım,
Şeirlə ört üstümü.

Nə evəm, nə eşiyəm.
Ayrılıq günəşiyəm,
Qəmə ilk, sonbeşiyəm.
Dərd dağıdır köksümü.

Viranam göy üzündə,
Gecədir gündüzüm də,
Tapmazsız mən dözümdə,
Ucaldın eeey, büstümü.



Gülsənəm CƏLİLİ,
AYB-nin üzvü

Mən bir şeir oxudum

(Xalq şairi Rəsul Rzanın əziz xatirə-sinə)

Mən bir şeir,oxudum
torpaq ətri aldı məni,
ciyər dolusu çəkdim,
sanki,
çəmənlik olacaq qədər,
nəfəsindən toxum səpdim,
o toxumki, gözəlliyi göz duruldur,
baha rölur,
Yer qaynayır, göy qaynayır,
kuləyinə qoşuluram,
dağ, dərəyə dolanaram,
sularında coşuram,
yaşayıram.
Mən bir şeir oxudum,
Dəniz gördüm,
dalğasıyla
sahilinə yan aldım,
sandım ki,
baş, başa qaldım,
yanılmışam,
o dəniz axı.,
Mən bir şeir oxudum,
bir insanda,sevən ürək,
birbirinə güvənmək,
həyat var demək,
yaşamaq,yaratmaq,
yanmaq var demək,
Mən bir şeir oxudum,
sanki ürək döyünürdü,
o dil açan mısralarda görünürdü,
arzuları,istəkləri hönkürürdü,
zalımların ,cahillərin
fitnəsindən, nəfəsindən
Ancaq, ancaq ,
and içmişdi ,
Qaranlıq boğacaq,
Şimşək olub od çaxacaq,

bulaq olub ağlayacaq,
Yaşayacaq,
Hər sübh çağır
Dan yerindən
Günəş olub parlayacaq,
Mən bir şeir oxudum,
Qönçə rəngli
al yanağı süb hşehli,
meh dəyməmiş
Sükut içi sevgili
Mən bir şeir oxudum,
Sonu deyil, nəse yaza,
İmzayazıb Rəsul Rza,

Baxmadım da ilə aya,
Ulduz göydə gəlməz saya
Sonu deyil nəse yaza,
İmzayazıb RəsulRza...

Zəfərdən yaz, qardaşım

Şükr olsun bu günə,
Tanrının nur üzünə ,
Gecəsi ,gündüzünə,
Çatılmaz daha qasım ,
Zəfərdən yaz qardaşım .

Dəmir yumruq yerində,
Birliyimiz birində,
Düşmənlərin önündə
Ucadır uca başım
Zəfərdən yaz qardaşım

Qarabağ A zərbaycan,
Ürəkdə döyünən can
Bunu göstərdi zaman
Yeter buna alqisim
Zəfərdən yaz qardaşım

Türk dünyası bəllidi
Toyu, yaşı bəllidir
Əsirdi, qərinədi,
Türkoğlu türk qardaşım,
Zəfərdən yaz qardaşım

Sərhəd boyu dirəklər
Çiyin tutub şəhidlər,
O qazilər igidlər
Can yoldasım, sirdaşım
Zəfərdən yaz qardaşım

Üçrənglidi bayrağım ,
Kölgəsində torpağım ,
Kimliyimdi varlığım ,
Dalgasi can naxışım,
Zəfərdən yaz qardaşım .
Gülsənəm qürur duyur,
Cəsarət, hünər duyur,
Qaynayan ruhd uyulur ,
Zəfərimdi göz yaşım,
Zəfərdən yaz qardaşım.



Mürşüd MİRAC

KÖMÜRLƏ YAZILMIŞ TƏRCÜMEYİ-HAL

Ağır günlər keçirdim,
batmanlar qədər ağır
bitləndim, qaşındım,
qan dəyişdim ard-arda
çıxmadı amma canımdan şairlik sevdası

Qara xəbərlər verirəm kimliyimə dair
hisslərim, təəssüratım bombardman edilib
sözlərim yarılıqlanıb - ticarətə hazır
ətimdə göyləri bağirdan döymələr saxtadı
doğrudu budanan həyatımın həngaməsi
partlayan narin müsibətləri doğrudur.

While being a non-stop brunette until now
metrolarda göygözlü, sarışın bir ingilis
sanmışam özümü bir ara
gah arabir xor görmüşəm saçlarımı şüşələrdə
üzümdəki tülküləri silə-silə bir ara
aradığım insanlığı tapmışam

Fəqət, hissiz olmalıydım
burda gözüm kor edilmiş,
orda qulaqlarım kar
harda cəncəl çıxır, çıxsın- diqqətə
almamalıydım
taraz tutmalıydım ömrü-
xətalərim artıqca dişlərim tökülməməliydi
iri kağızlarla oynamalıydım, uduzdum!

Mənə qaldı çəki çekləri, qeyri-rəsmi sənədlər
davamiyyət jurnalları, plastik kartlar, möhür.

Əsli yoxmuş olanların
fərqi yoxmuş tıncıxdıran bir günəşdən
neylədimsə, gedib kimə əl açdımsa
yanıq verdi

hansı yaşım girdim-boynumdakı ləkələr
ələ verdilər məni
çıldaq deyib alınma və topuğuma
can deyib bağırma basdığım şeylər yandırdı
birdən
hərərət vecimə də olmadı
uşaqkən ən möhkəm yay mənəydi çünki..

Mənəydi mənə olan, mən bilmədiyim şeylər
hər gün yandırılmaqçün yanmaz deyilən bədən
tonqalima soxuşdurulan nəzir
cəhənnəmi abad göstərən körpü
iş arası, nahar vaxtı, sümüyümdən santur
emal eləmək adəti mənəydi
gəlib mənə dəyərdi qayalardan qayıdan söz

Mən hər yaşda ayağımda düz şalvar
əlimdə sədəf təsbəh, əynimdə qara gözlər
dolanardım çöllərdə
otuzlara çatanda dəmir torlar,
zirehlər geydim artıq.

Deyirəm: hər kəsin bir bəxti,
bir qisməti olmalıdı
bəlkə bəxtim gətirməz, adım silinib gedər
lənət bir selik kimi
Mürşüd ölər bir gecə, Mirac doğular bəlkə
şairlik yazılmamış da olar bəxtimə - olsun
onu öz bəxtimə özüm yazaram
öz kömürümlə...

Yay qurtardı
girvənkələr bağlayıb günü batırdı allahsız
uşaqlar
ikimiz üçünsə buralarda qrafinlər, rumkalar
nar alovda səhərəcən çevriləcək şüşələr var

Göylərə atılmış zərdi ruhumuz, bilmirsənmi
içində qaranquşlar, buludlar sürüklənər -
ölüm yorulmaz ki
ölümsüzlük axtararıq guya sözdə
ard-arda günləri ömür sayarıq

halbuki,
ölümsüzlük - buruşuq bir yarpaq
deylimi aramızda?

Sonra da yağışlar, sellər başlayar
sevişmənin ortasında közərər ay
bəhərsiz budağın hənirtisi gələr ocaqdan
unudulmuş əşyalar...

Şal -yaylıqdı
Yaşmaqdı çardaqda
ömrümüzün ən parlaq günlərini örter...



İşğaldan azad olunmuş ərazilərə “Böyük Qayıdış”

№ 41 (2513) 30 oktyabr 2026-cı il



Azərbaycan Respublikası
Media və Yayım Şurası

Xocalılar dünyanın ən dərdli sakinləridirlər, çünki onlar hər cür faciə, hər cür müsibət və hər cür ağır anlar yaşayıblar. Heç kimə sirr deyil ki, tarixin ən böyük faciələrindən biri məhz onların başına gəlib. Belə ki azğın erməni faşistləri 1992-ci ilin qışında uf demədən Xocalı şəhərini, eləcə də yaşayış məntəqələrini ağır artilleriyadan, tanklardan atəşə tutdular. Onların belə faşist hərəkatları nə yerə sığdı, nə də göyə. Çünki Xocalıda yaşayan bütün insanlar - uşaq, qoca, xəstə adamlar bir gəcənin içində evlərindən didərgin düşdülər.

Buna tək didərginlik demək olmazdı. Ən azından ona görə

lar amansızcasına qətlə yetiriləndən sonra erməni faşistləri tərəfindən başlarının dərisi soyuldu, gözləri çıxarıldı. Və onlara məftil bağlayıb tankın arxasına sürüldülər. Dünya müharibələrində heç vaxt belə vəhşilik görünməmişdi, amma o vəhşiliyi ermənilər elədilər. Özü də tək eləmədilər ha, rus hərbiçiləri ilə, daha doğrusu, 366-cı alayın əsgərləri ilə birlikdə bu cinayəti və qətləmi törətdilər. Nə qocaya rəhm elədilər, nə uşağa, nə də xəstə adamlara. Azğınlıq və qudurğanlıq o yerə çatmışdı ki, əsir götürülmüş ata-ananın gözü qarşısında onların əsgər oğlunu ağaca məftillə bağlayıb üstünə benzin tökərək yandırdılar.



XOCALIYA BÖYÜK SEVGİ İLƏ QAYITDILAR



ki, həmin insanlar ayaqyalın, başaıçlıq canlarını götürüb pay-piyada nicat yolu axtarırdılar. Şaxta adamı qılınc kimi kəsəndə, bir tərəfdən də erməni-rus birləşmələri bu dinc insanları fasiləsiz olaraq gülləbaran etdilər. Canlarını qurtarmaq istəyən insanlar isə ya meşələrə, ya da daldalanacaq bir yerə üz tutdular. Amma bu da onlara çıxış yolu olmadı, çünki qarşıdakı postlarda ermənilər pusqu qurmuşdular. Və Ağdam istiqamətində hərəket etmək istəyən xocalılılar yenidən dörd tərəfdən atəşə tutuldular. Çoxlu sayda Xocalı sakinləri həlak oldu və çoxlu sayda da insanlar əsir götürüldü, yaralandı. Bir çox insanlar isə həftələrlə soyuq qış axşamında ac-susuz meşələrdə qaldı və onları don vurdu.

Əsrin ən böyük faciəsini, terror aktını və soyqırımını xocalılılar yaşadılar. Hətta on-

Bütün bu faciələri, bu soyqırımını xocalılılar yaşadılar. Milli Qəhrəman Çingiz Mustafayev isə bax, həmin o tarixi faciəni lentə alaraq bütün dünyaya yaydı. Ancaq dünya yenə kar, kor və lal idi. Onlar bu faciə, bu terror, bu soyqırım haqqında bir kəlmə belə danışmadılar. Əksinə, ermənilərə bir qədər də havadarlıq elədilər, onların arxasında bir qədər də dayandılar ki, bu vəhşiliklərini davam etdirlsinlər. Bütün Azərbaycan “Xocalıya ədalət!” deyə hayqırırdı, amma bu ədaləti heç kimdən görmədik.

İkinci Qarabağ savaşında, yeni 44 günlük müharibədə Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü 90 faiz təmin etdi, qalan hissəsi də 2023-cü il sentyabrın 19-dan 20-nə keçən gecə həll olundu. Bütövlükdə cəmi Qarabağ işğaldan azad olundu və o cümlədən Xocalı geri qaytarıldı. Və qısa zaman kəsiyində

də Ali Baş Komandan, prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Xocalıda çox möhtəşəm abadlıq, quruculuq və tikinti işləri həyata keçirildi. O işlər həyata keçirildi ki, Xocalı şəhərində və onun kəndlərində yeni yaşayış binaları, sosial obyektlər, məktəblər, uşaq bağçaları qısa zaman kəsiyində inşa edilərək öz sakinlərini gözlədi. Bir sözlə, Xocalıda insanların geri qayıtması və yaşaması üçün hər cür infrastruktur yaradıldı. Yeni yollar çəkildi, su, qaz xətti inşa edildi və istilik sistemi üçün şəbəkələr yaradıldı.

Cənab Prezident İlham Əliyev özü də ilk dəfə Xocalıya köçən sakinlərlə görüşdü, mənzillərin açarlarını onlara verdi, təbrik edərək cansağlığı ilə bu evlərdə yaşamalarını arzuladı. Hətta məşhur jurnalist və bir çox doğmalarını Xocalı faciəsində itirmiş Səriyyə Müslümqızının yeni mənzilində Cənab prezident qonaq oldu. Çay süfrəsi arxasında əyləşib onlara bu yeni mənzildə cansağlığıyla yaşamalarını arzuladı.

Bir neçə ilin içində Xocalıya çoxlu sayda sakinlər köçürüldü. Və onlar hər dəfə doğma yurda ayaq basanda çox həyəcanlı anlar yaşadılar. Çünki o ağır faciəli anların dərdi, kədəri hələ də onların ürəyində, qəlbində yaddaşında özünə böyük bir yer tutmuşdu. O anlar yada düşəndə bu insanlar çox üzülür və dərd içində boğulurdular. Amma sevincli anlar qismət olandan sonra sanki

Xocalı sakinlərinin dərdinə məlhəm qoymuşdu. Çünki onlar yurda qayıdanda Xocalı faciəsində həlak olmuş insanların da ruhları şad olurdu.

Əlbəttə, bu sevincli, bu gözəl anları yaşlı nəslin nümayəndələri ilə yanaşı heç Xocalını görməyən, amma onun haqqında qəmli xatirələri olan yeniyetmələr və gənclər də yaşayırdılar.

Bu yaxınlarda isə Xocalıya yeni bir köç karvanı gətirdi. Bu karvan təbii ki, xocalılıların yeni bir köçü idi. O köç ki artıq dördüncü köç sayılırdı. Hər dəfə insanlar doğma yurda, doğma ocağa qayıdanda onların ürəyində günəş doğur, sevgi boylanır. Və insanlıq yenidən dirçəlir. Bu dəfəki köç zamanı 17 ailə, yəni 78 nəfər doğma Xocalıya qayıdıb və mənzillərin açarları rəhbər şəxslər tərəfindən həmin sakinlərə təhvil verilib. Belə sakinlərdən biri Güllü Məmmədovadır. O Güllü Məmmədova ki Xocalı faciəsi zamanı bir neçə doğmasını, əzizini itirib. Güllü xanım və onun ailəsi ilə yeni aldığı mənzildə görüşürük və deyirik:

- Yeni yurdda, yeni evdə sizi xoş gördük. Burda cansağlığı ilə, sevinə-sevinə yaşayasınız.

Güllü xanım bizim bu sözlərimizdən kövrəlir, gözləri dolur və dillənir:

- Qardaş, qabaqlar biz bunu ancaq yuxularımızda görə bilirdik. Heç dərddən başımız açılırdı? Qaçqın düşəndən bilmirdik ölənlərin dərdini ağlaya, yoxsa öz dərdimizi. Hələ nə qədər də xəstəmiz vardı. Amma ürəyimizdə olan ümid və Xocalıya dönüş arzusu heç vaxt ölmürdü, Allah-Təala bu günü qismət elədi. Buna görə ilk növbədə Ali Baş Komandan, Cənab prezident İlham Əliyevə, ordumuza, şəhidlərimizə, qazilərimizə və qaliblərimizə minnətdarıq. Sən demə, qaranlıq bir günün bir işıqlı sonu da varmış. Bax, biz o işıqlı sona gəlib çatdıq, bundan gözəl nə ola bilər?

Güllü xanımın həyat yoldaşı Nəsim kişi, oğlu Arif, qızı Sevdə də çox sevinirlər. Çünki onlar dövlətin Böyük Qayıdış Proqramına uyğun olaraq yenidən doğma yurda, doğma ocağa dönüblər, öz evlərinin işığını yandırblar, sobasına qızınıblar və qazanlarını qaynadırlar.

Onlarla yanaşı, çoxlu sayda Xocalı sakini böyük sevinc içindədir, o cümlədən yeni qayıtmış 78 nəfər. Bu isə o deməkdir ki, Xocalı yenidən ayağa qalxır, yenidən nura boyanır və yenidən yaşayır...

Emil FAİQOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ

MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

BİR ÜNVANA İKİ TƏŞƏKKÜR

XƏSTƏLƏRİN ÜMİD YERİ KAMANDAR HƏKİM

İbrahimov Kamandar Həsən oğlu 1961-ci il sentyabr 7-də Qazax rayonun Kosalar kəndində anadan olub.1985-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunu bitirib. 1985-87-ci illərdə Rusiyanın Kazan şəhərinə təyinatla göndərilib. Klinik Arqinatura bitirib. Sonra isə Azərbaycana qayıdıb.1992-ci ilə qədər Cərrah kimi işləyib.1992-ci ildən 1996-cı ilə qədər Erməni qəşipkarlarına qarşı vətən müharibəsində tibb xidməti kapitanı kimi fəaliyyət göstərüb.

Yüzlərlə yaralıni əməliyyat edərək ölümün pəncəsindən qurtarıb. Vətən Müharibəsi veteranıdır.1996-98-ci illərdə Topçubaşov adına Elmi Cərahiyyə Mərkəzində Urvgenikalogiya şöbəsinə rəhbərlik edib, daha sonra Şöbə müdiri vəzifəsində



işləyib. 1998-2000-ci ilə qədər Respublika Klinik xəstəxanasında cərrah kimi fəaliyyət göstərüb.

2008-ci ildə Prezidentin fərmanı ilə Regionlarda Səhiyyənin inkişafı ilə əlaqədar Qazaxda Diyaqnostika Mərkəzi inşa olunmuşdur.Prezidentimiz tərəfindən açılışı olunan Qazax Diyaqnostika Mərkəzinə Baş Həkim təyin edilmişdir. 2009-cu ilin yanvar ayından 2020-ci ilə qədər Qazax Diyaqnostika Mərkəzinə Direktor kimi rəhbərlik etmişdir.Qeyd etmək lazımdır ki, rəhbərlik etdiyi müddətdə fəaliyyəti qüsursuz olmuş və region əhalisinə yüksək səviyyədə xidmət göstərmişdir.Regionda yerləşən Sərhədçilərə yüksək xidmətinə görə Sərhəd qoşunlarının 100 illik medalı ilə təltif olunmuşdur.2019-2020-ci illərdə "Karona" virusu ilə bağlı pandemiya dövründə xəstəliklə mübarizədə regionda rəhbər təyin edilmişdir yüksək peşəkarlığı, idarəçiliyi sayəsində yüzlərlə insanı ölümün pəncəsindən xilas etmişdir.Müalicə Diyaqnostika mərkəzi 2020-ci ildə, Mərkəzi Xəstəxana ilə birləşdikdən sonra Cərrahi xidmətlər üzrə müavin vəzifəsində çalışmışdır.

2025-ci ilin sentyabr ayında heç bir xəbərdarlıq olmadan idarəçilik peşəkarlığını və rəhbərlik qabiliyyəti nəzərə alınmadan Təbibin keçmiş rəhbəriliyi heç bir peşəkarlığı olmayan, qüsurlu fəaliyyəti ilə gündəmdə olan Vüqar Qurbanov tərəfindən işdən azad edilmişdir.Bir ay fasilədən sonra oktyabr ayının 15-də Qazax Mərkəzi xəstəxanasında cərrah kimi işə qəbul edilmişdir.

Son aylarda ilk təyinatı ilə Səhiyyədə yeniliklər gətirən peşəkar kadrlara xüsusi önəm verən hörmətli Nazirimiz Anar Bayramovun Səhiyyədə peşəkarlığı, bacarıqları, idarəçiliyi ilə fərqlənən Kamandar həkim kimi həkimlərin, üzə çıxarılması və Səhiyyəimizin inkişafında xidmətlərindən istifadə edilməsi diqqətdə saxlanmasını Sizdən xahiş edirəm.

İnsanlığı ilə xəstələrinin qəlblərinə nur saçan, xəstələrindən təmənna ummayan, gecə-gündüz xəstələrinin başından ayrılmayan Kamandar həkimə, Qazax sakinlərinin böyük ehtiyacı var.Hər kəsə diqqətlə, qayğı ilə yanaşan, əlac etdiyi xəstələrin duaları ilə mukafatlanan cərrah həkim Kamandar İbrahimova şəfa tapmış xəstələri adından təşəkkürümüzü bildiririk və ona Şərəfli və peşəkar həyatında uğurlar arzulayırıq.

Söhrab ƏLİYEV

“YARA SAĞALASI OLSA TƏBİB QƏNŞƏR GƏLƏR”

El deyimi

Bu fikir bir həyat gerçəkliyimi, yoxsa təbirlərə təsəlli qarışıq edilən inamın təzahürümü biləmmirəm! Təkcə onu bilirəm ki, bu fikir həqiqətlərdən doğrulmuş, gerçəkliklərdən mayalanmış, Tanrı nurundan işıqlanmış bir deyimdir. Bu təzadlı fikirlərimə aydınlıq gətirmək məqsədi ilə bir təbib ömründən danışacağam. Elə bir təbib ki, peşəsi eldən, bilikdən və ağıldan, şəxsiyyəti, mənliliyi isə əxlaqdan, ədəbi-ərkamdan və insanlıqdan mayalanıb.

Elə bir loğman ki, andi-susmayan vicdanıdır.Nədəndir bil-mirəm, həmişə düşünürəm ki, müəllimlikdən çətin peşə yoxdur. Mənə belə gəlir ki, həyatda tərbiyə etməkdən-çətin heç bir şey yoxdur.Amma həyatımda rastlaşdığım məqamlar bütün düşüncələrimi alt-üst etdi.Düşünməzdim şahə qalxan dilsiz-ağızsız ağrıları cilalamaq, ipə-sapa yatmayan, şıltaq xəstəliklərin nazını çəkmək, nadinc şagirdəri tərbiyə etməkdən qat-qat çətin imiş. İlahi! Sən özüm köməyim ol duğularımı, düşüncələrimi insan dilinə çevirə bilim.Təbiblərin tək birçə gününü yaşaya bilim,.Bu səhhət keşikçilərinin birçə gününü Kamandar həkimin şəxsində tərənnüm edə bilim. Həkim, amma bil-mirəm bunun üçün mən sizdən icazə almalı idimmi?? Və isə mənə bağışlayın.

... Çox yaxınlarımdan bir nəfər əməliyyat olunmalı idi. Əməliyyatı Kamandar həkim aparmalı idi. Növbəmizi gözləyirdik. Gözləyənlər çox idi. Hamı bir-birinə təsəlli verirdi.Cərrahınızın bacarıqlı qabiliyyəti bir həkim olmasından danışırıd. Hətta yalvaranlar da var idi: "Onun barmaqlarına qurban olum". Kamandarın barmaqları qızıldır və s.

Gözləmək səbrim qəfildən tükəndi. Cərrahın otağının yerini soruşub ora getdim. Qapıya çatanda həzin bir musiqi eşitdim...deyəsən içəridən gəlir, dəyə düşündüm. İcazə alıb qapını açdım. Həkim əməliyyatdan çıxıb, musiqi dinləyirdi. Bəlkə



də Tanrı ilə danışırı, Rəbbimdən özünə güc-qüvvət, xəstələrə sağlq diləyirdi. Eqayistliyimdən utandım və həkimə hiss edirmədən geri qayıtdım...

Biz niyə bu qədər insafsızlıq dəyə düşündüm.

Əməliyyatımız çox uğurlu keçdi. Alqışlar, yalvarışlar cərrahımızın mükafatı oldu. Mən də dualar etdim.Bir Tanrım eşitdi, bir də özüm. Allah sizi qorusun, həkim. O delisov xəstəlikləri, ölüm saçan ağrıları ram etməyi bacaran cərrah biçəyiniz heç zaman bədrəməsin! Amin Siz Azərbaycanın ən peşəkar cərrahlarından birisiz. Tanrı sizə yar olsun! Həkim, mən şair deyiləm, lakin mən sizin xəstəxananızda qalarkən sətirləri yazmışam. 5 ildir ki, bu sətirlər öz ünvanlarına çatmaq iseyirlər. Mən sizi belə tanıdım. Tək mən yox Qazaxda minlərlə xəstələr Sizi belə tanıdı.Şəfalı ələrinizlə minlərlə insanları ölümün pəncəsindən qurtarmısınız. İnanırıq ki,bizim səsimiz öz ünvanına çatacaq. Haq-Ədalət öz yerini tutacaq.

Bir həkim tanıyıram loğman adında.

Bir təbib tanıyıram vicdan adında,

Bir cərrah tanıyıram, insan haqqında.

Bir insan tanıyıram, Haqqın yolunda,

Bir ünvan tanıyıram, əlacım adında, çarəm adında.

Gülmar OSMANOVA

Şeyx Əbdül: “Aldığım təqaüd müalicələrimə yetmir”

Artıq xəstəxanalardan əlimi üzümüşəm. Ev şəraitində müalicə alıram. Bəzi xəstəxanalardan narazıyam. Demək olar ki, beş xəstəliklə mübarizə aparıram. O dərmanların pulu həddindən artıq yüksək məbləğdir. Aldığım təqaüd müalicələrimə yetmir. Dərmanlarım o qədər çox pul tələb edir ki, məişət qayğılarımı qarşılaya bilmirəm. Bu sözləri Adalet.az-a açıqlamasında Xalq artisti Əbdül Mahmudbəyov (Şeyx Əbdül) söyləyib:

“Ən böyük maddi və mənəvi dəstəyi Mədəniyyət naziri cənab Adil Kərimlidən və Kinemotoqrafçılar İttifaqının sədri, Xalq artisti Şəfiqə Məmmədova görürəm. Cənab nazir də, Şəfiqə Məmmədova da tez-tez zəng edirilər. Səhhətimlə maraqlanırlar.

Ancaq evimdə 2-3 nəfər işsiz insan var ki, onların da qayğılarını çəkirəm. Onların işsiz olması da psixoloji olaraq mənə sarsıdır. Mənə ayrılan təqaüd dərmanlarıma yetmir, nəinki məişət qayğılarımı ödəsin 83 illik ömrünün 70 ilini kinoya həsr edən bir adam üçün bu durumda olmaq çox çətinidir.

Dostlarımdan bir çoxu sənət adamıdır. Sənət adamının nə maddi imkanı var ki, mənə kömək etsin? İmkani olanların da səsi çıxmır.

Amma mən yenə də səslənirəm ki, ömrünü bu sənətə həsr etmiş qocaman sənətkar kimi yardıma, maddi dəstəyə ehtiyacım var. Müalicə aldığım xəstəxanalarda hamısı özəldir. Müayinə qiymətləri həddindən artıq yüksəkdir. Bir yox, beş xəstəliklə mübarizə apardığım üçün dərmanlarım tez-tez başqaları ilə əvəzlənir. Bütün bunlar mənim artıq maddi gücüm daxilində deyil.

Nə maddi, nə də mənəvi gücüm qalıb. Mübarizə aparmaq çox çətinləşib”.

Əməkdar artistin son durumu

Xəbər verdiyimiz kimi, əməkdar artist Firuzə İbadova səhhətində yaranan problemlə bağlı əməliyyat olunub.

Adalet.az bildirir ki, ifaçının qızı onun sənət dostlarından gileylənib:

“Doğru deyiblər, dost dar gündə tanınar. Anam illərdir bu sənətdədir. Demək olar ki, heç kəsə pis münasibəti yoxdur.

Kiçik bir maneədən səhhətində böyük problem yaranadı. Həmin zamanlarda mən tək qaldım. Bu dövrlərdə hər kəsi- bütün ətrafımızı yaxşı tanıdım.

Yanımda heç kəsi görmədim.Sənət dostları sağ olsunlar, zəng edib halını soruşurdular, səhhəti ilə maraqlanırdılar. İz-zət Bağirovun çıxışından sonra bəzi sənət dostları anamı ziyarət etdilər.Anam yenidən əməliyyat olunacaq. İnanıram ki, hər şey yaxşı olacaq”.

“Fəxri ad istedad meyarı deyil”



niz sənətçi üçün stimuldur. O qədər fəxri adı, titulu olub, səsi olmayan ifaçılar var ki. Xalq artisti var ki, səsi yoxdur. Ömrü boyu xaric notda ifa edir. Və heç bundan əsla narahat olmur. Bəzən özündən yaşca kiçik ifaçılara da “dərs” keçmək istəyir.Səbəb fəxri ad alması və titullu olmasıdır”.

Əntiqə

Əntiqə

Müğənni: “Təhsili olan uşağın parlaq gələcəyi var”

Müğənni İradə İbrahimova övladlarının təhsilinə ayırdığı vəsaitdən danışır.

Adalet.az bildirir ki, müğənni ailə gəlirlərinin böyük bir hissəsini təhsilə ayırdığını söyləyib:“Övladlarımdan ən böyük yatırımı onların təhsilinə xərclənən məbləğdir. Mən həmişə deyirəm ki, bərbəzək, bahalı marka geyimlər, gəzmək v.s kimi şeylər gəldi- gedərdi, tək qalan amil təhsildir. Övladlarımda da ağıllı uşaq-



lardır. Bunu qəbul edirlər. Və daha çox təhsilə zaman ayırırlar. Onlara deyirəm ki, nə qədər ki, atanızın və mənim normal pul qazanmaq imkanımız var, həmin imkanlardan təhsiliniz üçün istifadə edin.Övladı yönləndirmək vacib məqamdır. Onları təhsilə yönləndirmək çox önəmlidir. Təhsili olan bir uşağın, sözsüz ki, parlaq gələcəyi var”.

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS

Baş redaktor:
İradə TUNCAY

Qəzet “Ədalət” qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnmiş və “Son dakika” MMC Neşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.
kod: 200112 h/h

Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIIBAZ 2xhesab N:
38070019411100451111 VOEN: 1300456161
İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı şəhəri, Neftçilər 67, mənzil 21 A

Telefon: (012) 491-23-53
adaletqezeti@rambler.ru
adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 1500
Sifariş: 301
Çapa imzalanmışdır:
29.10.2026



ƏDALƏT • 30 oktyabr 2026-cı il